

Vlaanderen
is ruimte & milieu

Handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening 2016

VLAAMSE HOGE
HANDHAVINGSRAAD
VOOR RUIMTE
EN MILIEU

VOORWOORD

Met het decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning, kortweg handhavingsdecreet, werd de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving omgevormd tot de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM) en kreeg de VHRM de opdracht om ook voor de materie Ruimtelijke Ordening een jaarlijks handhavingsrapport op te stellen.

Dit tweede handhavingsrapport brengt 2016 in beeld. Opnieuw geeft het op cijfermatige wijze een overzicht van de handhavingsactiviteiten RO. De inhoud omvat de bestaande (gerechtelijke) handhaving. Data betreffende de bestuurlijke handhaving zijn er nog niet, behoudens wat betreft de administratieve geldboete bij doorbreking van stakingsbevelen, een instrument dat reeds langer bestaat. De bestuurlijke handhaving zoals voorzien in het handhavingsdecreet is immers nog niet in werking getreden.

De verschillende actoren hebben wederom de informatie noodzakelijk voor de opmaak van dit handhavingsrapport RO aangeleverd. Ze hebben ook bijgedragen tot de inhoudelijke analyse van de data en de algemene aanbevelingen. Namens de VHRM wens ik ze daarvoor te danken.

Het rapport geeft duidelijk de grote lijnen van het gevoerde beleid in 2016 weer en de gewenste verdere ontwikkelingen, en vormt zo een belangrijke bron van informatie voor iedereen die interesse heeft in het handhavingslandschap RO.

De VHRM wenst u veel plezier met de lectuur en raadpleging van dit handhavingsrapport en hoopt dat de bevindingen uit dit rapport een inspiratiebron mogen vormen voor een verdere verbetering van de handhaving op het terrein.

Prof. Dr. Michael G. Faure LL.M.
Voorzitter Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu

INHOUD

1	INLEIDING	9
1.1	DECREET VAN 25 APRIL 2014 BETREFFENDE DE HANDHAVING VAN DE OMGEVINGSVERGUNNING	9
1.2	METHODOLOGIE EN RELEVANTIE HANDHAVINGSRAPPORT RUIMTELIJKE ORDENING 2016	10
1.2.1	Werkwijze	10
1.2.2	Structuur	11
1.2.3	Kanttekeningen	12
1.3	HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	13
2	EVALUATIE VAN HET HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	15
2.1	EVALUATIE VAN HET GEWESTELIJKE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	15
2.1.1	Gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening	15
2.1.2	Inspanningen met betrekking tot handhavingstaken Ruimtelijke Ordening	17
2.1.3	Evaluatie van de gewestelijke uitvoering van de gerechtelijk opgelegde herstelmaatregel	20
2.2	EVALUATIE VAN HET GEVOERDE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING DOOR DE POLITIE ...	22
2.2.1	Algemeen	22
2.2.2	Evaluatie van het gevoerde handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening door de federale politie	22
2.2.3	Evaluatie van het gevoerde handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening door de lokale politie ...	22
2.3	EVALUATIE VAN HET GEVOERDE LOKALE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	28
2.3.1	Gemeenten	28
2.3.2	Verbalisanten voor lokale handhaving Ruimtelijke Ordening	29
2.3.3	College van burgemeester en schepenen	35
2.3.4	Natraject zonder bijstand van het gewest	36
2.4	EVALUATIE VAN HET GEVOERDE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING DOOR INTERGEMEENTELIJKE VERENIGINGEN	36
2.5	EVALUATIE VAN DE WERKING VAN DE HOGE RAAD VOOR HET HANDHAVINGSBELEID	37
2.5.1	Soorten adviezen en verzoeken	37
2.5.2	Aantal dossiers gekwalificeerd naar de bevoegdheden van de HRH in 2016	38
2.5.3	Adviezen over de herstellvorderingen gekwalificeerd naar aanvrager in 2016	39
2.5.4	Evaluatie van de adviezen betreffende de herstellvorderingen in 2016	40

3	EVALUATIE VAN DE INZET VAN DE AFZONDERLIJKE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING	43
3.1	RESULTATEN VAN DE UITGEVOERDE CONTROLES RUIMTELIJKE ORDENING	44
3.2	EVALUATIE VAN DE INZET VAN DE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING BIJ UITVOERING VAN CONTROLES	45
3.3	EVALUATIE VAN INZET VAN DE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING BIJ DE UITVOERING VAN VONNISSEN EN ARRESTEN	46
4	EVALUATIE VAN HET VLAAMSE STRAFRECHTELIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	49
4.1	EVALUATIE VAN HET BESTUURLIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	49
4.2	EVALUATIE VAN HET STRAFRECHTELIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING	50
4.2.1	Parketten van de Procureur des Konings	50
4.2.2	Inspanningen van de parketten met betrekking tot handhaving Ruimtelijke Ordening	50
4.2.3	Instroom	52
4.2.4	Motieven tot seponeren	58
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	63
5.1	CONCLUSIES	64
5.1.1	Inspanningen op het vlak van opsporing en vaststelling	64
5.1.2	Instrumenten	66
5.1.3	Sanctionering	67
5.2	AANBEVELINGEN	68
5.2.1	Inspanningen van handhavingsactoren Ruimtelijke Ordening	68
5.2.2	Instrumenten	71
5.2.3	Sanctionering	72
5.2.4	Monitoring en rapportering van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening	72
6	BIJLAGEN	75
6.1	LIJST MET AFKORTINGEN	75
6.2	LIJST VAN TABELLEN	76
6.3	LIJST VAN GRAFIEKEN	77
	COLOFON	79

1 INLEIDING

1.1 DECREET VAN 25 APRIL 2014 BETREFFENDE DE HANDHAVING VAN DE OMGEVINGSVERGUNNING¹

Met het decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning (handhavingsdecreet) werd de verplichting tot opmaak van een globale evaluatie van het handhavingsbeleid inzake Ruimtelijke Ordening voor het eerst opgelegd. Voordien bestond de verplichting tot rapportering inzake handhaving Ruimtelijke Ordening slechts fragmentair, in het bijzonder wat de werking van de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid (HRH) betreft. Daarnaast maakte de gewestelijke inspectie Ruimtelijke Ordening sinds 1998 jaarlijks een cijfermatige tabel met informatie over de handhavingsactiviteiten inzake Ruimtelijke Ordening, gebaseerd op de data die haar ter beschikking stonden.

Naar analogie met het beleidsdomein milieu werd in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een artikel 6.1.3.§2 ingeschreven dat aan de VHRM de opdracht geeft om jaarlijks een handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening op te stellen. Volgens deze decretale bepaling dient het handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening minstens volgende onderdelen te omvatten:

1° een algemene evaluatie van het in het afgelopen kalenderjaar gevoerde gewestelijke handhavingsbeleid;

2° een specifieke evaluatie van de inzet van de afzonderlijke handhavingsinstrumenten;

3° een overzicht van de gevallen waarin, binnen de gestelde termijn, geen uitspraak werd gedaan over de beroepen tegen besluiten houdende bestuurlijke maatregelen;

4° een evaluatie van de beslissingspraktijk van de parketten inzake het al dan niet strafrechtelijk behandelen van een vastgesteld stedenbouwkundig misdrijf;

5° een overzicht en vergelijking van het door de gemeenten gevoerde handhavingsbeleid;

6° een inventaris van de inzichten die tijdens de handhaving werden opgedaan en die kunnen worden aangewend ter verbetering van de regelgeving, beleidsvisies en beleidsuitvoering;

7° aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid.

Het derde punt heeft betrekking op de bestuurlijke handhaving, ingevoerd met het handhavingsdecreet maar nog niet in werking getreden. Over dat punt kan dus nog niet worden gerapporteerd.

---

1 Publicatie Belgisch Staatsblad 27 augustus 2014

1.2 METHODOLOGIE EN RELEVANTIE HANDHAVINGSRAPPORT RUIMTELIJKE ORDENING 2016

1.2.1 Werkwijze

Het opzet van het handavingsrapport Ruimtelijke Ordening is om aan de hand van cijfermatige gegevens een concreet beeld te bieden van het handavingsbeleid Ruimtelijke Ordening dat in het Vlaamse Gewest werd uitgevoerd van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Om aan dit doel – en de decretaal bepaalde vereisten – te voldoen, heeft de VHRM **bevragsfiches** opgesteld met het oog op de bevraging van de handavingsactoren Ruimtelijke Ordening, naar analogie van de werkwijze die wordt gehanteerd voor de opmaak van de milieuhandavingsrapporten. De fiches voor de milieurapporten werden aangepast en bruikbaar gemaakt voor de RO-materie. De fiches RO van 2015 werden voor de bevraging van 2016 verder verfijnd.

De resultaten van de bevragsfiches zijn de enige bron van cijfermatige informatie voor de opmaak van dit rapport, met uitzondering van het aantal meldingen en afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen.² Die gegevens werden uit het vergunningenregister gehaald.

In de bevragsfiches werd onder meer gepeild naar het aantal voltijdse equivalenten (VTE) die voor handhaving worden ingezet en naar hun respectievelijke taak in dat proces. Ook werd gevraagd naar het aantal uitgevoerde controles tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016, het aantal opgestelde aanvankelijke processen-verbaal en staakingsbevelen en het aantal opgestelde herstelvorderingen.

De volgende actoren werden bevragd over hun activiteiten inzake de handhaving van Ruimtelijke Ordening tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016:

- ▶ het Departement Leefmilieu, Natuur & Energie (LNE), Afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (AIHRO)³;
- ▶ de Hoge Raad voor het Handavingsbeleid (HRH)⁴;
- ▶ de lokale politie;
- ▶ de federale politie;
- ▶ de steden en gemeenten;
- ▶ de intergemeentelijke verenigingen;
- ▶ het Openbaar Ministerie.

Zoals aangegeven in bovenstaande lijst werden de intergemeentelijke verenigingen, actief inzake de handhaving van het milieurecht, eveneens bevragd naar hun activiteit inzake Ruimtelijke Ordening. De VCRO bepaalt immers dat gemeenten ervoor kunnen kiezen om beroep te doen op personeel van een intergemeentelijk samenwerkingsverband⁵.

Vanaf de inwerkingtreding van de bestuurlijke handhaving, zal deze lijst worden uitgebreid met actoren die een rol zullen spelen bij de bestuurlijke handhaving hetzij bij de beboeting hetzij bij het opleggen van een (herstel)maatregel.

Naast een cijfermatige analyse van het afgelopen jaar, wordt in het rapport ook naar de toekomst gekeken.

---

2 Zie 2.3.1.2. Bouwactiviteit en bestaande bouw misdrijven op de gemeente – tabel 13.

3 Intussen bestaat het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) niet meer. Samen met het vroegere Ruimte Vlaanderen vormt het sinds 1 april 2017 het departement Omgeving. Daarbinnen is de afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed met de vroegere afdeling Milieuspectie en de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer geïntegreerd in één afdeling Handhaving.

4 De Hoge raad voor het Handavingsbeleid wordt 'Hoge Raad voor de Handavingsuitvoering' vanaf de inwerkingtreding van het handavingsdecreet, art.61.

5 Artikel 1.4.6.§1 VCRO

De **aanbevelingen** zijn gebaseerd op conclusies uit de cijfers van 2016 en zijn aangevuld met algemene aandachtspunten en suggesties voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid RO.

De afdeling Beleidsontwikkeling en Juridische Ondersteuning (BJO) en de afdeling Handhaving (HH) van het departement Omgeving hebben de resultaten van de bevraging verwerkt in een **eerste ontwerp** handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening 2016. Op basis van de informatie, aangeleverd via de gestandaardiseerde fiches, werd een kwantitatief beeld geschetst van de activiteiten van de handhavingsactoren voor het kalenderjaar 2016. De cijfergegevens werden, samen met een tekstuele toelichting, op een grafische wijze weergegeven in een grafiek of een tabel.

Dat ontwerp werd aan de verschillende bevroegde actoren bezorgd. Ze kregen de mogelijkheid om naast de cijfermatige analyse ook een **inhoudelijke analyse** aan te leveren. Zo konden bepaalde resultaten beter geduid, verklaard of gekaderd worden. Voor de steden en gemeenten en de lokale politie werd het ontwerp niet aan elke respondent bezorgd maar aan hun respectievelijke koepelorganisatie, de VVSG en de Vaste Commissie voor de lokale politie. Ook de leden van de VHRM-werkgroep Milieu en Ruimtelijke Ordening kregen de mogelijkheid om een bijdrage te leveren.

De inhoudelijke input werd door BJO en HH verwerkt in een **tweede ontwerp**. Na bespreking en bijsturing door de stuurgroep handhaving RO⁶ werd het aan de VHRM overgemaakt. De opmerkingen van de VHRM-werkgroep Milieu en Ruimtelijke Ordening leidden tot aanpassingen uitgevoerd door BJO en HH, wat resulteerde in een **derde ontwerp**. Dat ontwerp werd verder besproken binnen de plenaire VHRM-vergadering. Aanpassingen leidden tot een **vierde ontwerp**. Finaal keurde de plenaire vergadering van de VHRM het handhavingsrapport 2016 definitief goed.

---

6 Die stuurgroep brengt de verschillende gewestelijke actoren die bij de handhaving Ruimtelijke Ordening betrokken zijn - BJO, HH en HRH - en het kabinet samen.

1.2.2 Structuur

Decretaal wordt bepaald over welke onderwerpen er minimaal moet worden gerapporteerd. Voor de opmaak van dit Handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening werd, zoals aangegeven, ook gewerkt met digitale bevragingfiches voor de handhavingsactoren, naar analogie met de bevraging in het kader van de jaarlijkse milieuhandhavingsrapporten. Net zoals in het milieuhandhavingsrapport, is er gekozen om een andere volgorde te hanteren dan de opsomming in het handhavingsdecreet.

De focus van hoofdstuk 2 ligt voornamelijk op de inspanningen van de handhavingsactoren. Er wordt een evaluatie geboden van het in het afgelopen kalenderjaar gevoerde handhavingsbeleid door de gewestelijke inspectiedienst, de politie, de steden en gemeenten en de intergemeentelijke verenigingen. Cijfermatig wordt het aantal VTE's dat per actor wordt ingezet voor handhavingstaken en het aantal controles uitgevoerd in 2016, weergegeven. Dit maakt het mogelijk om een beeld te krijgen van het gemiddeld aantal controles dat per bevoegde persoon werd uitgeoefend. De aanleiding voor het voeren van een controle wordt ook in beeld gebracht: een klacht of op eigen initiatief, of op vraag van een andere overheidsdienst. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de uitgevoerde controles per actor.

Voor de gewestelijke inspectiedienst wordt een volledig beeld van haar werkzaamheden in kaart gebracht. Naast de activiteiten in het kader van de opsporing van stedenbouwschendingen komen ook de nacontroles en het aantal afgesloten minnelijke schikkingen aan bod. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de activiteiten gericht op de uitvoering van herstelmaatregelen die bij een definitieve rechterlijke beslissing werden opgelegd.

Voor het lokale handhavingsbeleid wordt specifiek gepolst of de gemeente bepaalde handhavingsprioriteiten heeft vastgelegd. Daarnaast wordt een beeld geschetst van de bouwactiviteit via een cijfermatige weergave van het aantal meldingen en afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen. Het lokale handhavingsbeleid wordt tevens gerelateerd aan het aantal inwoners binnen de gemeente. Wat de opmaak van herstellvorderingen door het College van burgemeester en schepenen betreft, is dit hoofdstuk

beperkt tot een weergave van de verhouding tussen strafrechtelijke en burgerlijke vervolging. Tot slot krijgen de instrumenten die worden ingezet voor de uitvoering van definitieve rechterlijke beslissingen een plaats.

De evaluatie van de werking van de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid wordt in een apart onderdeel besproken. De adviezen met betrekking tot de herstellvorderingen komen aan bod. In dat kader wordt het globale plaatje van de herstellvorderingen in Vlaanderen in beeld gebracht. Daarnaast worden de verzoeken in verband met de opgelegde dwangsommen besproken.

In hoofdstuk 3 ligt de nadruk op het gebruik van de afzonderlijke handhavingsinstrumenten inzake de Ruimtelijke Ordening. De instrumenten in de bevragsingsfiches zijn deze uit de VCRO, namelijk het proces-verbaal en het stakingsbevel, en deze uit het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening 2010⁷, namelijk de waarschuwing en de aanmaning. Bij een waarschuwing wordt de overtreder er formeel aan herinnerd dat hij/zij een schending heeft gepleegd. De waarschuwing wordt uitgestuurd om aan de betrokkene de mogelijke gevolgen mee te delen van de voortzetting of instandhouding van een overtreding. De waarschuwing is dus een andere figuur dan de raadgeving, die voorzien is in het handhavingsdecreet. De raadgeving wordt gegeven op het moment dat er een schending dreigt te worden gepleegd en heeft tot doel die schending te voorkomen. Bij een waarschuwing is de schending reeds gepleegd.

Een aanmaning wordt gegeven als de schending reeds is gepleegd. In dat geval wordt de overtreder verzocht om de schending zelf ongedaan te maken. Een aanmaning wordt gegeven om een rechtsherstel te bereiken.⁸

De mogelijkheid tot opleggen van bestuurlijke geldboeten en maatregelen zoals voorzien in het handhavingsdecreet, is nog niet in werking getreden. Deze instrumenten komen derhalve niet aan bod in dit Handhavingsrapport dat over 2016 handelt.

Hoofdstuk 4 'Evaluatie van het Vlaams sanctioneeringsbeleid' geeft vervolgens een overzicht van het in het afgelopen kalenderjaar gevoerde vervolgingsbeleid door het Openbaar Ministerie. De gemeentelijke administratieve sancties maken geen deel uit van het handhavingsdecreet en zullen bijgevolg niet verder worden besproken in dit hoofdstuk.

In het besluit van dit rapport (hoofdstuk 5) wordt getracht om een inventaris op te stellen van de inzichten die tijdens de handhaving werden opgedaan. Die kunnen worden aangewend ter verbetering van de regelgeving inzake de Ruimtelijke Ordening, de beleidsvisies en de beleidsuitvoering. Daarnaast worden aanbevelingen geformuleerd voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid inzake de Ruimtelijke Ordening. Die aanbevelingen zijn gebaseerd op conclusies uit de cijfers van 2016 en werden aangevuld met algemene aandachtspunten en suggesties.

1.2.3 Kanttekeningen

Daar de bevraging cijfermatig was en geen contextgegevens werden opgevraagd, kan dit ruimte laten voor interpretatie. Er werd gepoogd om dat probleem te ondervangen door een tweede bevraging, gericht op inhoudelijke analyse van de cijfers bij de (koepelorganisaties van de) handhavingsactoren en bij de leden van de VHRM-werkgroep Milieu & Ruimtelijke Ordening. De respons echter vrij beperkt. Ook werden de ontwerpen voor commentaar voorgelegd aan de stuurgroep handhaving RO, aan de VHRM-werkgroep Milieu & Ruimtelijke Ordening en aan de plenaire vergadering van de VHRM.

In tweede instantie dient te worden gewezen op het feit dat dit handhavingsrapport hoofdzakelijk is gebaseerd op bevragsingsfiches gericht aan de handhavingsactoren en dat de responsgraad van de lokale actoren geen 100%⁹ bedraagt. Hoewel de verschillende relevante actoren officieel werden aangeschreven en een medewerkingsverplichting bestaat voor de actoren die deel uitmaken van het Vlaamse Gewest, is er geen sprake van een volledige

7 http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/docs/Handhavingsplan_ro_2010.pdf

8 De definitie van deze begrippen komt uit het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening van 2010, p.21 en 22 - http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/docs/Handhavingsplan_ro_2010.pdf

9 De responsgraad vanuit AIHRO, de HRH en het Openbaar Ministerie is 100%. Voor de lokale politie is de responsgraad 67%, voor de steden en gemeenten 63%. Zie verder resp. hoofdstuk 2 en 3.

respons. Dit betekent dat de cijfergegevens niet geheel representatief zijn en de conclusies ook in dit licht dienen te worden gelezen.

Dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening kent dus onvermijdelijk zijn grenzen. Het geeft wel de grote lijnen weer van een globale evaluatie van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening in het Vlaamse

Gewest en wil op deze wijze een meerwaarde bieden voor beleidsmakers en voor de betrokken handhavingsactoren.

Wanneer de bepalingen inzake de bestuurlijke handhaving in werking zijn getreden, zullen de data terzake in een volgend rapport worden opgenomen, conform de decretaal opgelegde verplichtingen.

1.3 HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019¹⁰ bevat de ambitie voor een efficiëntieverhoging bij, en meer samenwerking en afstemming tussen alle diensten die als taak hebben om Vlaamse regelgeving te handhaven en overtredingen te beteugelen. Er wordt gestreefd naar een stroomlijning van de procedures in de bestaande Vlaamse handhavingsregelingen.

Verder worden in het kader van de modernisering van het instrumentarium en de creatie van een nog efficiëntere overheid de beleidslijnen en –prioriteiten van de handhaving van de omgevingsvergunning verder uitgewerkt in het handhavingsprogramma. Daarin wordt ook aangegeven hoe de instrumenten van bestuurlijke handhaving optimaal kunnen worden ingezet. Tevens wordt er gestreefd naar een oplossingsgerichte en klantvriendelijke omgevingsadministratie waarbij de administraties oplossingen aanreiken en faciliteren om een project vooruit te helpen en fungeren als kenniscellen die meewerken aan het vormen van draagvlak, steeds met het oog op het algemeen belang. Ook op het vlak van handhaving dient de redelijkheid te primeren en staan oplossingsgerichtheid en klantvriendelijkheid centraal. Het decretaal kader waarbinnen wordt gewerkt, dient deze oplossingsgerichte manier van werken te ondersteunen.

De beleidsnota Omgeving 2014-2019 van Vlaams minister Joke Schauvliege¹¹ legt strategische en operationele doelstellingen inzake handhaving Ruimtelijke Ordening vast. Specifiek voor handhaving is de strategische doelstelling 3 “Eenvoudige en doeltreffende instrumenten” zoals verder geconcretiseerd in operationele doelstelling 14. “Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid” van belang.¹² Naast de hierboven vermelde principes uit het Regeerakkoord, wordt de nadruk gelegd op gerichte en rechtvaardige handhaving. Het voorkomen van bouw misdrijven en het zo vroeg mogelijk optreden tegen bouw misdrijven is een belangrijke beleidsdoelstelling evenals het streven naar een zo spoedig mogelijk herstel mocht het bouw misdrijf toch gepleegd zijn. De basis voor samenwerking tussen de gewestelijke en de lokale overheid wordt gevormd door het subsidiariteitsprincipe.

De principes vervat in die beleidsdocumenten vormden de basis voor de uitwerking van het handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening. Specifiek kan nog de zuinige inzet van de handhavingsinstrumenten aangehaald worden: op elke initiële actie zou een volledig traject moeten volgen, dat beëindigd wordt met een duidelijk eindresultaat.¹³

---

10 <http://ebl.vlaanderen.be/publications/documents/60797>

11 <http://ebl.vlaanderen.be/publications/documents/65581>

12 Beleidsnota 2014-2019 Omgeving, p.26-28

13 Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening, goedgekeurd door het Vlaams parlement op 18 november 2015, p. 13, ste alinea

2 EVALUATIE VAN HET HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

2.1 EVALUATIE VAN HET GEWESTELIJKE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

2.1.1 Gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening

De VCRO bepaalt in artikel 6.1.5 dat de stedenbouwkundige inspecteurs en de andere door de Vlaamse Regering aangewezen ambtenaren bevoegd zijn om de in titel VI van de VCRO omschreven misdrijven op te sporen en vast te stellen door een proces-verbaal. Om alle nodige opsporingen en vaststellingen te verrichten, hebben ze toegang tot de bouwplaats en de gebouwen. De stedenbouwkundige inspecteurs werden nominatief aangewezen bij besluit van de administrateur-generaal. Voor de andere ambtenaren geldt het besluit van de Vlaamse regering van 28 april 2000 houdende de aanwijzing van ambtenaren die bevoegd zijn om de misdrijven op het gebied van de Ruimtelijke Ordening en stedenbouw op te sporen en vast te stellen, laatst gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 15 juli 2016. Dit besluit bepaalt dat de ambtenaren van niveau A tot en met D van de entiteit die belast is met de uitvoering van de handhavingstaken op het beleidsveld Ruimtelijke Ordening en die daartoe worden aangewezen door de leidend ambtenaar van deze entiteit, bevoegd zijn om de misdrijven, omschreven in titel VI van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, op te sporen en vast te stellen.¹⁴

Het handhavingstraject Ruimtelijke Ordening werd in twee grote luiken opgesplitst: het voortraject, dat loopt tot en met het vonnis of arrest waarbij een herstelmaatregel wordt opgelegd en het natraject waar de uitvoering van de opgelegde maatregel centraal staat. In elk traject staan specifieke handhavingsinstrumenten ter beschikking. In het voortraject zijn dat de waarschuwing, de aanmaning, het stakingsbevel, het proces-verbaal en de herstellvordering. In het natraject is dat de betekening van het vonnis of arrest, de inschrijving van wettelijke hypotheek, de dwangsom en de ambtshalve uitvoering. Deze opsplitsing komt voornamelijk voort uit de puur functionele opdeling van diensten in de provincies en een dienst in Brussel die elk een specifiek luik voor hun rekening nemen. De VTE-berekening is hier dan ook op gebaseerd.

De gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening werd in de bevragsingsfiche verzocht om voor 2016 het aantal inspecteurs, het aantal VTE besteed aan handhavingstaken door deze inspecteurs en het aantal VTE besteed aan administratieve ondersteuning mee te delen. De hoeveelheid voltijdse equivalenten (VTE) geeft een vollediger beeld van de effectieve inzet met betrekking tot de handhavingstaken dan het aantal alleen. De handhavingstaken werden ook verder verfijnd door een onderscheid te maken tussen de inzet van VTE in het voor- en natraject.

---

¹⁴ Dit besluit is gewijzigd in 2016 ten gevolge van de integratie van de opdrachten inzake Ruimtelijke Ordening van het agentschap Inspectie RWO in het departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het aantal personeelsleden, hun effectieve inzet en de taken die ze uitvoeren.

TOTAAL AANTAL PERSONEELSLEDEN: 56	AANTAL	VTE VOORTRAJECT HANDHAVING RO	VTE NATRAJECT HANDAVING RO	HANDHAVING VTE	VTE ADMINI- STRATIEF VOORTRAJECT RO	VTE ADMINI- STRATIEF NATRAJECT RO	TOTAAL VTE
INSPECTEURS	23	8,04	5,63	13,67			13,67
VERBALISANTEN (niet inspecteur)	12	7,97	1,40	9,37			9,37
ADMINISTRATIEVE ONDERSTEUNING	18	1,27	0,75	2,02	6,40	2,95	11,37
ANDERE PERSONEELSLEDEN	3					0,71	0,71
TOTAAL	56	17,28	7,78	25,06	6,40	3,66	35,12

Tabel 1. Personeelsinzet handhaving RO in de gewestelijke inspectiedienst RO over 2016¹⁵

In de hierbovenstaande tabel zijn alle personen opgenomen die binnen de inspectiedienst de titel van gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur hadden. Hiervan werden 5 inspecteurs voltijds ingezet voor taken van inspectie Onroerend Erfgoed. Deze namen geen taken van inspectie Ruimtelijke Ordening op. Bij de administratieven is er ook 1 persoon die administratief in 2016 alleen taken van inspectie Onroerend Erfgoed opnam. Het totaal aantal personeelsleden bij de inspectie was in het rapport over 2015 nog 59.

De taakverdeling onder de 56 personeelsleden is als volgt:

- ▶ 23 inspecteurs, verdeeld over Brussel en de 5 provinciale buitendiensten;
- ▶ 12 verbalisanten die geen inspecteur zijn;
- ▶ 18 personen die worden ingezet voor administratieve ondersteuning;
- ▶ 1 stafmedewerker;
- ▶ 1 adjunct van de directeur;
- ▶ 1 inspecteur onroerend erfgoed die geen inspecteur Ruimtelijke Ordening is.

De VCRO bepaalt dat de stedenbouwkundige inspecteurs belast zijn met taken inzake handhaving, vermeld in

titel VI. Handhavingsmaatregelen.¹⁶ Zij hebben opsporings- en verbalisatiebevoegdheid¹⁷, kunnen een stakingsbevel opleggen¹⁸ en bekrachtigen¹⁹, een herstelmaatregel vorderen²⁰ of een minnelijke schikking treffen.²¹ Aan hen is ook de bevoegdheid verleend tot opmaak van een proces-verbaal van vaststelling van vrijwillige uitvoering van een herstelmaatregel opgelegd in een rechterlijke uitspraak, na controle ter plaatse.²²

De bevoegdheid van de verbalisanten is beperkt tot opsporen en vaststelling door een proces-verbaal²³ en het opleggen van een stakingsbevel.²⁴

Tot slot geeft de tabel weer hoeveel VTE aan administratieve ondersteuning van de handhavingstaken wordt besteed. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan zuiver administratieve taken, zoals registratie van de inkomende briefwisseling en verzending als dossier ondersteunende taken, zoals het kadastraal en binnen de ruimtelijke context lokaliseren van klachten of bouw misdrijven, opvragen en opzoeken van informatie relevant

¹⁵ De totale VTE-inzet betreft alle processen van de gewestelijke inspectiedienst AIHRO voor de handhaving. Hierbij werd een onderscheid gemaakt tussen het voortraject (faze voorafgaand aan een vonnis/arrest) en het natraject (de betekening, de opvolging van dwangsommen, de controles voor de uitvoering,...)

¹⁶ Artikel 1.4.3., 1° VCRO

¹⁷ Titel 6, Afdeling 3. Toezicht, Art. 6.1.5. VCRO

¹⁸ Titel 6, Afdeling 7. Staking van de in overtreding verrichte werken of handelingen. Art. 6.1.47. VCRO

¹⁹ Titel 6, Afdeling 7. Staking van de in overtreding verrichte werken of handelingen. Art. 6.1.47, §5 VCRO

²⁰ Titel 6, Afdeling 5. Herstelmaatregelen. Art. 6.1.41. VCRO

²¹ Titel 6, Afdeling 8. Minnelijke schikking. Art. 6.1.51. VCRO

²² Titel 6, Afdeling 6. Uitvoering van de rechterlijke uitspraak. Art.6.1.45. VCRO

²³ Zie voetnoot 15

²⁴ Zie voetnoot 16

voor de dossierbehandeling, opmaken van documenten aan de hand van typeformulieren, etc. Dit verklaart waarom er binnen de gewestelijke diensten zoveel VTE met administratieve taken belast zijn.

Naast deze omschreven taken gaat een groot deel van de hierboven ingezette tijd naar de uitvoering van de gerechtelijke uitspraken en de invordering van boetes en dwangsommen. Een doorgedreven uitvoeringsinspanning betekent dat de personeelsinzet in Brussel voor de uitvoering van gerechtelijke uitspraken alsook voor de boetes is voorzien. De beschreven inzet van personeelsleden en VTE's beslaat dan ook het volledige handhavingstraject en niet alleen de opsporing en vaststelling van initiële inbreuken.

2.1.2 Inspanningen met betrekking tot handhavingstaken Ruimtelijke Ordening

Zoals uit de VCRO blijkt, beschikt de stedenbouwkundige inspecteur over een uitgebreid pakket bevoegdheden waardoor hij/zij meerdere handhavingsinstrumenten Ruimtelijke Ordening kan inzetten gedurende het hele handhavingstraject.

In dit rapport wordt dit jaar niet alleen gefocust op de inspanningen die de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening levert bij de start van het handhavingstraject, nl. bij het opsporen en vaststellen van bouwmisdrijven maar wordt er ook verduidelijking gegeven omtrent de inzet van andere instrumenten zoals de beboeting en de ambtshalve uitvoering. Om de inspanningen op het vlak van de handhaving RO van de gewestelijke inspectiedienst beter te kunnen kaderen, werd gevraagd hoeveel handhavingsscontroles er tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 werden uitgevoerd in het kader van de VCRO. Het omvat zowel de controles naar aanleiding van klachten als op basis van eigen initiatief. De controles in het kader van adviesverlening en/of het afleveren van stedenbouwkundige vergunningen zijn daarin niet begrepen.

Het cijfermateriaal dat werd aangeleverd, is gebaseerd op tellingen van de informaticatoepassing Bredero (het dossierbehandelingssysteem van het Departement Omgeving). Wat de herstellvorderingen betreft, werden geen gegevens aangeleverd maar werd verwezen naar het cijfermateriaal aangeleverd door de HRH.²⁵

2.1.2.1 Aantal controles

Het totaal aantal geregistreerde controles door de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening in 2016 bedraagt 1.111. Voor dit cijfer baseert de dienst zich op het aantal plaatsbezoeken door Inspectie Ruimtelijke Ordening vermeld in het registratiesysteem Bredero. Omdat deze vorm van registreren nieuw is voor de dienst biedt het cijfer nog geen volledig beeld van alle controles op het terrein, maar moet het als indicatief worden beschouwd. Hierin zijn bijvoorbeeld niet alle controles opgenomen naar aanleiding waarvan een aanvankelijk proces-verbaal en navolgende proces-verbaal werden opgemaakt. Daarom kon ook geen cijfer worden aangeleverd inzake het aantal controles op eigen initiatief (onder meer ook omdat de gewestelijke prioriteiten pas eind 2016 werden bepaald).

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geregistreerde controles door de stedenbouwkundig inspecteurs en verbalisanten.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL CONTROLES	1.111	1.138
Aantal controles na klacht	267	/
Aantal controles op eigen initiatief	/	/
Aantal nacontroles	642	/
Aantal controles uitvoering uitspraak	202	/ ²⁶

Tabel 2. Aantal controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst RO in 2016

²⁵ Zie verder hoofdstuk 1.5.

²⁶ De rapportering in 2015 was, omdat het de eerste keer was, minder uitgebreid.

2.1.2.2 Resultaten van de uitgevoerde controles

Naar analogie met de bevragingen voor de andere handhavingpartners, werd ook bij de gewestelijke inspectiedienst gepeild naar de resultaten van de uitgevoerde controles. In eerste instantie is het van belang te weten of er effectief een overtreding was. In tweede instantie rijst de vraag wat de controlerende overheid daarmee heeft gedaan: werd er verder gevolg aan gegeven? Daarna, bij een positief antwoord, werd nagegaan welk handhavingsinstrument werd ingezet.

Die bevraging leverde volgende resultaten op:

- ▶ Geen overtreding: 32
- ▶ Geen actie ten aanzien van de overtreding: 73
- ▶ Waarschuwing²⁷: 11
- ▶ Aanmaning²⁸: 164. Dit zijn de aanmaningen voordat er een proces-verbaal werd opgemaakt. Bij elk proces-verbaal wordt er namelijk ook een aanmaning meegezonden om de overtreder ertoe aan te zetten de nodige stappen te ondernemen om de inbreuk ongedaan te maken. In totaal werden er dus ook nog 545 aanmaningen verstuurd samen met het proces-verbaal.
- ▶ Bevel tot staking: 45. Er wordt geen onderscheid gemaakt of er al dan niet bijkomende maatregelen werden opgelegd zoals verzegeling en/of inbeslagname van materiaal en materieel. Een stakingsbevel gaat altijd gepaard met een proces-verbaal. Samen met het proces-verbaal wordt een aanmaning tot het zetten van stappen om tot een geregulariseerde toestand te komen aan de betrokkene gestuurd. Deze werden ook allen bekrachtigd door de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur²⁹.

- ▶ Proces-verbaal: 545, waarvan 45 met stakingsbevel. Elk stakingsbevel gaat immers gepaard met een proces-verbaal. Het aantal processen-verbaal zonder stakingsbevel bedraagt dus 500.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal geregistreerde uitgevoerde controles en de resultaten van die controles. Alleen de handhavingsinstrumenten die een rechtstreeks gevolg zijn van een uitgevoerde controle – de waarschuwing, de aanmaning, het stakingsbevel en het proces-verbaal – zijn vermeld bij het aantal ingezette handhavingsinstrumenten. Een herstellvordering en een proces-verbaal van uitvoering is een volgende stap in het traject en wordt hier buiten beschouwing gelaten. De handhavingsinstrumenten werden door personeelsleden van de gewestelijke inspectiedienst zelf ingezet.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL GEREGEREERDE CONTROLES	1.111 ³⁰	1.138
Geen overtreding	32	/
Geen actie ondernomen	73	/
Aanmaningen verstuurd bij processen-verbaal	545	/
Aantal ingezette handhavingsinstrumenten	765	/
Waarschuwingen	11	/
Aanmaning	164	122
Bevelen tot staking	45	79
Processen-verbaal ³¹	545	538
Navolgende processen-verbaal	869	/ ³²

Tabel 3. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst RO in 2016

Om bovenstaande gegevens te kaderen of te interpreteren, dienen volgende opmerkingen in acht te worden genomen:

30 Dit aantal werd gehaald uit het registratiesysteem en biedt nog geen totaalbeeld van het aantal uitgevoerde controles, de registratie is nog onvolledig en is pas later aangevallen.

31 Hierin zitten ook de processen-verbaal die worden opgesteld tegelijk met het opleggen van een stakingsbevel. Stakingsbevelen en PV'S zijn te onderscheiden instrumenten en worden daarom ook apart in de tabellen opgenomen.

32 De rapportering in 2015 was, omdat het de eerste keer was, minder uitgebreid.

27 Definities van deze term, zie handhavingprogramma Ruimtelijke Ordening

28 Definities van deze term, zie handhavingprogramma Ruimtelijke Ordening

29 De gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur bekrachtigde ook 534 stakingsbevelen van gemeenten, politie en gewestelijke inspectie.

- ▶ wat het aantal geregistreerde en uitgevoerde controles betreft, is het cijfer gebaseerd op het aantal geregistreerde plaatsbezoeken opgemaakt door de inspectie Ruimtelijke Ordening in 2016. Daarbij maakt de gewestelijke inspectiedienst het nodige voorbehoud: deze manier van registreren is pas in 2015 ingevoerd en in 2016 verder verfijnd en kan nog geen volledig beeld van alle controles op het terrein bieden, maar is wel indicatief;
- ▶ wat de resultaten van de controles betreft, beperkt de gewestelijke inspectiedienst haar antwoord tot een cijfermatige opsomming van de frequentie van inzet van de handhavinginstrumenten waarschuwing, aanmaning, stakingsbevel en proces-verbaal. Op de twee eerste vragen, of er effectief een overtreding was en of er in bevestigend geval actie werd ondernomen, werd geen informatie meegedeeld door de gewestelijke inspectiediensten. Deze gegevens worden namelijk niet geregistreerd.

Uit de tabel blijkt dat er 765 handhavinginstrumenten werden ingezet bij een initiële controle (hierbij werden de aanmaningen bij de processen-verbaal en de navolgende processen-verbaal even buiten beschouwing gelaten).

De VCRO bepaalt in artikel 6.1.47 dat elk proces-verbaal waarbij een stakingsbevel werd gegeven, moet worden overgemaakt aan de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur ter bekrachtiging. Dit betekent dat alle bevelen die worden opgelegd door de politie, de gemeente of door de gewestelijke verbalisanten aan het Vlaams Gewest worden overgemaakt en moeten worden behandeld. De gewestelijke inspecteurs hebben voor 2016 45 gewestelijke stakingsbevelen bekrachtigd en 489 bevelen van gemeenten en politie. In totaal ontving de gewestelijke inspectiedienst 546 stakingsbevelen en werd er in 57 gevallen niet bekrachtigd. De redenen van niet bekrachtiging zijn divers en kunnen aan één van de volgende elementen gerelateerd zijn:

- ▶ Werd het bevel ter plaatse gegeven? Soms werden stakingsbevelen pas opgelegd tijdens een verhoor.

- ▶ Past de stillegging binnen het kader van de omzendbrief RO/2014/03?
- ▶ Heeft de stedenbouwkundig inspecteur het stakingsbevel binnen een redelijke termijn ontvangen?
- ▶ Werd het stakingsbevel gegeven voor vergunningsplichtig gebruik/werken?
- ▶ Was het stakingsbevel nog preventief?

Het behandelen, verwerken en opmaken van een bekrachtiging is een tijdsgebonden en arbeidsintensieve taak waarbij er een kwaliteitscontrole gebeurt van het opgelegde stakingsbevel. Een bekrachtiging wordt opgevoerd binnen de acht dagen na kennisgeving ervan.

2.1.2.3 Inzet van de handhavinginstrumenten bij de uitgevoerde controles

Onderstaande tabel geeft de verhouding weer tussen de verschillende soorten handhavinginstrumenten die werden ingezet. Daarvoor wordt alleen rekening gehouden met het aantal controles waarvan het resultaat bekend is. De uitgevoerde controles kunnen niet allemaal leiden tot de inzet van de bevestigde handhavinginstrumenten aangezien ook controles werden geteld in het kader van de opvolging van opgelegde stakingsbevelen, de opmaak van herstelmaatregelen, ... en de staving van de laatste stand van zaken. Daarom kan er ook geen 1 op 1 relatie worden toegekend aan de totaliteit van de controles en de toegepaste handhavinginstrumenten.

HANDHAVINGSINSTRUMENTEN	AANTAL	%
Waarschuwingen	11	1
Aanmaningen	164	21
Stakingsbevelen	45	6
Aanvankelijke processen-verbaal	545	71
TOTAAL AANTAL INGEZETTE INSTRUMENTEN	765	99

Tabel 4. Inzet handhavinginstrumenten bij controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening in 2016

Uit de tabel blijkt dat het proces-verbaal het instrument bij uitstek is dat door de gewestelijke inspectiedienst

Ruimtelijke Ordening wordt gebruikt na een controle. Voor slechts 21% wordt alleen of in eerste instantie een aanmaning opgelegd. Ook het percentage dat aanleiding geeft tot een stakingsbevel, is vrij beperkt. Het gebruik van het instrument waarschuwing ligt laag omdat een waarschuwing alleen een herinnering aan de overtreder betreft dat hij/zij een overtreding heeft begaan. Het geven van een aanmaning is doorgaans zinvoller.

Door de gewestelijke inspectie werden er ook 869 navolgende processen-verbaal opgemaakt. Deze werden in de bovenstaande tabellen niet meegerekend wegens de verschillen die er mogelijk kunnen zijn met de geregistreerde processen-verbaal van de politie of de gemeentelijke verbalisanten. Dit grote aantal navolgende processen-verbaal mag echter niet genegeerd worden. Deze worden immers opgemaakt naar aanleiding van plaatsbezoeken waarbij er wordt nagegaan wat er gebeurd is sedert de aanvankelijke controle. De vaststellingen worden uitgevoerd om bijkomende gegevens te verzamelen voor de opmaak van een herstellvordering, voor de controle van uitvoering van werken, om eventuele veranderingen op het terrein vast te stellen en/of om na te kunnen gaan of een stakingsbevel werd gevolgd dan wel genegeerd.

2.1.2.4 Opgelegde administratieve geldboetes

Conform artikel 6.1.49 van de VCRO wordt een administratieve geldboete opgelegd van 5.000 euro aan de persoon die handelingen, werken of wijzigingen voortzet in strijd met een door de stedenbouwkundige inspecteur bekrachtigd bevel tot staking. De boete wordt opgelegd door de rekenplichtige ambtenaar van het Grondfonds. De schending kan zowel een gemeentelijk als een gewestelijk stakingsbevel betreffen alsook een door de politie opgelegd stakingsbevel. Noodzakelijk is wel, zoals hierboven aangegeven, dat het stakingbevel werd bekrachtigd.

Decretaal is er geschreven dat een boete van 5.000 euro wordt opgelegd aan elke overtreder die deelneemt aan de schending van het stakingsbevel.

Voor het werkjaar 2016 werden er in 58 dossiers administratieve geldboetes opgelegd. Dit resulteerde uiteindelijk in 143 individuele administratieve geldboetes. De sommen van deze geldboetes worden ook apart ingevorderd en worden gestort op het grondfonds.

Het bedrag aan ingevorderde administratieve geldboetes in 2016 bedraagt 272.109,64 euro. Dit betreft zowel boetes opgelegd in 2016 als boetes opgelegd in de voorgaande jaren die in 2016 werden gestort. De sommen van deze geldboetes worden apart ingevorderd en gestort op het grondfonds.

2.1.3 Evaluatie van de gewestelijke uitvoering van de gerechtelijk opgelegde herstelmaatregel

Het handhavingstraject Ruimtelijke Ordening kan worden opgesplitst in twee grote delen: het voortraject, dat loopt tot en met het vonnis of arrest waarbij een herstelmaatregel wordt opgelegd en het natraject waar de uitvoering van de opgelegde maatregel centraal staat. In elk traject staan specifieke handhavingsinstrumenten ter beschikking. In het voortraject zijn dat de waarschuwing, de aanmaning, het stakingsbevel, het proces-verbaal en de herstellvordering. In het natraject is dat de betekening van het vonnis of arrest, de inschrijving van wettelijke hypotheek, de dwangsom en de ambtshalve uitvoering.

2.1.3.1 Aantal uitgesproken en betekende vonnissen en arresten waarin een herstelmaatregel werd opgelegd

Er werden in 2016 91 vonnissen en arresten bij de afdeling AIHRO geregistreerd waarin een herstelmaatregel werd opgelegd, waarvan 67 in kracht van gewijsde traden. Dit gaat over gerechtelijke uitspraken, die volgen op vorderingen die zowel kunnen zijn ingesteld door het CBS of de SI of door hen gezamenlijk. In 51 dossiers werd de uitspraak door het Vlaams Gewest betekend, waarbij dit niet alleen uitspraken uit 2016 zijn. In 2015 werden

er 112 vonnissen en arresten geregistreerd waarvan er 57 werden betekend.

2.1.3.2 Aantal PV's van uitvoering opgesteld door de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur

Conform artikel 6.1.45 van de VCRO brengt de overtreder de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur en het college van burgemeester en schepenen onmiddellijk op de hoogte indien hij/zij de opgelegde herstelmaatregel heeft uitgevoerd. Daarop gaat de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur ter plaatse en voert een vaststelling uit.

Voor het werkjaar 2016 werd in 157 dossiers vastgesteld dat een gerechtelijk opgelegde herstelmaatregel werd uitgevoerd. Deze uitvoering wordt bestendigd in een proces-verbaal van uitvoering waarbij er ter plaatse werd nagegaan of de herstelmaatregel volledig werd uitgevoerd. Het proces-verbaal van uitvoering is een exclusieve bevoegdheid van de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur. In 155 dossiers werd vastgesteld dat de bevolen werken werden uitgevoerd en in 2 dossiers dat de meerwaarde was betaald. In 46 gevallen werd een proces-verbaal van niet-uitvoering opgesteld. In het werkjaar 2015 werden er 160 processen-verbaal van uitvoering opgemaakt waarvan 11 betrekking hadden op betaling van een meerwaarde.

2.1.3.3 Aantal ingeschreven en gelichte wettelijke hypotheek

De inschrijving van een wettelijke hypotheek strekt tot zekerheid van de kosten die gemaakt worden en dient als garantie voor het innen van de meerwaarde of voor de te maken kosten van een ambtshalve uitvoering bij gerechtelijke of bestuurlijke herstelmaatregelen.

In 2016 werden geen wettelijke hypotheek door AIHRO ingeschreven. In 72 dossiers werd de wettelijke hypotheek gelicht. In 62 dossiers gebeurde dit nadat was vastgesteld dat de herstelmaatregel volledig was uitgevoerd, in 10

dossiers was het herstel nog niet uitgevoerd of nog niet volledig maar werd wel al tot lichting van de hypotheek overgegaan. In 2015 werden er 9 hypotheek gelegd en 72 hypotheek gelicht.

2.1.3.4 Bedragen ingevorderde verbeurde dwangsommen

Bij het vorderen van een herstelmaatregel kan het college of de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur een dwangsom vorderen. Wanneer deze dwangsom wordt toegekend, komt het aan de partij die deze heeft verkregen om deze ook in te vorderen wanneer blijkt dat de veroordeelde niet vrijwillig wenst over te gaan tot het uitvoeren van de opgelegde maatregel.

Aan het grondfonds werd er in 2016 voor 1.323.614 euro aan dwangsommen betaald na het verstrijken van de hersteltermijn en na actieve invordering door de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur. In 2015 was dit 1.235.493,41 euro.

2.1.3.5 Minnelijke schikkingen

De minnelijke schikking is een van de mogelijke manieren om een herstel te verkrijgen. Door de betrokkene wordt dan een dossier opgemaakt dat aan de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur wordt overgemaakt. Deze zal dit beoordelen en op basis van de inbreuk en de uit te voeren werken een minnelijke schikking voorstellen. Na uitvoering van de werken en na betaling van de in de minnelijke schikking voorziene bedragen vervalt het recht voor de inspecteur om verder herstel te vorderen. In 2016 werden er 9 nieuwe minnelijke schikkingen aangegaan met een overtreder. Er werden 7 lopende dossiers minnelijke schikkingen als volledig afgerond beschouwd door betaling en/of uitvoering van werken.

2.2 EVALUATIE VAN HET GEVOERDE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING DOOR DE POLITIE

De VHRM heeft voor de opmaak van dit handhavingsrapport de federale en de lokale politie bevestigd in het kader van hun activiteiten betreffende handhaving Ruimtelijke Ordening. Er werd zowel naar personeelsinzet als naar controles voor handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening gepeild.

2.2.1 Algemeen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal aantal processen-verbaal die werden opgesteld door respectievelijk de federale en de lokale politie, deze cijfers komen uit de bevestiging van de federale politie.

POLITIE	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Federaal	5	0,30	12
Lokaal	1.410	99,70	1.421
TOTAAL	1.415	100	1.433

Tabel 5. Aantal processen-verbaal inzake RO opgesteld door politiediensten in het Vlaamse Gewest in 2016

In totaal werden door de politiediensten 1.349 processen-verbaal opgesteld in het Vlaamse gewest in 2016. 99,6% van deze processen-verbaal werd opgesteld door de lokale politie en 0,4% door de federale politie.

2.2.2 Evaluatie van het gevoerde handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening door de federale politie

Naar de federale politie is geen verdere bevestiging gebeurd. Dat zou weinig relevant zijn gelet op de uiterst beperkte rol die zij spelen bij de handhaving RO. De handhaving van de Ruimtelijke Ordening is niet als prioritair opgenomen in het nationale veiligheidsplan.

2.2.3 Evaluatie van het gevoerde handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening door de lokale politie

In het bovenstaande algemene deel (2.2.1) inzake de politiediensten werden de processen-verbaal gevat die door de lokale politie en de federale politie in 2016 aangaande Ruimtelijke Ordening werden opgesteld. De activiteiten van de lokale politie worden besproken in dit afzonderlijk hoofdstuk.

Door de federale politie werd de volgende tabel aangeleverd inzake de verdeling van de materies over de opgestelde processen-verbaal inzake leefmilieu en Ruimtelijke Ordening door zowel de federale als de lokale politie.

	FEDERALE POLITIE	LOKALE POLITIE	ANDERE	TOTAAL
Afval door beroepspersoon	22	312	0	334
Afvaltransport	5	47	1	53
Afval: vergunning-erkenning	2	50	2	54
Afval door particulier	60	2.849	6	2.915
Luchtverontreiniging	9	98	8	115
Waterverontreiniging	14	142	2	158
Bodemverontreiniging	3	78	1	82
Leefmilieu: geluidshinder	0	210	2	212
Belastingen-heffingen inzake leefmilieu	0	14	0	14
Leefmilieu flora fauna Vernietiging	0	231	0	231
Leefmilieu flora fauna Dierenwelzijn	3	906	3	912
Leefmilieu flora fauna Natuurbescherming	5	149	0	154
Leefmilieu flora fauna Vergunning erkenning	4	64	0	68
Stedebouw	5	1.410	10	1.425
Overige fenomenen gelinkt met leefmilieu	155	7.497	14	7.666
TOTAAL	287	14.057	49	14.393

Tabel 6. Inhoudelijke verdeling van materies over de opgestelde processen-verbaal

In de bevraging van de politiezones werd gepeild naar het aantal inwoners in de politiezone, het feit of Ruimtelijke Ordening een prioriteit is binnen hun politiezone, de tijdsbesteding aan handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening en het aantal uitgevoerde controles met daaraan gekoppeld het resultaat van de uitgevoerde controles.

In dit onderdeel zal worden gefocust op de responsgraad, het aantal uitgevoerde controles naar aanleiding van klachten en het aantal controles uitgevoerd op eigen initiatief en het gemiddeld aantal controles per VTE.

2.2.3.1 Respons van de lokale politie op de bevraging

De VHRM ontving een ingevulde bevragingsfiche van 74 van de 111 politiezones in het Vlaamse Gewest. Dit komt neer op een responsgraad van 67%. In 2015 hadden 70 van de 114 politiezones geantwoord.

In onderstaande tabel wordt de responsgraad gekoppeld aan de grootte van de politiezone gebaseerd op het inwonersaantal. Het aantal gemeentes die in de politiezones liggen die de bevragingsfiche hebben ingevuld, wordt ook meegegeven.

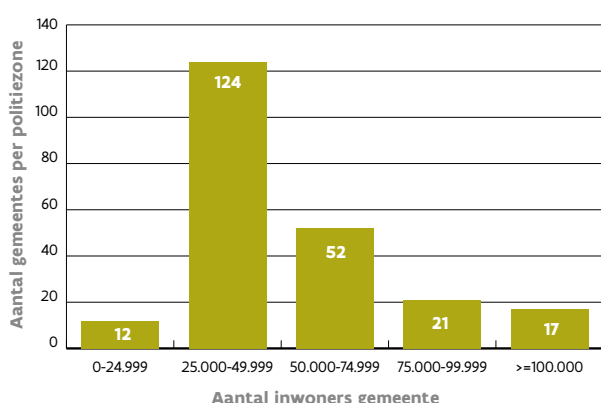
AANTAL INWONERS IN DE POLITIEZONE	AANTAL POLITIEZONES IN DE DEBETREF- FENDE KLASSE	AANTAL RESPONDE- RENDE POLITIEZONES PER KLASSE IN 2016	AANTAL GEMEENTES IN DE RESPONDERENDE POLITIEZONE	AANTAL RESPONDE- RENDE POLITIEZONES PER KLASSE IN 2015
0-24.999	7	3	12	4
25.000-49.999	63	47	124	43
50.000-74.999	23	13	52	13
75.000-99.999	10	5	21	6
≥ 100.000	8	6	17	4
TOTAAL	111	74	226	70

Tabel 7. Responsgraad van de lokale politie in 2016 gekoppeld aan inwonersaantal en aantal gemeenten

Uit de tabel blijkt dat de respons 75% is bij de politiezones met een grootte van 25.000 tot 49.999 inwoners. Voor de andere klassen van politiezone schommelt de respons, maar in elke zone bedraagt de respons minstens 50% behalve bij de politiezones tot 24.999 inwoners.

De responderende politiezones omvatten samen 226 gemeenten. Op een totaal van 308 gemeentes in het Vlaams gewest, geeft dat een dekkingsgraad van 73%.

Onderstaande figuur geeft het aantal en de grootte van de gemeenten weer, gelegen binnen de responderende politiezones. De grootte van de gemeenten wordt uitgedrukt op basis van hun inwonersaantal.

Grafiek 1. Responsgraad van de lokale politie in 2016 uitgedrukt in aantal gemeenten per inwonersaantal

2.2.3.2 Ruimtelijke Ordening: een prioriteit?

In de bevragsingsfiche werd expliciet gevraagd of handhaving van de Vlaams Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) deel uitmaakt van hun Zonaal Veiligheidsplan. Het feit dat die materie daarin is opgenomen, geeft een indicatie dat de handhaving van die bijzondere wetgeving aandacht krijgt binnen de desbetreffende politiezone.

Daarnaast werd aan de politiezones ook de ruimere vraag gesteld 'of de politiefunctionarissen de opdracht hebben om specifiek RO te handhaven' maar ook of de gemeente beschikte over een gespecialiseerde cel die zich bezig houdt met Ruimtelijke Ordening.

Onderstaande tabel geeft een antwoord op deze vragen:

	JA	NEE	GEEN ANTWOORD
Zonaal Veiligheidsplan	7	65	2
Gespecialiseerde cel	27	45	2
Politiefunctionarissen hebben de opdracht om specifiek RO te handhaven	13	14	47

Tabel 8. Handhaving VCRO in Zonaal Veiligheidsplan en in de praktijk door lokale politie in 2016

Uit bovenstaande tabel blijkt dat 7 politiezones van de 74 responderende politiezones de handhaving van de VCRO in hun Zonaal Veiligheidsplan hebben opgenomen. Dat is slechts 9% van de 67% responderende politiezones.

Op de vraag of er in de politiezone een gespecialiseerde cel bestaat voor de handhaving RO, antwoordden 27 zones positief. Dit is 36% van de responderende zones. In totaal werken er 57 personen voltijds en 6 deeltijds in die gespecialiseerde cellen.

Het antwoord op de vraag of de politiefunctionarissen de opdracht hebben om specifiek RO te handhaven was minder duidelijk. In 13 politiezones werd dit bevestigd terwijl dit in 14 zones niet het geval was.

2.2.3.3 Tijdsbesteding van de lokale politie aan handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening

De VCRO bepaalt in artikel 6.1.5 dat de agenten en de officieren van gerechtelijke politie bevoegd zijn om de in titel VI van de VCRO omschreven misdrijven op te sporen en vast te stellen door een proces-verbaal. Om alle nodige opsporingen en vaststellingen te verrichten, hebben ze toegang tot de bouwplaats en de gebouwen. Indien ze vaststellen dat er effectief sprake is van een stedenbouwkundig misdrijf of bij afwezigheid van de stedenbouwkundige vergunning op de werf, hebben ze de bevoegdheid om mondeling ter plaatse de onmiddellijke staking van het werk, de handeling of wijziging te bevelen. Indien niemand op de werf aanwezig is, kan dat bevel schriftelijk op de werf uitgehangen worden. Daarbij zijn ze gerechtigd om alle maatregelen te nemen om het bevel tot staking te kunnen toepassen, met inbegrip van verzegeling en inbeslagname van materiaal en materieel.

De lokale politie werd in de bevragsingsfiche verzocht om voor 2016 het aantal agenten, het aantal VTE besteed aan handhavingstaken door deze agenten en het aantal VTE besteed aan administratieve ondersteuning door niet-agenten, mee te delen. De hoeveelheid voltijdse equivalenten (VTE) geeft een vollediger beeld van de effectieve inzet met betrekking tot de handhavingstaken dan het aantal agenten alleen.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het aantal personeelsleden, hun effectieve inzet en de taken die ze uitvoeren:

AANTAL POLITIEZONES: 74	AANTAL	VTE	TOTAAL VTE HANDHAVINGS-TAKEN
Agenten – handhavingstaken	160	38,93	38,93
Niet-agenten administratieve ondersteuning		4,31	/
TOTAAL		43,24	38,93

Tabel 9. Personeelsleden lokale politie specifiek bezig met de handhaving VCRO in 2016

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in de 74 responderende politiezones, 160 agenten actief zijn voor de handhaving van de VCRO. Omvang in VTE bedraagt 24% van de hoeveelheid agenten die specifiek actief zijn voor de handhaving van de VCRO. Dat wijst erop dat Ruimtelijke Ordening niet de enige materie is in hun takenpakket.

In 2015 waren er 141 agenten actief voor de handhaving van de VCRO in de 70 responderende zones.

2.2.3.4 Controles RO uitgevoerd door de lokale politie

Om een inzicht te krijgen in de activiteiten van de lokale politie werd de vraag gesteld naar het aantal handhavingscontroles uitgevoerd in het kader van de handhaving Ruimtelijke Ordening door de agenten van de politiezone tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016. In de onderstaande tabel wordt het totaal aantal uitgevoerde handhavingscontroles van de politiezones weergegeven en het gemiddelde aantal controles per VTE.

Terzelfdertijd wordt opgenomen wat de aanleiding was om een controle uit te voeren. Drie criteria zijn doorslaggevend: werd de controle uitgevoerd op eigen initiatief, naar aanleiding van een melding door een gemeente of een andere overheidsinstantie of gebeurde dat naar aanleiding van een klacht. Als voorbeeld van een eigen initiatief werd een geplande handhavingscampagne in de bevragsingsfiche meegegeven.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL CONTROLES	1.708	1.070
Eigen initiatief	145	89
Melding door gemeente of andere overheid	842	/
N.a.v. klachten	721	981
GEMIDDELD AANTAL/VTE HANDHAVINGSTAKEN	43,87	25,91

Tabel 10. Inspanningen met betrekking tot handhavingscontroles RO uitgevoerd door de lokale politie in 2016

Het totaal aantal controles uitgevoerd door de lokale politie in 2016 bedroeg 1.708. Dat betekent een gemiddelde van 43,87 controles per agent, uitgedrukt in aantal VTE handhavingstaken.

Als de aanleiding om op te treden wordt bekeken, valt het op dat de lokale politie in 50% van de gevallen vaststellingen doet naar aanleiding van een melding door de gemeente of een andere overheid, in 42% naar aanleiding van een klacht en slechts in 8% op eigen initiatief.

2.2.3.5 Resultaten van de uitgevoerde controles

Dit zijn de resultaten die de lokale politie opgeeft met betrekking tot haar controles:

- ▶ Geen actie ten aanzien van de overtreding: 12.
- ▶ Bij 222 controles werd er geen proces-verbaal opgesteld maar wel gewezen op de wettelijke verplichtingen.
- ▶ Bevel tot staking: 209. In 37 gevallen ging dat gepaard met bijkomende maatregelen: de verzegeling werd 19 keer gebruikt. In 18 gevallen vond er ook een inbeslagname van materiaal en materieel plaats. Er werden geen stakingsbevelen gegeven met een combinatie van verzegeling en beslag.
- ▶ Proces-verbaal: 840, waarvan 209 met stakingsbevel. De vraag werd gesteld 'Hoeveel processen-verbaal werden opgesteld voor het vastgestelde misdrijf Ruimtelijke Ordening dat werd verzonden naar de Procureurs des Konings?'. Een stakingsbevel gaat altijd gepaard met een proces-verbaal. Aangezien alle processen-verbaal worden overgemaakt aan het Openbaar Ministerie, zal het aantal processen-verbaal zonder stakingsbevel 631 bedragen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal uitgevoerde controles en de resultaten van die controles. In eerste instantie is het van belang te weten of er effectief een overtreding was. In tweede instantie rijst de vraag wat de controlerende overheid daarmee heeft gedaan: werd er verder gevolg aan gegeven? Bij een positief antwoord, wordt er verder gepeild naar het soort handhavingsinstrument dat werd ingezet.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL UITGEVOERDE CONTROLES	1.708	1.070
Geen overtreding	436	247
Geen actie ondernomen	12	59
Aantal ingezette handhavingsinstrumenten	1.308	1.165
Gewezen op de wettelijke verplichtingen	222	101
Aanmaningen		169 ³³
Bevelen tot staking	209	
Verzegeling	19	220
Beslag	18	
Processen-verbaal	840	675
TOTAAL AANTAL RESULTATEN VAN DE CONTROLES	1.756	

Tabel 11. Resultaten van de controles uitgevoerd door de lokale politie in 2016

Om bovenstaande gegevens te kaderen en te interpreteren, moet rekening worden gehouden met het volgende:

- ▶ In de bevragsingsfiche werd gevraagd om enkel de aanvankelijk processen-verbaal door te geven, zonder de verkorte processen-verbaal (VPV).
  - De aanvankelijke processen-verbaal betreffen in principe de bouw misdrijven die voor het eerst vastgesteld worden. Indien er tijdens het vervolgetraject nog vaststellingen gebeuren, wordt dat in een navolgend proces-verbaal gegoten. Deze worden hier niet meegerekend.

³³ Het aantal aanmaningen werd in 2016 niet meer bevestigd omdat dit een instrument is dat eigenlijk niet wordt gebruikt door de politie.

○ In een VPV wordt een bouwmisdrif opgenomen dat niet prioritair is voor het Openbaar Ministerie en dus in principe niet vervolgd wordt. Verschillende criteria worden gehanteerd om te bepalen of dat een bouwmisdrif niet prioritair is: het niet-recent karakter, de mogelijkheid tot herstel via regularisatie, de ligging in een niet-prioritair gebied en het soort misdrif met een beperkte ruimtelijke impact.³⁴

► Een stakingsbevel kan worden opgelegd met of zonder bijkomende maatregelen zoals de verzegeling of de inbeslagname van materiaal en materieel. Uit de resultaten van 2016 blijkt dat de politie weinig bijkomende maatregelen treft.

Uit de tabel blijkt dat bij 436 van de 1.708 controles die in 2016 zijn uitgevoerd, er geen overtreding werd vastgesteld. Dat is 26% van de uitgevoerde controles.

Als de politie aangeeft dat er bij 436 controles geen overtreding werd vastgesteld, betekent dat allicht dat er bij de 1.272 overige controles van de 1.708 controles wel een overtreding werd vastgesteld. In 12 gevallen daarvan, werd beslist om geen verdere actie te ondernemen. Dat is slechts 0,9% van alle controles waarbij een overtreding werd vastgesteld. Alle andere controles leidden wel tot het inzetten van minstens één van de vijf bevroegde handhavingsinstrumenten.

Het totaal aantal resultaten van de uitgevoerde controles ligt hoger dan het aantal controles. Dat betekent dat er per controle meerdere handhavingsinstrumenten worden ingezet.

2.2.3.6 Inzet van de handhavingsinstrumenten bij de uitgevoerde controles

Onderstaande tabel geeft de verhouding weer tussen de verschillende soorten handhavingsinstrumenten die werden ingezet.

HANDHAVINGSINSTRUMENTEN	AANTAL	%
Gewezen op de wettelijke verplichtingen	222	17
Stakingsbevelen	246	19
Zonder bijkomende maatregelen	209	
Met verzegeling	19	
Met inbeslagname	18	
Met verzegeling en inbeslagname	0	
Processen-verbaal	840	64
TOTAAL AANTAL INGEZETTE INSTRUMENTEN	1.308	100

Tabel 12. Inzet handhavingsinstrumenten bij controles uitgevoerd door de lokale politie in 2016

Uit de tabel blijkt dat bijna 64% van de vastgestelde bouw misdrijven in een proces-verbaal wordt vastgesteld. Voor ongeveer 19% gaat dat gepaard met het opleggen van een stakingsbevel. Die stakingsbevelen gaan bijna niet gepaard met bijkomende maatregelen. Bij 17% van de vastgestelde bouw misdrijven is het optreden beperkt tot het wijzen op de wettelijke verplichtingen.

³⁴ Omzendbrief nr. COL 8/2005 – Het vereenvoudigd proces-verbaal (VPV)

2.3 EVALUATIE VAN HET GEVOERDE LOKALE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

De VHRM heeft voor de opmaak van dit handhavingsrapport de steden en gemeenten bevroegd in het kader van hun activiteiten betreffende handhaving Ruimtelijke Ordening. Er werd zowel naar personeelsinzet voor controles voor handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening gepeild en de resultaten daarvan als naar de inspanningen om tot herstel te komen. Die handhavingsactiviteiten en de bevoegde actor zijn deze zoals omschreven in de VCRO. Met de inwerkingtreding van het Handhavingsdecreet zullen de activiteiten en bevoegde actor wijzigen.

2.3.1 Gemeenten

Om een inzicht te krijgen in de organisatie en inspanningen betreffende de lokale handhaving Ruimtelijke Ordening werden de 308 Vlaamse steden en gemeenten, net zoals voor de milieuhandhavingsrapporten, via een bevragsfiche gevraagd om informatie aan te leveren. Er werd gepeild naar het aantal inwoners, de bouwactiviteit en geschatte omvang van de bouwmisdrijven in hun gemeente, op welke verbalisanten ze beroep kunnen doen, de tijdsbesteding aan handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening, het feit of de gemeente al dan niet eigen prioriteiten heeft, het aantal uitgevoerde controles – naar aanleiding van klachten en op eigen initiatief – met daaraan gekoppeld het resultaat van de uitgevoerde controles, en de opmaak van herstellvorderingen.

2.3.1.1 Respons van de gemeenten op de bevraging

De VHRM heeft een ingevulde bevragsfiche mogen ontvangen van 194 van de 308 gemeenten in het Vlaamse Gewest. Dat komt neer op een responsgraad van 63%. In 2015 antwoordden er 244 van de 308 gemeenten.

		2016	2015
AANTAL INWONERS IN 2016	AANTAL GEMEENTEN	AANTAL RESPONDERENDE GEMEENTEN	AANTAL RESPONDERENDE GEMEENTEN
≤ 4.999	12	6	7
5.000 - 9.999	67	37	57
10.000 - 14.999	85	53	65
15.000 - 19.999	49	26	42
20.000 - 24.999	34	24	26
25.000 - 29.999	13	12	11
30.000 - 74.999	40	28	30
≥ 75.000	8	8	6
TOTAAL	308	194	244

Tabel 13. Respons gemeenten op de bevraging gekoppeld aan hun inwonersaantal

Uit deze tabel blijkt dat de respons verspreid over de verschillende categorieën van steden en gemeenten redelijk evenredig is.

2.3.1.2 Bouwactiviteit en bestaande bouw misdrijven op de gemeente

Om een beeld te krijgen van de bouwactiviteit in de gemeente, werd gepeild naar het aantal meldingen en naar de afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen, zowel de reguliere als de bijzondere, tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016.

Onderstaande tabel geeft antwoord op die vragen. De bevroegde data werden opgedeeld naar grootte van de responderende gemeente op basis van het inwonersaantal.

AANTAL INWONERS	AANTAL MELDINGEN	AANTAL VERLEENDE REGULIERE VERGUNNINGEN ³⁵	AANTAL VERLEENDE BIJZONDERE VERGUNNINGEN
≤ 4.999	7	202	11
5.000 - 9.999	136	2.333	66
10.000 - 14.999	310	5.563	174
15.000 - 19.999	226	3.876	121
20.000 - 24.999	335	4.244	94
25.000 - 29.000	96	2.180	67
30.000 - 74.999	356	7.951	264
≥ 75.000	373	8.497	258
TOTAAL	1.839	34.846	1.055

Tabel 14. Aantal meldingen en afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen in responderende Vlaamse steden en gemeenten in 2015 gekoppeld aan hun inwonersaantal

Bovenstaande tabel is opgemaakt op basis van de beschikbare data in het vergunningenregister op 10 april 2017. Het vergunningenregister is een gemeentelijk gegevensbestand met perceelsgebonden informatie inzake Ruimtelijke Ordening. De steden en gemeenten zijn verplicht om een dergelijk register op te maken, te actualiseren, ter inzage te houden van elkeen en er uittreksels uit af te leveren.³⁶

³⁵ Hierbij werd geen onderscheid gemaakt tussen de vergunningen verleend door de gemeenten zelf en de vergunningen die in graad van beroep door de provincies werden verleend

³⁶ Artikel 5.1.2. VCRO

2.3.2 Verbalisanten voor lokale handhaving Ruimtelijke Ordening

De VCRO bepaalt in artikel 6.1.5 dat, onverminderd de bevoegdheden van de agenten en de officieren van gerechtelijke politie, de door de gouverneur aangewezen ambtenaren van de gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in zijn provincie, bevoegd zijn om de in titel VI van de VCRO omschreven misdrijven op te sporen en vast te stellen door een proces-verbaal. Om alle nodige opsporingen en vaststellingen te verrichten, hebben ze toegang tot de bouwplaats en de gebouwen. Indien ze vaststellen dat er effectief sprake is van een stedenbouwkundig misdrijf of bij afwezigheid van de stedenbouwkundige vergunning op de werf, hebben ze de bevoegdheid om mondeling ter plaatse de onmiddellijke staking van het werk, de handeling of wijziging te bevelen. Indien niemand op de werf aanwezig is, kan dat bevel schriftelijk op de werk uitgehangen worden.³⁷ Daarbij zijn ze gerechtigd om alle maatregelen te nemen om het bevel tot staking te kunnen toepassen, met inbegrip van verzegeling en inbeslagname van materiaal en materieel.

De lokale besturen werden in de bevroegingsfiche verzocht om te vermelden of ze een beroep konden doen op een verbalisant specifiek aangewezen door de gouverneur (niet politie), of deze verbalisant deel uitmaakte van de gemeente en het aantal verbalisanten waarop ze beroep konden doen tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016, te vermelden.

	JA	NEE
Beroep kunnen doen op een verbalisant	46	148

Tabel 15. Beroep kunnen doen op verbalisanten in 2016

De bovenstaande aantallen geven aan dat er in 46 van de responderende gemeenten een beroep kon worden gedaan op een gespecialiseerde verbalisant die niet tot de politie behoorde, dit is echter slechts in 28% van de 194 gemeenten het geval.

³⁷ Zie voetnoot 15

	2016		2015
	AANTAL GEMEENTEN MET EIGEN VERBALISANTEN	AANTAL VERBALISANTEN	AANTAL VERBALISANTEN
Eigen gemeente	43	110	146

Tabel 16. Aantal verbalisanten actief voor lokale handhaving Ruimtelijke Ordening in 2016

De 110 eigen gemeentelijke verbalisanten zitten verspreid over 43 responderende gemeenten, 3 responderende gemeenten stellen dat ze geen eigen verbalisanten hebben en 148 gemeenten hebben hierop niets ingevuld. We mogen er vanuit gaan dat er aldus in 151 gemeenten geen eigen verbalisanten aanwezig zijn ofwel in 78% van de responderende gemeenten.

Onderstaande tabel geeft de spreiding van de eigen gemeentelijke verbalisanten weer volgens de grootte van de gemeenten naar inwonersaantal.

AANTAL INWONERS	2016		2015
	AANTAL GEMEENTELIJKE VERBALISANTEN	UITGEDRUKT IN%	AANTAL GEMEENTELIJKE VERBALISANTEN
≤ 4.999	0	0	2
5.000 - 9.999	4	1	10
10.000 - 14.999	12	11	22
15.000 - 19.999	8	7	19
20.000 - 24.999	19	17	18
25.000 - 29.999	0	0	4
30.000 - 74.999	25	23	30
≥ 75.000	42	38	41
TOTAAL	110³⁸	97	146

Tabel 17. Spreiding van de gemeentelijke verbalisanten over de gemeenten naar inwonersaantal in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal

Uit deze tabel blijkt dat de gemeenten en steden met het grootste aantal inwoners over de grootste groep gemeentelijke verbalisanten beschikken.

38 In deze bevraging gaf één gemeente uit Oost-Vlaanderen aan dat ze beschikten over 99 verbalisanten. Dit werd, na bevraging bij de gemeente, herleid tot 0 aangezien hiermee niet de eigen verbalisanten werden bedoeld maar wel de politiedienst.

2.3.2.1 Tijdsbesteding door het eigen gemeentelijke personeel aan handhavingsactiviteiten Ruimtelijke Ordening

De steden en gemeenten werden in de bevragsingsfiche verzocht om voor 2016 het aantal VTE dat door eigen gemeentelijke verbalisanten aan handhavingstaken Ruimtelijke Ordening in het kader van de VCRO werd besteed en het aantal VTE dat door niet-verbalisanten aan administratieve ondersteuning van handhavingstaken Ruimtelijke Ordening werd besteed, mee te delen. De hoeveelheid VTE geeft een vollediger beeld van de effectieve gemeentelijke inzet met betrekking tot de handhavingstaken Ruimtelijke Ordening dan de personeelsaantallen alleen.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het aantal VTE dat in 2016 door gemeentelijke personeelsleden werd besteed aan handhaving Ruimtelijke Ordening.

AANTAL INWONERS	2016		2015	
	VTE HANDHAVINGSTAKEN DOOR VERBALISANTEN	VTE ADMINISTRatieve ONDERSTEUNING DOOR NIET-VERBALISANTEN	TOTAAL	VTE HANDHAVINGSTAKEN DOOR VERBALISANTEN
0-4.999	0,00	0,000	0,000	0,15
5.000-9.999	0,11	0,000	0,110	4,36
10.000-14.999	1,57	0,425	1,995	6,44
15.000-19.999	0,81	0,100	0,910	11,53
20.000-24.999	1,31	0,400	1,710	1,78
25.000-29.999	0,00	0,000	0,000	1,61
30.000-74.999	5,27	4,520	9,790	15,10
≥ 75.000	31,80	15,900	47,500	49,90
TOTAAL	40,87	21,345	62,015	87,87

Tabel 18. Aantal VTE besteed aan handhavingstaken Ruimtelijke Ordening door gemeentelijk personeel in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal

De bovenstaande gegevens hebben betrekking op de 43 van de 194 responderende gemeenten die over eigen gemeentelijke verbalisanten beschikken. Opvallend is dat

het aantal VTE niet geleidelijk aan stijgt met de stijging van het aantal inwoners.

Uit de tabel blijkt dat steden en gemeenten pas inzetten op eigen verbalisanten eens ze een bepaalde schaalgrootte hebben. De steden met meer dan 75.000 inwoners beschikken over 78% van de gemeentelijke verbalisanten uitgedrukt in VTE. Een vergelijking tussen de gemeenten met minder dan 30.000 inwoners en deze met meer dan 30.000 inwoners toont aan dat die laatste groep samen 91% van de gemeentelijke verbalisanten uitgedrukt in VTE, heeft.

De ondersteuning door niet-verbalisanten aan administratieve ondersteuning van handhavingstaken Ruimtelijke Ordening is overal kleiner dan de tijd die door verbalisanten aan handhavingstaken wordt besteed.

Als de totaliteit van de investering aan handhavingstaken door eigen gemeentelijk personeel bekeken wordt, dan blijkt dat de steden met meer dan 75.000 inwoners over 77% van het totaal aantal VTE's beschikken. Samen met de gemeenten vanaf 30.000 inwoners, beschikken deze over 92% van het totaal aantal VTE's.

2.3.2.2 Lokale prioriteiten Ruimtelijke Ordening

Werken met prioriteiten is één van de pijlers in het gewestelijk handhavingbeleid zoals vastgelegd in het handhavingprogramma Ruimtelijke Ordening³⁹. Het laat toe om, ondanks beperkte middelen voor handhaving, toch een doelmatig beleid te voeren.

Het vastleggen en expliciteren van prioriteiten zowel op gewestelijk als op lokaal niveau, maakt de samenwerking tussen beide bestuursniveaus, die gebaseerd is op subsidiariteit, makkelijker. Overlappingsen worden zo vermeden en terzelfdertijd kan worden gestreefd naar een dekkend handhavingbeleid.

Ook voor de andere handhavingpartners die tussenkomen in het handhavingstraject zoals de politie, het

Openbaar Ministerie en de HRH, geeft het bepalen van prioriteiten een houvast bij het te voeren handhavingbeleid.

In de bevragsingsfiche werd de volgende vraag opgenomen: 'Heeft uw gemeenten prioriteiten vastgelegd inzake de handhaving van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (ja/nee)'. Die vraag werd enkel aan steden en gemeenten die eigen gemeentelijke verbalisanten hebben, gesteld.

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer.

ANTWOORD	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Ja	42	32	37
Nee	151	77	101
Geen antwoord	1		
TOTAAL	194	99	138

Tabel 19. Vastleggen lokale prioriteiten door gemeenten met eigen verbalisanten in 2015

De bovenstaande gegevens hebben enkel betrekking op de 194 responderende gemeenten. De grote meerderheid van responderende gemeenten heeft geen eigen prioriteiten vastgelegd. Slechts 32% heeft wel eigen prioriteiten.

2.3.2.3 Controles RO uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten

Om een inzicht te krijgen in de activiteiten van de lokale overheden werd de vraag gesteld naar het aantal handhavingcontroles uitgevoerd door gemeentelijke verbalisanten in het kader van de handhaving Ruimtelijke Ordening tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016. In de onderstaande tabel wordt het totaal aantal uitgevoerde handhavingcontroles weergegeven. Terzelfdertijd is opgenomen wat de aanleiding was om een controle uit te voeren: werd de controle uitgevoerd op eigen initiatief of gebeurde dat naar aanleiding van een klacht? Werd er een controle gevraagd door een andere overheid of door de politie. Als voorbeeld van een eigen initiatief werd

39 Handhavingprogramma RO, p.17

een geplande handhavingscampagne in de bevrags-fiche meegegeven.

INWONERSAANTAL	AANTAL CONTROLES N.A.V. KLACHTEN	AANTAL CONTROLES UITGEVOERD OP EIGEN INITIATIEF	AANTAL CONTROLES OP VRAAG VAN ANDERE OVERHEID	AANTAL CONTROLES OP VRAAG VAN POLITIE	TOTAAL
0-4.999	0	0	0	0	0
5.000-9.999	25	6	8	5	44
10.000-14.999	100	52	12	5	169
15.000-19.999	53	55	3	2	113
20.000-24.999	78	419	5	8	510
25.000-29.999	0	0	0	0	0
30.000-74.999	497	238	32	83	850
≥ 75.000	3.138	8.761	63	92	12.054
TOTAAL	3.891	9.531	123	195	13.740

Tabel 20. Aantal controles uitgevoerd door gemeentelijke verbalisanten bevoegd voor handhavingstaken Ruimtelijke Ordening in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal

De bovenstaande gegevens hebben betrekking op 46 van de 194 responderende gemeenten, die over gemeentelijke verbalisanten beschikken. Als de aanleiding om op te treden, wordt bekeken, blijkt dat er bijna 2,5 keer meer op eigen initiatief wordt opgetreden dan naar aanleiding van een klacht. Tussen de gemeenten is er wel een grote diversiteit die niet noodzakelijk gebonden is aan de grootte van de gemeenten.

De 110 verbalisanten hebben samen 13.740 controles uitgevoerd in 2016. Dat geeft volgende gemiddelden weer.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL CONTROLES	13.740	11.296
gemiddeld aantal/gemeentelijke verbalisant	125	77
gemiddeld aantal/VTE besteed aan handhavingstaken	336	239

Tabel 21. Gemiddeld aantal controles uitgevoerd door gemeentelijke verbalisanten in 2016

Uit bovenstaande tabel kan worden afgeleid dat er in 2016 per VTE gemiddeld 6 à 7 controles per week werden uitgevoerd.

2.3.2.4 Resultaten van de uitgevoerde controles

Dit zijn de resultaten die de lokale overheden opgeven met betrekking tot haar controles:

- ▶ Geen overtreding: 6.368
- ▶ Geen actie ten aanzien van de overtreding: 274
- ▶ Waarschuwing: 458
- ▶ Aanmaning: 1.513
- ▶ Bevel tot staking: 322.
- ▶ Proces-verbaal: 1.117, waarvan 322 met stakingsbevel. De vraag werd gesteld 'Hoeveel processen-verbaal werden opgesteld voor het vastgestelde misdrijf Ruimtelijke Ordening dat werd verzonden naar de Procureurs des Konings?'. Een stakingsbevel gaat altijd gepaard met een proces-verbaal. Aangezien alle processen-verbaal worden overgemaakt aan de Procureur des Konings, zal het aantal processen-verbaal zonder stakingsbevel 795 bedragen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten en de resultaten van die controles. In eerste instantie is het van belang te weten of er effectief een overtreding was. In tweede instantie rijst de vraag wat de controlerende overheid daarmee gedaan heeft: werd er verder gevolg aan gegeven? Bij een positief antwoord, wordt er verder gekeken naar het soort handhavinginstrument dat werd ingezet.

	2016	2015
TOTAAL AANTAL UITGEVOERDE CONTROLES	13.740	11.296
Geen overtreding	6.368	2.102
Geen actie ondernomen	274	218
Aantal ingezette handhavinginstrumenten	3.410	6.003
Waarschuwingen	458	2.830
Aanmaningen	1.513	1.641
Bevelen tot staking	322	302
Processen-verbaal	1.117	1.230
TOTAAL AANTAL RESULTATEN VAN DE CONTROLES	10.052	8.323

Tabel 22. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2016

Om bovenstaande gegevens te kaderen en te interpreteren, moet rekening worden gehouden met het volgende:

In de bevragsingsfiche werd gevraagd om enkel de aanvankelijk processen-verbaal door te geven, zonder de verkorte processen-verbaal (VPV).

- De aanvankelijke processen-verbaal betreffen in principe de bouw misdrijven die voor het eerst worden vastgesteld. Indien er tijdens het vervoltraject nog vaststellingen gebeuren, wordt dat in een

navolgend proces-verbaal gegoten. Deze worden hier niet meegerekend.

- In een VPV wordt een bouw misdrijf opgenomen dat niet prioritair is en dus in principe niet wordt vervolgd.

Een stakingsbevel kan worden opgelegd met of zonder bijkomende maatregelen zoals de verzegeling of de inbeslagname van materiaal en materieel. Dit werd in 2016 niet verder bevraagd.

Uit de tabel blijkt dat bij 6.368 van de 13.740 controles die in 2016 zijn uitgevoerd, er geen overtreding werd vastgesteld. Dat betreft 46% van de uitgevoerde controles. De vraag kan wel gesteld worden wat er in 3688 dossiers is gebeurd waarvoor geen handhavinginstrument of resultaat werd weergegeven. Betreffen dit allemaal VPV's of navolgende processen-verbaal?

Als de gemeenten aangeven dat er bij 6368 controles geen overtreding werd vastgesteld, betekent dat dat er allicht bij 7372 van de 13740 controles wel een overtreding werd vastgesteld. In 274 gevallen, werd beslist om geen verdere actie te ondernemen. Dat is in 4% van alle controles waarbij een overtreding werd vastgesteld. Bij de overige 7098 controles werden 3410 handhavinginstrumenten ingezet. Dat betekent dat er maximum bij 48% van de controles waarbij een overtreding werd vastgesteld, er een waarschuwing, aanmaning, stakingsbevel of proces-verbaal volgde. Voor minstens 52% van de controles is het gevolg dat aan de vastgestelde overtredingen wordt gegeven, onbekend. Mogelijk werd er geen van de vermelde handhavinginstrumenten ingezet, maar bijvoorbeeld wel een verkort proces-verbaal of werd een navolgend proces-verbaal opgesteld, of was de inzet van een instrument niet nodig.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle resultaten van de uitgevoerde controles gekoppeld aan de grootte van de steden en gemeenten naar inwonersaantal:

INWONERSAANTAL	CONTROLES KLACHTEN	CONTROLES EIGEN INITIATIEF	CONTROLES VRAAG ANDERE OVERHEID	CONTROLES VRAAG VAN POLITIE	GEEN OVERTREDING	GEEN ACTIE	WAARSCHUWING	AANMANING	BEVEL TOT STAKING	PV
0-4.999	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.000-9.999	25	6	8	5	0	0	13	6	1	5
10.000-14.999	100	52	12	5	44	13	27	56	4	16
15.000-19.999	53	55	3	2	64	6	24	21	6	28
20.000-24.999	78	419	5	8	298	13	54	47	14	87
25.000-29.999	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30.000-74.999	497	238	32	83	35	19	70	246	50	252
≥ 75.000	3.138	8.761	63	92	5.927	223	270	1.137	247	729
TOTAAL	3.891	9.531	123	195	6.368	274	458	1.513	322	1.117

Tabel 23. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2015 gekoppeld aan hun inwonersaantal

Uit de tabel blijkt dat steden met meer dan 75.000 inwoners 88% van het totaal aantal uitgevoerde controles voor hun rekening nemen. Dat percentage loopt gelijk aan het percentage VTE waarover die steden beschikken in het totaal aantal lokale VTE dat aan handhaving wordt besteed. Een vergelijking tussen de gemeenten met minder dan 30.000 inwoners en deze met meer dan 30.000 inwoners toont aan dat die laatste groep samen 94% van de totaal aantal controles voor haar rekening neemt.

De steden en gemeenten met meer dan 30.000 inwoners stellen 88% van de processen-verbaal op. Wat het opleggen van stakingsbevelen betreft, nemen ze 92% voor hun rekening.

2.3.2.5 Inzet van de handhavinginstrumenten bij de uitgevoerde controles

Onderstaande tabel geeft de verhouding weer tussen de verschillende soorten handhavinginstrumenten die werden ingezet:

HANDHAVINGSINSTRUMENTEN	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Aantal waarschuwingen	458	13	2.830
Aantal aanmaningen	1.513	44	1.641
Aantal stakingsbevelen	322	9	302
Aantal processen-verbaal	1.117	33	1.230
TOTAAL AANTAL INGEZETTE INSTRUMENTEN	3.410	99	6.003

Tabel 24. Inzet handhavinginstrumenten bij controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2016

Opvallend is het hoog aantal aanmaningen dat door de lokale handhavers werd gegeven. Bij een aanmaning wordt de overtreder verzocht om de schending zelf ongedaan te maken. Een aanmaning wordt uitgestuurd om een rechtsherstel te bereiken⁴⁰. De waarschuwing en de aanmaning vormen samen de zogenaamde ‘zachte handhavinginstrumenten’ en vertegenwoordigen 57% van de ingezette instrumenten.

Een nuttige bevraging zou kunnen zijn wat het resultaat is van een aanmaning.

Het stakingsbevel, dat ook als een preventief instrument wordt beschouwd, scoort relatief laag. Stakingsbevelen worden slechts in 9% van de gevallen ingezet.

2.3.2.6 Gemeentelijke Administratieve Sanctieering van meldingsplichtige werken

Meldingsplichtige werken zijn niet strafbaar op grond van de VCRO. Ze kunnen wel strafbaar worden gesteld op grond van artikel 119bis van de Nieuwe Gemeentewet en de wet van 24 juni 2013 betreffende de Gemeentelijke Administratieve Sanctie waarbij de gemeente beslist om een administratieve sanctie op te leggen voor inbreuken op de meldingsplicht. Bij de bevraging werd gepeild naar het al dan niet bestaan van een dergelijk reglement voor meldingsplichtige werken. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de antwoorden van de 194 responderende gemeenten.

GAS-REGLEMENT	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Ja	12	6	49
Neen	29	15	193
Blanco	153	79	2
Aantal boetes	0		22

Tabel 25. Overzicht van het aantal gemeenten met een GAS-reglement voor meldingsplichtige werken en het aantal opgelegde boetes in 2016

40 De definitie van deze begrippen komt uit ‘Code van goede praktijk. Aanpak inbreuken Ruimtelijke Ordening.’ van het Agentschap Inspectie RWO, <https://www.rwo.be/LinkClick.aspx?fileticket=iM-MTIKrKyRg%3d&tabid=15934&mid=22595&language=nl-NL>

Slechts 1/20 van de responderende gemeenten geeft aan over een GAS-reglement te beschikken. Er werden geen boetes opgelegd in 2016.⁴¹

2.3.3 College van burgemeester en schepenen

In toepassing van artikel 6.1.41. VCRO kan het College van burgemeester en schepenen voor de rechtbank een herstelmaatregel vorderen voor de stedenbouwkundige misdrijven die op haar grondgebied werden gepleegd. Drie mogelijke herstelmaatregelen kunnen worden gevorderd: herstel in de oorspronkelijke toestand, uitvoeren van bouw- en aanpassingswerken of het betalen van een geldsom gelijk aan de meerwaarde die het goed door het misdrijf heeft verkregen. Een combinatie van verschillende maatregelen is ook mogelijk.

Het vorderen van een herstelmaatregel is een mogelijke verdere stap in het handhavingstraject na inzet van de handhavinginstrumenten bij het uitvoeren van controles.

Een herstellvordering kan slechts voor de rechtbank worden ingeleid wanneer de HRH daartoe voorafgaandelijk een positief advies heeft verleend (artikel 6.1.7. VCRO).

De lokale overheden werden in de bevragsfiche verzocht om het aantal herstelmaatregelen die zij ofwel correctieel ofwel burgerlijk hebben ingeleid, op te geven.

41 Hiernaar is geen verder onderzoek gelet op het uitdovend karakter van deze regeling. De schendingen op de meldingsplicht worden vanaf de inwerkingtreding van artikel 6.2.2 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning onder de nieuwe categorie van de inbreuken gekwalificeerd.

Onderstaande tabel biedt een overzicht van de resultaten van de bevraging. De bevraging werd eveneens beperkt tot de 46 gemeenten die over gemeentelijke verbalisanten beschikken.

INWONERS AANTAL	AANTAL HV CORRECTIONEEL INGELEID	AANTAL HV BURGERLIJK INGELEID
0-4.999	0	0
5.000-9.999	1	0
10.000-14.999	2	0
15.000-19.999	12	0
20.000-24.999	9	0
25.000-29.999	0	0
30.000-74.999	36	0
≥ 75.000	117	3
TOTAAL	177	3

Tabel 26. Aantal herstelmaatregelen geformuleerd door het College van Burgemeester en Schepenen in 2016 die correctioneel of burgerlijk werden gevorderd

Uit de tabel blijkt dat de colleges van de kleinste gemeenten in 2016 quasi geen herstelvorderingen naar het parket hebben gestuurd. De gemeenten vanaf 75.000 inwoners formuleren de meeste herstelvorderingen, op de voet gevolgd door de steden met meer dan 30.000 inwoners. Een vergelijking tussen de gemeenten met minder dan 30.000 inwoners en deze met meer dan 30.000 inwoners toont aan dat die laatste groep

instaat voor 86% van het totaal aantal geformuleerde herstelvorderingen door de Colleges van burgemeester en schepenen van de 46 gemeenten die over eigen verbalisanten beschikken.

2.3.4 Natraject zonder bijstand van het gewest

2.3.4.1 Betekening van vonnissen en arresten

Voor het werkjaar 2016 werden er 9 vonnissen en arresten betekend door de gemeenten.

2.3.4.2 Bedragen ingevorderde verbeurde dwangsommen

Bij het vorderen van een herstelmaatregel kan het college of de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur een dwangsom vorderen. Wanneer deze dwangsom wordt toegekend, komt het aan de partij aan wie deze dwangsom werd toegekend, om deze in te vorderen wanneer blijkt dat de veroordeelde niet vrijwillig overgaat tot het uitvoeren van de opgelegde maatregel. De gemeenten geven aan dat zij in 2016 geen dwangsommen hebben ingevorderd.

2.3.4.3 Aantal ingeschreven wettelijke hypotheke

In 2016 werden geen wettelijke hypotheke ingeschreven door de gemeenten.

2.4 EVALUATIE VAN HET GEVOERDE HANDHAVINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING DOOR INTERGEMEENTELIJKE VERENIGINGEN

Dit werkjaar werden ook de intergemeentelijke verenigingen bevraged inzake het gevoerde handhavingsbeleid. Er werd gereageerd door 5 intergemeentelijke verenigingen waarvan slechts 2 verenigingen bevestigden dat ze ook de handhaving van de Ruimtelijke Ordening in hun takenpakket hadden. Van deze twee intergemeentelijke

verenigingen had er slechts één prioriteiten bepaald inzake de handhaving van de Ruimtelijke Ordening. De beide verenigingen verklaarden echter niet te beschikken over verbalisanten Ruimtelijke Ordening. Omdat er geen bijkomende gegevens werden verschaft, wordt hier ook niet verder ingegaan op de intergemeentelijke verenigingen.

2.5 EVALUATIE VAN DE WERKING VAN DE HOGE RAAD VOOR HET HANDHAVINGSBELEID

De HRH speelt bij de vervolging van de vastgestelde bouw misdrijven een belangrijke rol. Hij heeft meerdere bevoegdheden inzake de inzet van instrumenten in de verschillende fases van het handhavingstraject. De VHRM heeft voor de opmaak van dit handhavingsrapport de HRH bevraagd naar het aantal dossiers dat hij heeft behandeld.

2.5.1 Soorten adviezen en verzoeken

In toepassing van artikel 6.1.7. VCRO verleent de HRH een voorafgaandelijk advies betreffende de herstellvordering geformuleerd door de stedenbouwkundig inspecteur of het College van burgemeester en schepenen. Het advies is bindend: zonder een voorafgaand, positief advies is de herstellvordering in principe niet ontvankelijk. Een dergelijke vordering kan via het Openbaar Ministerie voor de strafrechter worden ingeleid of bij de burgerlijke rechter. Indien de eiser de vordering inleidt via de ene procedure en nadien overstapt naar de andere procedure, moet een nieuw advies aan de HRH worden gevraagd. Dat bindend advies wordt een advies betreffende opeenvolgende herstellvorderingen genoemd (art.6.1.13. VCRO).

Een andere bevoegdheid van de HRH is het verlenen van een bindend advies betreffende de ambtshalve uitvoering van een herstelmaatregel (art.6.1.7.VCRO). In het vonnis waarbij een herstelmaatregel wordt opgelegd, beveelt de rechter dat de stedenbouwkundig inspecteur en het College van burgemeester en schepenen ambtshalve in de uitvoering ervan kunnen voorzien indien de veroordeelde in gebreke blijft. Het opstarten van die ambtshalve uitvoering kan maar na het voorafgaand verkrijgen van een positief advies van de HRH.⁴²

Indien het advies betreffende de herstellvordering of de ambtshalve uitvoering negatief is, kan het betrokken bestuur of een derde-belanghebbende bij de HRH

een gemotiveerd verzoek tot heroverweging instellen (art.6.1.11., laatste lid VCRO).

Voor sommige vonnissen en arresten waarin een herstelmaatregel is opgelegd, moet de stedenbouwkundig inspecteur of het College van burgemeester en schepenen die gemachtigd zijn tot ambtshalve uitvoering, in een vroegere fase van het handhavingstraject een bindend positief advies van de HRH verkrijgen, nl. voor de betekening van het vonnis of arrest waarvan de termijn voor de uitvoering van de herstelmaatregel tien jaar of meer verstreken. Dat advies is niet nodig indien het bouw misdrijf gelegen is in ruimtelijk kwetsbaar gebied, indien er bij het plegen van het misdrijf een stakingsbevel werd geschonden of bestemmingsvoorschriften werden geschonden of indien aan de overtreder een nieuwe strafrechtelijke of bestuurlijke sanctie of verplichting tot schadevergoeding werd opgelegd ten gevolge van een stedenbouwkundig misdrijf (art.6.1.17. VCRO)

Wat betreft de invordering van de opeisbaar geworden dwangsommen had de HRH de specifieke bevoegdheid om op gemotiveerd verzoek te beslissen dat die dwangsommen slechts gedeeltelijk worden ingevorderd of dat deze invordering tijdelijk wordt opgeschort. Bij de beoordeling hield de HRH in het bijzonder rekening met de door de overtreder gestelde handelingen en genomen engagementen met het oog op een correcte uitvoering van de hoofdveroordeling (art.6.1.21. VCRO). Het Grondwettelijk Hof heeft in het arrest nr. 113/2015 van 17 september 2015 de regeling van artikel 6.1.21 VCRO ongrondwettig verklaard, in essentie omdat de beoordeling van de invordering van een opeisbaar geworden dwangsom enkel toekomt aan de partij die de dwangsomveroordeling heeft verkregen.

---

42 Artikel 6.1.46., 1ste en 2de lid VCRO

Tot slot schijft de VCRO voor dat de HRH belast is met bemiddelingsopdrachten in het kader van een minnelijke schikking (art.6.1.22.VCRO). Indien de stedenbouwkundig inspecteur een minnelijke schikking weigert om een andere reden dan een niet-akkoord van de procureur des Konings, kan de overtreder de HRH op gemotiveerde wijze verzoeken om een bemiddelingspoging te ondernemen (art.6.1.52. VCRO). Ook een rechter voor wie een herstelvordering is ingeleid, kan in elke stand van het geding en zolang de zaak niet in beraad is genomen, een bemiddelingspoging door de HRH bevelen (art.6.1.54. VCRO).

De HRH kan, buiten de bepalingen in de VCRO, ook gevat worden door een willig beroep.

2.5.2 Aantal dossiers gekwalificeerd naar de bevoegdheden van de HRH in 2016

De HRH heeft in 2016 431 dossiers met aanvragen voor advies ontvangen.

Met betrekking tot de uitstroom heeft de HRH volgende cijfers voor 2016 bezorgd:

- ▶ Advies betreffende de herstelvordering: 450
- ▶ Advies betreffende opeenvolgende herstelvorderingen: 1
- ▶ Advies betreffende de ambtshalve uitvoering: 1
- ▶ Verzoeken tot heroverweging van een negatief advies: 5
- ▶ Advies over herstelvorderingen op verzoek van de rechter: 2 welke beide onontvankelijk waren
- ▶ Advies betreffende sommige betekeningen van vonnissen en arresten: 0
- ▶ Specifieke bevoegdheid inzake de invordering van dwangsommen: 2
- ▶ Bemiddelingsopdrachten: 4
- ▶ Willige beroepen: 2

Deze cijfers tonen aan dat de HRH in 2016 in totaal 467 adviezen of beslissingen heeft uitgebracht.

Onderstaande tabel geeft de verhouding van het aantal dossiers waarin de HRH een advies heeft geformuleerd of een beslissing genomen in 2016, weer.

	2016	2015
SOORT DOSSIER	AANTAL DOSSIERS	AANTAL DOSSIERS
Advies betreffende de herstellvordering	450	435
Advies betreffende opeenvolgende herstellvorderingen	1	2
Advies betreffende de ambtshalve uitvoering	1	0
Verzoeken tot heroverweging van een negatief advies	5	6
Advies over herstellvorderingen op verzoek van de rechter	2	4
Advies over sommige betekeningen van vonnissen/arresten	0	0
Bevoegdheid inzake de invordering van dwangsommen	2	36
Bemiddelingsopdrachten bij MS	4	3
Willige beroepen	2	4
TOTAAL AANTAL UITGESTROOMDE ADVIEZEN OF BESLISSINGEN	467	490

Tabel 27. Uitstroom van het aantal dossiers van de HRH in 2016

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de geformuleerde bindende adviezen door de HRH in 2016 quasi volledig betrekking hebben op herstellvorderingen die de stedenbouwkundig inspecteurs of de Colleges van burgemeester en schepenen willen inleiden. Die dossiers nemen 96% van de totale omvang in. Van de 450 dossiers werd er in 14 dossiers beslist tot het niet nemen van een beslissing over de herstellvordering omdat dit niet meer relevant was. De 5 dossiers tot heroverweging hebben ook betrekking op een advies m.b.t. een herstellvordering. In slechts 1 dossier werd veranderd van gerechtelijk traject waardoor een nieuw advies nodig was.

Een ander instrument dat zich in dezelfde fase van het handhavingstraject situeert, is de minnelijke schikking. Het aantal dossiers dat voor bemiddeling aan de HRH werden voorgelegd, is minimaal.

Wat de fase na het vonnis of arrest betreft, werd slechts 1 advies geformuleerd in een dossier betreffende de ambtshalve uitvoering en geen adviezen inzake de betekening van oudere vonnissen of arresten. Er werden wel nog een aantal verzoeken tot vermindering of opschorting van de dwangsom behandeld.

2.5.3 Adviezen over de herstellvorderingen gekwalificeerd naar aanvrager in 2016

De meeste dossiers die door de HRH behandeld werden in 2016 betreffen adviesvragen van stedenbouwkundig inspecteurs en Colleges van burgemeester en schepenen aangaande de herstellvordering. Die dossiers worden in dit onderdeel verder geanalyseerd naar aanvrager. De analyse van de resultaten is opgenomen in het hoofdstuk 'Evaluatie van de inzet van de afzonderlijke handhavinginstrumenten'.

Onderstaande tabel geeft het aantal geformuleerde bindende adviezen van de HRH in 2016 weer, gekwalificeerd naar aanvrager.

AANVRAGER	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Stedenbouwkundig inspecteur (SI)	216	50	239
College van burgemeester en schepenen (CBS)	47	11	43
SI met CBS	6	1	26
CBS met SI	167	38	127
TOTAAL AANTAL GEFORMULEERDE ADVIEZEN	436	100	435

Tabel 28. Aantal geformuleerde bindende adviezen betreffende herstellvorderingen door de HRH in 2016

Om bovenstaande gegevens te interpreteren, dienen volgende verduidelijkingen in acht te worden genomen:

- ▶ SI zijn de adviesaanvragen betreffende herstellmaatregelen in dossiers die door de stedenbouwkundig inspecteur worden behandeld en alleen door de stedenbouwkundig inspecteur zullen worden gevorderd;

- ▶ CBS zijn de adviesaanvragen betreffende herstellmaatregelen in dossiers die door het College van burgemeester en schepenen worden behandeld en alleen door het College van burgemeester en schepenen zullen worden gevorderd;
- ▶ SI met CBS zijn adviesaanvragen in dossiers die door de stedenbouwkundig inspecteur worden behandeld en waarin de stedenbouwkundig inspecteur de herstellmaatregelen heeft opgemaakt. Het bevoegde College van burgemeester en schepenen heeft zich bij deze maatregel aangesloten zodat het inleiden van de vordering door de inspecteur en het College gezamenlijk kan gebeuren na een positief advies van de HRH. Door het gezamenlijk inleiden van de vordering wordt aan beide entiteiten het recht gegeven om de opgelegde dwangsom op te eisen en zo de uitvoering van de herstellmaatregel, opgelegd in een definitieve rechterlijke uitspraak, af te dwingen.
- ▶ CBS met SI zijn adviesaanvragen in dossiers die door het Colleges van burgemeester en schepenen worden behandeld en waarin deze de herstellmaatregelen heeft opgemaakt. De stedenbouwkundig inspecteur heeft zich bij deze maatregel aangesloten zodat het inleiden van de vordering door het College en de inspecteur gezamenlijk kan gebeuren na een positief advies van de HRH. Door het gezamenlijk inleiden van de vordering wordt aan beide entiteiten het recht gegeven om de opgelegde dwangsom op te eisen en zo de uitvoering van de herstellmaatregel, opgelegd in een definitieve rechterlijke uitspraak, af te dwingen.

De herstellvorderingen van de stedenbouwkundige inspecteurs (alleen en gezamenlijk) vormen 51% van het totaal aantal herstellvorderingen waarin door de HRH in 2016 advies werd verleend. De herstellvorderingen van de Colleges van burgemeester en schepenen (alleen en gezamenlijk) vormen 49% van de vorderingen.

Uit de tabel blijkt dat de meeste aanvragen die de HRH moet verwerken, ingediend worden door de gewestelijke inspectiedienst alleen (50%). Op de tweede plaats komen de herstellvorderingen, uitgaande van de lokale overheid maar gezamenlijk ingediend met de gewestelijke inspectiedienst (38%), gevolgd door de herstellvorderingen

ingediend door de lokale overheid alleen (11%). In slechts 1% van de gevallen dient de gewestelijke inspectiedienst een herstellvordering in waarbij de lokale overheid zich heeft aangesloten.

Van het totaal aantal herstellvorderingen uitgaande van de lokale overheid worden er 78% gezamenlijk ingeleid. Bij de gewestelijke inspectiedienst maken de gezamenlijke herstellvorderingen maar 4% van de totaliteit uit.

2.5.3.1 Adviezen betreffende opeenvolgende herstellvorderingen en verzoeken tot heroverweging van een negatief advies

In 2016 heeft de HRH maar één advies betreffende opeenvolgende herstellvorderingen geformuleerd. Het betrof een herstellvordering van de stedenbouwkundig inspecteur. De 5 verzoeken tot heroverweging van een negatief advies gingen ook uit van de gewestelijke inspectiedienst. Voor geen van beide categorieën werd ten aanzien van een lokale overheid een advies geformuleerd in 2016.

2.5.4 Evaluatie van de adviezen betreffende de herstellvorderingen in 2016

Artikel 6.1.6. VCRO bepaalt dat de adviezen van de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid ten allen tijde gesteund zijn op motieven die ontleend worden aan:

1° het recht, met inbegrip van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zoals deze specifiek binnen de Ruimtelijke Ordening gelden;

2° de weerslag van inbreuken op de rechten van derden en op de plaatselijke ordening, zijnde het niveau van de goede Ruimtelijke Ordening van naburige percelen dat zou worden gehaald indien zich geen schade ingevolge een bouw misdrijf zou hebben voorgedaan.

In de bevragsingsfiche werd gepeild naar het aantal uitgebrachte adviezen en naar de adviesvrager. Daarnaast werd ook verzocht om mee te delen welk advies er werd uitgebracht. Er zijn 3 mogelijkheden: ofwel wordt er een

positief advies uitgebracht en kan de herstellvordering worden overgemaakt aan het parket of ingeleid bij de burgerlijke rechtbank. Ofwel wordt er een negatief advies uitgebracht. Op dat moment kan het traject om de voorgelegde herstelmaatregel via een vordering voor de rechtbank te bekomen, niet worden verder gezet. Een derde mogelijkheid is een combinatie van beide. Dan is het advies deels positief deels negatief. In totaal werden 436 adviezen betreffende herstellvorderingen uitgebracht.

De onderstaande tabel maakt de verhouding duidelijk.

SOORT ADVIES	2016		2015
	AANTAL	%	AANTAL
Positief	356	82	365
Negatief	53	12	55
Gecombineerd	27	6	15
TOTAAL AANTAL ADVIEZEN	436	100	435

Tabel 29. Soorten adviezen betreffende de herstellvordering geformuleerd door de HRH in 2016

Het aantal positieve adviezen vormt een significante meerderheid van het totaal aantal geformuleerde adviezen door de HRH in 2016.

2.5.4.1 Adviezen betreffende opeenvolgende herstellvorderingen en verzoeken tot heroverweging van een negatief advies

Het advies betreffende opeenvolgende herstellvorderingen door de HRH geformuleerd in 2016 was positief. Van de 5 verzoeken tot heroverweging van een negatief advies, werden er 0 positief geadviseerd.

2.5.4.2 Evaluatie van de adviezen op is van de aanvrager

ADVIES	AANVRAGER				TOTAAL
	SI	CBS	SI MET CBS	CBS MET SI	
Positief	186	40	4	126	356
Negatief	15	5	2	31	53
Gecombineerd	15	2	0	10	27
TOTAAL	216	47	6	167	436

Tabel 30. Soorten adviezen geformuleerd door de HRH gekoppeld aan de aanvrager in 2016

Uit deze tabel blijkt dat er meer positieve adviezen voor de gemeente worden uitgebracht als de aanvraag door de twee bevoegde entiteiten gezamenlijk worden ingediend. Het is belangrijk om hierbij op te merken dat het 'gezamenlijk' voor advies voorleggen als dusdanig de slaagkans op een positief advies niet verhoogt. De verklaring voor het hoger aantal positieve adviezen bij een gezamenlijke aanvraag, is te vinden in de aard van het bouw misdrijf waarvoor een herstelmaatregel wordt gevorderd. De meeste gezamenlijk aanvragen betreffen recente schendingen van een gedetailleerd stedenbouwkundig voorschrift van een plan van aanleg, ruimtelijk uitvoeringsplan, een stedenbouwkundige verordening of een gedetailleerd verkavelingsvoorschrift, die geen verdere ruimte voor beoordeling laten en waarvan de schending op zichzelf volstaat om de herstelmaatregel vanuit het oogpunt van de goede Ruimtelijke Ordening te verantwoorden.

3 EVALUATIE VAN DE INZET VAN DE AFZONDERLIJKE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING

Waar in het voorgaande hoofdstuk werd uitgegaan van de individuele handhavingsactoren en hun inspanningen in het kader van handhaving Ruimtelijke Ordening, staat in dit hoofdstuk het handhavingsinstrumentarium Ruimtelijke Ordening centraal. De instrumenten zijn deze die in 2016 werden toegepast door de bevoegde instanties. De nieuwe instrumenten voorzien in het handhavingsdecreet worden hier niet besproken. Die instrumenten zijn nog niet in werking getreden zodat er vanzelfsprekend nog geen cijfermateriaal beschikbaar is.

De bedoeling van dit hoofdstuk is om inzicht te krijgen in het gebruik van alle middelen die de handhavingsactoren kregen om hun doelstellingen te bereiken. Hierbij wordt vooral toegespitst op de vraag of bepaalde instrumenten meer of minder worden gebruikt.

In dit rapport wordt een beeld gegeven van het totaal aantal controles ten opzichte van het aantal controles waar een overtreding werd vastgesteld. Dit maakt het mogelijk om uitspraken te doen over de nalevingsgraad en het gericht handhaven door de actoren. Daarnaast worden de handhavingsinstrumenten in dit rapport afgewogen ten opzichte van het aantal uitgevoerde handhavingscontroles waar een overtreding werd

vastgesteld en het aantal controles die niet tot verdere actie hebben geleid.

Er wordt een afweging gemaakt tussen de inzet van de verschillende soorten handhavingsinstrumenten. Waar het resultaat van de uitgevoerde controles per actor werd besproken in hoofdstuk 2, wordt in dit hoofdstuk ook een vergelijking tussen de verschillende handhavingsactoren gemaakt wat betreft de handhavingsinstrumenten waarvan zij gebruik maken.

Gelijklopend met het hoofdstuk 2 'Evaluatie van het gewestelijke handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening' wordt voor de evaluatie van de individuele handhavingsinstrumenten uitgegaan van de informatie verkregen van de handhavingsactoren. Het gebruik van deze cijfers impliceert dat alle eerder geformuleerde kanttekeningen en opmerkingen ook hier van toepassing zijn.

In het vorige hoofdstuk werden de inspanningen van de lokale politie en van de steden en gemeenten opgedeeld in verschillende klassen op basis van het inwonersaantal. In dit hoofdstuk wordt de totale inspanning per actor bekeken.⁴³

---

⁴³ De vaststellingen van de ambtenaren die buiten het agentschap IRWO vaststellingsbevoegdheid hebben gekregen, zoals ambtenaren binnen het Agentschap voor Natuur en Bos, worden niet meegerekend in dit hoofdstuk

3.1 RESULTATEN VAN DE UITGEVOERDE CONTROLES RUIMTELIJKE ORDENING

Om een correcte evaluatie van de handhavingsinstrumenten inzake Ruimtelijke Ordening uit te voeren, dienen de juiste parameters met elkaar te worden vergeleken. Eerst wordt het totaal aantal uitgevoerde controles in 2016 opgesplitst in het aantal controles waar geen overtreding werd vastgesteld, het aantal controles waar geen actie ten aanzien van de overtreding werd genomen en het aantal handhavingsinstrumenten dat werd ingezet bij die controles.

Onderstaande tabel geeft per handhavingsactor een cijfermatig overzicht van het aantal controles en de globale resultaten ervan in 2016

	AANTAL CONTROLES	GEEN OVERTREDING	GEEN ACTIE	INZET INSTRUMENTEN	ONBEKEND
Gewest	909	32	73	765	/
lokale politie	1.708	436	12	1.308	/
Gemeenten	13.740	6.368	274	3.410	1.062

Tabel 31. Resultaten van de controles door de handhavingsactoren in 2016 uitgedrukt in absolute cijfers⁴⁴

Om bovenstaande gegevens te interpreteren, dient volgende verduidelijkingen in acht te worden genomen:

- Bij het aantal controles uitgevoerd door het gewest zijn de controles n.a.v. een melding van herstel van een vonnis of arrest niet meegerekend. Die controles gebeuren om een proces-verbaal van vaststelling van (niet) uitvoering van een rechterlijke uitspraak op te maken. Dat is een exclusieve bevoegdheid van de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur⁴⁵ en kan in die zin geen basis vormen voor vergelijking met de andere handhavers. De resultaten van die controles worden ook niet meegerekend bij de totale resultaten.

- Voor het aantal ingezette instrumenten van het gewest worden dezelfde principes gebruikt als in de 'Evaluatie van het gewestelijke handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening':

- volgende instrumenten zijn opgenomen: de waarschuwing, de aanmaning, het bevel tot staking en de aanvankelijke processen-verbaal;
- de aanmaningen zijn beperkt tot deze die als afzonderlijk instrument werden ingezet. De aanmaningen die systematisch bij een PV worden gevoegd, zijn dus niet meegerekend.

- De politie beschikt over de wettelijke instrumenten proces-verbaal en bevel tot staking. Omdat de politie formeel geen waarschuwing of aanmaning kan geven, werd in de bevragsingsfiches gepeild naar 'het aantal controles waar geen PV werd opgesteld maar wel gewezen op de wettelijke verplichtingen.' Voor de verwerking van de resultaten van de controles in dit hoofdstuk wordt dat resultaat als een inzet van instrumenten beschouwd en gelijkgeschakeld met de waarschuwing en aanmaning van de andere handhavers.

Uit de eerste tabel blijkt dat het aantal uitgevoerde controles en de inzet van een handhavingsinstrument geen 1 op 1-relatie is, getuige de categorie 'onbekend'. Die categorie wordt berekend door het verschil te nemen tussen enerzijds het totaal aantal uitgevoerde controles en anderzijds de som van het aantal controles waarbij geen overtreding werd vastgesteld, noch een actie ondernomen, noch een handhavingsinstrument werd ingezet.

De gewestelijke inspectiedienst zet meerdere instrumenten per uitgevoerde controle in. De gemeenten en de lokale politie zetten minder instrumenten per uitgevoerde controle in.

⁴⁴ Voor een procentueel beeld van deze data wordt verwezen naar tabel 32.

⁴⁵ Art.6.1.45 VCRO

Voor de verdere evaluatie zal het onderzoek worden toegespitst op een vergelijking tussen de verschillende handhavingsactoren bij het inzetten van de instrumenten en de verhouding tussen de verschillende instrumenten.

Volgende tabel focust op het aandeel van elke handhavingsactor in het totaal aantal uitgevoerde controles in 2016. Daarnaast wordt ook het procentueel aandeel

van elke handhavingsactor in de resultaten van de controles zichtbaar gemaakt.

	AANDEEL CONTROLES	GEEN OVERTREDING	GEEN ACTIE	INZET INSTRUMENTEN
Gewest	6%	1%	20%	14%
lokale politie	10%	6%	4%	24%
Gemeenten	84%	93%	76%	62%

Tabel 32. Aandeel per handhavingsactor in de totale resultaten van de controles in 2016 uitgedrukt in percentages

3.2 EVALUATIE VAN DE INZET VAN DE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING BIJ UITVOERING VAN CONTROLES

In dit onderdeel van het rapport wordt bekeken hoe frequent de verschillende handhavingsinstrumenten worden ingezet. Die verhouding geeft een indicatie van het beleid dat door de handhavingsactoren wordt gevoerd.

Onderstaande tabel geeft de verhouding van de inzet van de verschillende handhavingsinstrumenten weer. Per instrument wordt het aandeel van elke partner bekeken. Daarnaast wordt het aandeel van elk instrument bij de controles uitgevoerd in 2016 weergegeven.

INSTRUMENT	GEWEST	%	LOKALE POLITIE	%	GEMEENTES	%	TOTAAL	%
Zachte instrumenten	175	23	222	17	1.971	58	2.368	43
Bevel tot staking	45	6	246	19	322	9	613	11
PV	545	71	840	64	1.117	33	2.502	46
TOTAAL	765	100	1.308	100	3.410	100	5.483	100

Tabel 33. Aandeel van de verschillende handhavingsinstrumenten bij de controles uitgevoerd in 2016

Om bovenstaande gegevens te interpreteren, dient volgende verduidelijkingen in acht te worden genomen:

- ▶ De 'zachte instrumenten' omvatten de waarschuwingen en aanmaningen van gewest en gemeentes, aangevuld met het aantal keren dat de lokale politie de overtreder wees op de wettelijke verplichtingen zonder over te gaan tot de opmaak van een PV.
- ▶ Het bevel tot staking omvat de bevelen met en zonder bijkomende maatregelen zoals de verzegeling en inbeslagname.

Uit de tabel blijkt dat het proces-verbaal het instrument is dat door de handhavingsactoren gezamenlijk het meest wordt ingezet, op de voet gevolgd door de zachte instrumenten. Uit het vorig hoofdstuk blijkt dat dat evenwicht het gevolg is van de grote inzet van zachte instrumenten door de gemeenten. Het gebruik van het stakingsbevel blijkt dan weer vrij beperkt te zijn.

Onderstaande tabel geeft de verdere verfijning van de inzet van de zachte handhavingsinstrumenten 'waarschuwing' en 'aanmaning' door de bestuurlijke handhavers, het gewest en de gemeenten in 2016 weer.

Bij een waarschuwing wordt de overtreder er formeel aan herinnerd dat hij/zij een schending heeft gepleegd.⁴⁶ De waarschuwing wordt uitgestuurd om aan de betrokkene de mogelijke gevolgen mee te delen van de voortzetting of instandhouding van een overtreding. Bij een aanmaning wordt de overtreder verzocht om de schending zelf ongedaan te maken.

Een aanmaning wordt uitgestuurd om een rechts-herstel te bereiken.

ZACHTE INSTRUMENTEN	GEWEST	GEMEENTES	TOTAAL	%
Waarschuwing	11	458	469	22
Aanmaning	164	1.513	1.677	78
TOTAAL	175	1.971	2.146	100

Tabel 34. Aandeel van de waarschuwing en de aanmaning bij de controles uitgevoerd door het gewest en de gemeenten in 2016

Globaal wordt de aanmaning 3 keer zoveel ingezet als de waarschuwing. Bij de lokale overheid is de verhouding 23% en 77%. Bij het gewest is de discrepantie veel groter: 6% en 94%.

3.3 EVALUATIE VAN INZET VAN DE HANDHAVINGSINSTRUMENTEN RUIMTELIJKE ORDENING BIJ DE UITVOERING VAN VONNISSEN EN ARRESTEN

In dit onderdeel van het rapport wordt de verhouding van de inzet van de handhavingsinstrumenten tot uitvoering van de herstelmaatregelen, opgelegd in een definitief vonnis of arrest, tussen het gewest en de lokale overheden in 2016 bekeken.

De gewestelijke inspectiedienst registreerde in 2016 in totaal 91 vonnissen en arresten met herstelmaatregel. In 51 dossiers werd de uitspraak door het Vlaams gewest betekend, bij de responderende gemeenten gebeurde dit in 9 gevallen. In tegenstelling tot het gewest, vorderden de gemeenten geen dwangsommen noch schreven ze wettelijke hypotheek in.

⁴⁶ De definitie van dit begrip komt uit het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening van 2010, p.21 en 22 - http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/docs/Handhavingsplan_ro_2010.pdf

4 EVALUATIE VAN HET VLAAMSE STRAFRECHTELIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

In dit onderdeel, waarin een evaluatie zal plaats vinden van het Vlaamse sanctioneringsbeleid in 2016, wordt gekeken naar de werkzaamheden van het Openbaar Ministerie. De door hen geregistreeerde en aangeleverde cijfers, met inhoudelijke duiding, vormen de basis voor deze evaluatie.⁴⁷ De instroom wordt geanalyseerd zowel vanuit de bron van het proces-verbaal, de aard van het daarin vermelde bouw misdrijf als het gevatte

parket. Zo wordt een antwoord gegeven op de vraag tot welke entiteit de verbalisant behoort, die het proces-verbaal aan het parket heeft bezorgd, worden de doorgestuurde processen-verbaal gekaderd binnen de tenlasteleggingcodes die het Openbaar Ministerie hanteert en wordt tot slot een overzicht geboden van de spreiding van de instroom over de verschillende parketten in Vlaanderen.

4.1 EVALUATIE VAN HET BESTUURLIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

Het handhavingsdecreet voorziet naast de bestaande strafrechtelijke sanctionering eveneens een bestuurlijk sanctioneringsspoor⁴⁸. Daartoe wordt onder meer de mogelijkheid tot bestuurlijke beboeting en het onderscheid tussen (gedepenaliseerde) stedenbouwkundige inbreuken en (principeel correctioneel vervolgbare) stedenbouwkundige misdrijven, zoals die nu reeds bestaan in het DABM en het onroerenderfgoeddecreet, opgenomen in de VCRO. Stedenbouwkundige inbreuken zullen dan enkel nog

bestraft kunnen worden met een exclusieve bestuurlijke geldboete. Stedenbouwkundige misdrijven waarvoor het parket (tijdig) aangeeft niet tot strafrechtelijke behandeling te willen overgaan, zullen kunnen worden gesanctioneerd met een alternatieve bestuurlijke geldboete.

Aangezien het bestuurlijk sanctioneringsspoor evenwel nog niet in werking is getreden, wordt dit niet verder behandeld in het kader van dit handhavingsrapport.

---

⁴⁷ De cijfers van het OM correleren niet volledig met de cijfers aangeleverd door andere handhavingsactoren, waarschijnlijk ten gevolge van verschillende registratiesystemen. Onderzoek terzake zou te ver leiden. Het belangrijkste is de analyse van de werkzaamheden van het openbaar ministerie, op basis van hun eigen geregistreeerde gegevens, en niet de vergelijking tussen de data van de verschillende handhavingsactoren.

⁴⁸ Bestuurlijke sanctionering is thans enkel mogelijk bij schending van een bekrachtigd stakingsbevel, zie 1.1.2.4.

4.2 EVALUATIE VAN HET STRAFRECHTELIJK SANCTIONERINGSBELEID RUIMTELIJKE ORDENING

4.2.1 Parketten van de Procureur des Konings

Naar analogie van de evaluatie van de actoren in hoofdstuk 2, wordt eerst een schatting gegeven van het aantal VTE parketmagistraten dat door het parket wordt ingezet voor de behandeling van strafzaken Ruimtelijke Ordening.

Onderstaande tabel geeft daarvan een beeld per gerechtelijk arrondissement en in zijn totaliteit voor Vlaanderen:

GERECHTELIJK ARRONDISSEMENT	VTE PARKETMAGISTRATEN RO
Antwerpen	1
Limburg	0,45
Halle-Vilvoorde	0,2
Leuven	0,5
Oost-Vlaanderen	0,75
West-Vlaanderen	0,6
TOTAAL	3,5

Tabel 35. Aantal VTE parketmagistraten RO

Bovenstaande gegevens zijn een schatting. Het is niet mogelijk om het aantal VTE's RO 100% accuraat te gaan berekenen: er is geen specifiek daartoe ontwikkelde werklasmeting. Bovendien is elke parketmagistraat, verantwoordelijk voor de behandeling van strafzaken Ruimtelijke Ordening, tevens belast met meerdere andere taken in het kader van de dienstregeling. Dit ruime(re) takenpakket is mogelijk een verklaring voor het feit dat het aantal VTE dat door parketmagistraten aan de materie RO wordt besteed vrij laag ligt.

4.2.2 Inspanningen van de parketten met betrekking tot handhaving Ruimtelijke Ordening

Bij de vaststelling van een bouw misdrijf bezorgt de verbalisant onmiddellijk een proces-verbaal aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar het bouw misdrijf is gepleegd. In dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening is het daarom van belang om een evaluatie te maken van het strafrechtelijk sanctioneringsbeleid in 2016. De bevraging heeft zich dan ook gericht tot het College van procureurs-generaal met onder meer de vraag hoeveel dossiers er werden aangeleverd aan de parketten van het Vlaamse Gewest en op welke wijze deze dossiers werden behandeld.

Voordat de cijfergegevens kunnen worden besproken, dienen ook in dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening eerst enkele kanttekeningen betreffende de data te worden geformuleerd.

- ▶ De cijfers zijn afkomstig uit de centrale databank van het College van procureurs-generaal. Deze databank is gebaseerd op de registraties door de correctionele afdelingen van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg;
- ▶ Aangezien de vraag betrekking heeft op het handhavingsniveau Ruimtelijke Ordening in Vlaanderen, zitten in de tabellen enkel de dossiers behandeld door de Vlaamse parketten;
- ▶ Alleen de nieuwe zaken werden meegeteld, geen heropende zaken;
- ▶ De laatste gegevensextractie dateert van 10 januari 2017. Alle tabellen die betrekking hebben op de voortgangsstaat van een dossier zijn dus beperkt tot de toestand op die extractiedatum;
- ▶ De gegevens betreffen enkel correctionele inbreuken gepleegd door meerderjarigen of nog niet geïdentificeerde personen;

- ▶ Aan de zaken die op het parket toekomen, wordt door het Openbaar Ministerie een voornaamste tenlastelegging toegekend. Dat gebeurt ten laatste op het ogenblik dat deze in het geïnformatiseerde systeem van het Openbaar Ministerie worden ingevoerd. Daarnaast wordt eventueel één of meerdere bijkomende tenlasteleggingscodes (preventiecodes) toegekend. De registratie van die bijkomende tenlasteleggingen gebeurt niet in alle parketten, thans afdelingen;
- ▶ De data in dit onderdeel zijn gebaseerd op alle zaken waarin minstens één van de 4 volgende tenlasteleggingscodes werd geregistreerd:

- 66B: Ruimtelijke Ordening en stedenbouw
- 66C: reclameborden
- 66F: bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten (Vlaams decreet 3 maart 1976)
- 66G: vellen hoogstammige bomen

De bovenstaande selectie is gebeurd in samenspraak met de VHRM. Als meer dan één van de geselecteerde codes voorkomt in eenzelfde zaak, wordt deze zaak in de tabellen gepresenteerd op basis van de voornaamste van die geselecteerde tenlasteleggingen;

- ▶ Zaken die op het moment van de gegevensextractie nog niet in hun totaliteit op het parket terecht gekomen zijn, worden niet mee gerekend. Concreet wordt verwezen naar de zogenaamde 'vereenvoudigde processen-verbaal op listing' en de 'nog lopende autonome politionele opsporingsonderzoeken'. In de meeste parketten worden de door de politiediensten opgestelde vereenvoudigde processen-verbaal (VPV's) immers niet in het REA/TPI-systeem geregistreerd. Indien het proces-verbaal in tweede instantie alsnog werd opgevraagd door het parket, wordt er met deze zaken wel rekening gehouden;⁴⁹

- ▶ In het algemeen komen sommige bouw misdrijven die in een klassiek proces-verbaal aan de parketten werden overgemaakt, niet voor in de statistieken omdat er bijvoorbeeld een ander primair misdrijf in de zaak is (bijvoorbeeld diefstal) waardoor het ruimtelijk ordeningsaspect niet in het REA-systeem werd geregistreerd, of omdat nieuwe feiten vaak in gegroepeerde aanvankelijke processen-verbaal worden gegoten indien een onderzoek werd opgestart (bijvoorbeeld. één aanvankelijk proces-verbaal met opgave van 5 nieuwe schendingen) waardoor een onderschatting van het fenomeen Ruimtelijke Ordeningscriminaliteit ontstaat;

- ▶ De teleenheid bij de tabellen is telkens gelijk aan een zaak. Elke zaak komt overeen met één uniek notitienummer. Een zaak kan uiteraard betrekking hebben op meerdere verdachten en/of meerdere misdrijven. Wordt een zaak ter beschikking gesteld van een ander parket, dan wordt zowel het originele notitienummer als het notitienummer van de terbeschikkingstelling in de tabellen geteld. De in dit document gepresenteerde parketstatistieken betreffen dus geen 'criminaliteits-' of 'feitenstatistieken' en mogen dus ook niet zo geïnterpreteerd worden;

- ▶ Binnen het rechtsgebied van respectievelijk Gent en Antwerpen bestaat een samenwerkingsverband tussen de verschillende voormalige parketten (momenteel afdelingen) waardoor alle zaken met betrekking tot gespecialiseerde materies door één parket/afdeling binnen dat rechtsgebied wordt behandeld. Voor West-Vlaanderen is de afdeling Kortrijk bevoegd voor milieu- en Ruimtelijke Ordeningsdossiers, voor Oost-Vlaanderen is het de afdeling Gent, voor Antwerpen bestond in 2015 enkel een samenwerkingsverband tussen Mechelen en Turnhout voor Ruimtelijke Ordening. Bij het bekijken van tabel 4 moet dus in het achterhoofd worden gehouden dat een deel van de beslissingen in die gebieden genomen werd door de magistraten verbonden aan de respectievelijk gespecialiseerde afdelingen.

⁴⁹ Voor details: bijlage 3 van de omzendbrief nr. COL8/2005 van het College van procureurs-generaal van 1 juli 2005

4.2.3 Instroom

Onderstaande tabel geeft het aantal zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' weer die door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaamse Gewest in 2016 werden geregistreerd. De zaken worden onderverdeeld in vier verschillende klassen volgens de initiërende instantie namelijk de algemene politie, de inspectiediensten, klachten en burgerlijke partijstellingen en andere zendingen.

INITIËRENDE INSTANTIE	AANTAL	%
Algemene politie	1.239	50,47
Inspectiediensten	1.127	45,91
Klachten & BP-stellingen	62	2,53
Andere zendingen	27	1,10
TOTAAL	2.455	100

Tabel 36. Aantal zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2016 per initiërende instantie

In totaal hebben de parketten in 2016 2.455 zaken met betrekking tot Ruimtelijke Ordening ontvangen. waarvan 50,47% - oftewel 1.239 zaken – afkomstig van de algemene politie en 45,91% - oftewel 1.127 zaken – afkomstig van de inspectiediensten. De rubriek algemene politie omvat zowel de Lokale als de federale politiediensten. De inspectiediensten daarentegen zijn de administratieve diensten met beperkte verbaliserende bevoegdheid, zoals de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening en de inspecteurs binnen de Afdeling Natuur en Bos, alsook de gemeentelijke verbalisanten.

Een klein gedeelte van het totaal aantal ontvangen zaken, namelijk 2,53% – oftewel 62 zaken – heeft betrekking op klachten en burgerlijke partijstellingen. Hierbij gaat het om klachten van particulieren, evenals klachten van gerechtsdeurwaarders of van particuliere organisaties en burgerlijke partijstellingen door burgers die zich benadeeld voelen door het bouw misdrijf. Daarnaast was 1,10% - oftewel 27 zaken - 'andere zendingen'. Dit zijn zendingen van andere parketten en rechtbanken, van andere secties van hetzelfde parket, van buitenlandse parketten/rechtbanken en van de rechtbanken van hetzelfde gerechtelijke arrondissement die aanleiding geven tot de creatie van

een nieuwe zaak. Deze categorie is tevens een restcategorie voor alle zaken die niet in één van de andere drie rubrieken konden worden ondergebracht.

In vergelijking met 2015 is er een daling van het totaal aantal dossiers. In 2005 werden 2.639 dossiers geregistreerd. Dat geeft een daling van 184 dossiers ofwel 7% tegenover 2015. De daling situeert zich vooral bij de algemene politie. Waar deze in 2015 instond voor 54% van de dossiers, is dat in 2016 gereduceerd tot de helft, namelijk 50,47%.

4.2.3.1 Instroom vanuit de inspectiediensten

Op basis van de ontvangen cijfergegevens is een verdere analyse van de instroom van de zaken vanuit de inspectiediensten mogelijk. Sinds 1 januari 2005 wordt immers gebruik gemaakt van specifieke codes binnen de notitienummers die door de Vlaamse diensten inzake Ruimtelijke Ordening en de lokale gemeentelijke diensten aan de parketten worden overgemaakt⁵⁰.

Volgende specifieke codes worden gehanteerd:

- ▶ RW: administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen
- ▶ H2: Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

Al deze codes werden in de selectie voor onderstaande tabel aangevuld met de zaken waarin uitgemaakt kon worden of het om een lokale gemeentelijke dienst ging (meestal op basis van het voorkomen van het label 'gemeente', 'stad' of specifieke gemeentenamen in het daarvoor voorzien veld). Op basis van die selectie werd een totaal van 1.009 dossiers vanuit de inspectiediensten vastgesteld. Het omvat niet alle 1.127 dossiers (zie tabel 34) maar wel 89,5%.

⁵⁰ De dossiers van de dienst SamenLeven van de Stad Antwerpen krijgen een PV-nummer met een politiecode 'LB' zoals de PV's van de lokale politie Antwerpen. De PV's van deze gemeentelijke dienst zijn dus niet apart traceerbaar in de statistieken.

INITIËRENDE INSTANTIE	AANTAL	%
ANB – H2/H3	46	4,56
RWO	520	51,54
Lokale gemeentelijke diensten	443	43,90
TOTAAL	1.009	100

Tabel 37. Aantal zaken ‘handhaving Ruimtelijke Ordening’ afkomstig van inspectiediensten geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2016

In totaal werden door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaamse Gewest in 2016 1.009 zaken geregistreerd afkomstig van de Vlaamse en gemeentelijke inspectiediensten RO.

De Vlaamse inspectiediensten nemen samen 56% van de zaken voor hun rekening, de lokale inspectiediensten 44%. Dat is een lichte verschuiving van 1% in vergelijking met 2015. Alhoewel er meer zaken toestromen vanuit de Vlaamse inspectiediensten, is het verschil met de instroom vanuit de lokale diensten 12%. Dat betekent dat de vervolging van bouw misdrijven in Vlaanderen gedragen wordt door de bevoegde entiteiten op de beide bestuursniveaus.

Binnen de Vlaamse inspectiediensten bevoegd voor RO, zijn de zaken afkomstig van de Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen (RWO)⁵¹ en van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). RWO vertegenwoordigt een aanzienlijk aandeel van het totaal aantal zaken, namelijk 92%. Het Agentschap voor Natuur en Bos levert 8% van de zaken. Op basis van een protocol afgesloten in 2012 met het toenmalige agentschap Inspectie RWO (IRWO) is het ANB bevoegd om ontbossingen krachtens de VCRO vast te stellen; het ANB is niet bevoegd om andere overtredingen op de VCRO vast te stellen, hetgeen het geringe aantal dossiers afkomstig van het ANB verklaart. Toch is er in vergelijking met 2015 een stijging van 3% wat een lichte verschuiving van de dossiers afkomstig van de gewestelijke diensten betekent.

51 De Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen (RW) is sinds 2006 gesplitst en gewijzigd. De Vlaamse entiteit die in 2016 de handhavingstaak van inzake Ruimtelijke Ordening opnam, was Inspectie RO bij het departement LNE. Vanaf 1 april 2017 is de Inspectie RO geïntegreerd in de afdeling Handhaving van het departement Omgeving.

4.2.3.2 Instroom naar telasteleggingscodes

Hierboven werd reeds een overzicht geboden van de verschillende tenlasteleggingscodes die bij de registratie van de zaken ‘handhaving Ruimtelijke Ordening’ worden gehanteerd. Dit maakt het mogelijk om voor 2016 in onderstaande grafieken en tabellen een overzicht te geven van het aandeel van elke tenlasteleggingscode in het totaal aantal zaken ‘handhaving Ruimtelijke Ordening’ dat werd geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaamse Gewest in 2016.

Onderstaande tabel geeft de percentages van het aantal zaken geregistreerd met de tenlasteleggingscodes onder de noemers van Ruimtelijke Ordening en stedenbouw, reclameborden en vellen hoogstammige bomen ten opzichte van het totaal aantal zaken geregistreerd met een van deze tenlasteleggingscodes in 2016, namelijk 2.419 dossiers.

TENLASTELEGGINGSCODE	AANTAL	%
RO en stedenbouw	2.330	96
Reclameborden	41	2
Vellen hoogstammige bomen	48	2
TOTAAL	2.419⁵²	100

Tabel 38. Instroom aantal zaken ‘handhaving RO’ naar tenlasteleggingscode geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2015

96% van het totaal aantal zaken ‘handhaving Ruimtelijke Ordening’ geregistreerd door de correctionele afdelingen van de parketten van het Vlaamse gewest in 2016 had als voornaamste tenlasteleggingscode ‘RO en stedenbouw’. De tenlasteleggingscode ‘reclameborden’ en ‘velen hoogstammige bomen’ vertegenwoordigen elk 2% van het totaal aantal dossiers.

52 Dit is een verschil met de 2455 eerder gemelde aantallen, maar is te wijten aan de 36 dossiers inzake monumenten die werden gerapporteerd.

4.2.3.3 Vooruitgangsstaat

Naast de instroom van de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' is het relevant om de vooruitgangsstaat van de zaken die tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 op de parketten zijn binnengekomen, weer te geven. De zaken worden beperkt tot deze met de tenlasteleggingscode 'Ruimtelijke Ordening en stedenbouw'. Zij maken het leeuwenaandeel van het totaal aantal zaken uit.⁵³

	VOORONDERZOEK		SEINING VAN DE DADER		ZONDER GEVOLG		TER BESCHIKKING		PRETORIAANSE PROBATIE	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ARRONDISSEMENT ANTWERPEN	366	58,75	2	0,32	223	35,79	3	0,48	10	1,61
PARKET ANTWERPEN										
Afdeling Antwerpen	215	60,22	.	.	117	32,77	1	0,28	7	1,96
Afdeling Mechelen	62	59,62	.	.	39	37,5	1	0,96	1	0,96
Afdeling Turnhout	89	54,94	2	1,23	67	41,36	1	0,62	2	1,23
ARRONDISSEMENT LIMBURG	75	23,81	1	0,32	202	64,13	5	1,59	12	3,81
PARKET LIMBURG										
Afdeling Hasselt	34	22,22	.	.	102	66,67	2	1,31	8	5,23
Afdeling Tongeren	41	25,31	1	0,62	100	61,73	3	1,85	4	2,47
ARRONDISSEMENT BRUSSEL	142	57,49	.	.	99	40,08	2	0,81	1	0,40
PARKET HALLE-VILVOORDE	142	57,49	.	.	99	40,08	2	0,81	1	0,40
ARRONDISSEMENT LEUVEN	194	73,21	2	0,75	63	23,77	.	.	1	0,38
ARRONDISSEMENT OOST-VLAANDEREN	381	62,66	2	0,33	104	17,11	6	0,99	103	16,94
PARKET OOST-VLAANDEREN										
Afdeling Gent	148	63,79	1	0,43	50	21,55	4	1,72	25	10,78
Afdeling Dendermonde	184	61,54	1	0,33	42	14,05	1	0,33	63	21,07
Afdeling Oudenaarde	49	63,64	.	.	12	15,58	1	1,30	15	19,48
ARRONDISSEMENT WEST-VLAANDEREN	231	58,19	.	.	109	27,46	2	0,50	37	9,32
PARKET WEST-VLAANDEREN										
Afdeling Brugge	106	57,3	.	.	54	29,19	1	0,54	19	10,27
Afdeling Kortrijk	47	60,26	.	.	15	19,23	1	1,28	9	11,54
Afdeling Ieper	33	51,56	.	.	20	31,25	.	.	5	7,81
Afdeling Veurne	45	64,29	.	.	20	28,57	.	.	4	5,71
TOTAAL	1.389	56,58	7	0,29	800	32,59	18	0,73	164	6,68

Tabel 39. Vooruitgangsstaat op 10 januari 2017 voor de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen op de parketten tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 per parket (en afdeling)

⁵³ De tabel presenteert de laatste vooruitgangsstaat van deze zaken op het moment van de laatste gegevensextractie, zijnde 10 januari 2017. Er dient voor gewaarschuwd dat de gebruikte cohorte (2016) een leeftijd kende van minimaal 10 dagen en maximaal 375 dagen. In principe is het onmogelijk om op basis daarvan sluitende uitspraken te doen over de uiteindelijke afhandeling van deze dossiers. Meer dan de helft van de zaken bevindt zich nog in vooronderzoek (56,58%), hetgeen betekent dat de proporties van elk van de andere vooruitgangsstaten nog aanzienlijk kunnen evolueren.

NIET GEMEENTELIJKE ADMINISTRatieve SANCTIE		MINNELIJKE SCHIKKING		ONDERZOEK		RAADKAMER		DAGVAARDING & VERDER		TOTAAL	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	0,16	5	0,80	1	0,16	.	.	12	1,93	623	100
.	.	4	1,12	1	0,28	.	.	12	3,36	357	100
.	.	1	0,96	.	.	.	.	.	.	104	100
1	0,62	.	.	.	.	.	.	.	.	162	100
15	4,76	3	0,95	2	0,63	.	.	.	.	315	100
6	3,92	1	0,65	.	.	.	.	.	.	153	100
9	5,56	2	1,23	2	1,23	.	.	.	.	162	100
2	0,81	.	.	.	.	1	0,40	.	.	247	100
2	0,81	.	.	.	.	1	0,40	.	.	247	100
.	.	.	.	2	0,75	1	0,38	2	0,75	265	100
2	0,33	3	0,49	1	0,16	2	0,33	4	0,66	608	100
2	0,86	.	.	.	.	.	.	2	0,86	232	100
.	.	3	1,00	1	0,33	2	0,67	2	0,67	299	100
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	77	100
5	1,26	7	1,76	3	0,76	.	.	3	0,76	397	100
2	1,08	.	.	2	1,08	.	.	1	0,54	185	100
1	1,28	3	3,85	.	.	.	.	2	2,56	78	100
1	1,56	4	6,25	1	1,56	.	.	.	.	64	100
1	1,43	.	.	.	.	.	.	.	.	70	100
25	1,02	18	0,73	9	0,37	4	0,16	21	0,86	2.455	100

De betekenis van de classificatie in de vooruitgangsstaten is als volgt:

- ▶ VOORONDERZOEK: de zaken die nog in vooronderzoek waren op 10 januari 2017.
- ▶ SEINING VAN DE DADER: Deze rubriek omvat de zaken waarin op 10 januari 2017 een verdachte het voorwerp uitmaakt van een seining (deze vooruitgangsstaat werd voor de inwerkingtreding van de COL 16/2014 op 1 januari 2015 als een zondergevolgstelling met het motief “seining van de dader” opgenomen). Zolang de verdachte niet wordt aangetroffen, zal deze vooruitgangsstaat van toepassing blijven.
- ▶ SEPOT: Met een seponering wordt voorlopig afgezien van verdere vervolging en wordt het vooronderzoek beëindigd. Zolang de strafvordering niet vervalt, kan de zaak worden heropend.
- ▶ TER BESCHIKKING: Deze rubriek omvat de zaken die op 10 januari 2017 ter beschikking waren gesteld aan een ander parket of andere (gerechtelijke) instanties. Voor zover ze niet terugkeren naar het parket van oorsprong, blijven ter beschikking gestelde zaken hier in deze vooruitgangsstaat. Voor het parket van oorsprong kunnen zij dus als afgesloten worden beschouwd. Zij worden onder een ander notitienummer heropend bij het parket van bestemming.
- ▶ PRETORIAANSE PROBATIE: Deze rubriek omvat de zaken die op 10 januari 2017 (nog) geen strafrechtelijk gevolg gekregen hebben op voorwaarde dat bepaalde door het parket opgelegde maatregelen nageleefd werden.
- ▶ NIET_GEMEENTELIJKE ADMINISTRatieve SANCTIE: Deze rubriek omvat de zaken die op 10 januari 2017 werden overgemaakt aan een overheidsdienst met het oog op een eventuele niet-gemeentelijke administratieve sanctie (deze vooruitgangsstaat werd voor de inwerkingtreding van de COL 16/2014 op 1 januari 2015 als een zondergevolgstelling met het motief “administratieve geldboete” opgenomen).
- ▶ MINNELIJKE SCHIKKING: In de rubriek minnelijke schikking bevinden zich de zaken waarin een minnelijke schikking werd voorgesteld en waarvoor nog een eindbeslissing dient te worden geregistreerd (met inbegrip van de gedeeltelijk betaalde minnelijke schikkingen), de zaken die werden afgesloten door de betaling van de minnelijke schikking en waar de strafvordering vervalt en ten slotte de zaken waarin de minnelijke schikking werd geweigerd maar die sindsdien nog niet zijn overgegaan naar een volgende vooruitgangsstaat.
- ▶ ONDERZOEK: De rubriek onderzoek bevat de zaken die in gerechtelijk onderzoek werden gesteld en die nog niet werden vastgesteld voor de raadkamer voor de regeling van de rechtspleging.
- ▶ RAADKAMER: Deze rubriek bevat zaken vanaf de fase van regeling van de rechtspleging tot op het moment dat er een eventuele vaststelling voor de correctionele rechtbank is. Zaken waarin wordt afgezien van verdere vervolging, blijven deze vooruitgangsstaat behouden.
- ▶ DAGVAARDING & VERDER: Deze rubriek omvat de zaken waarin een dagvaarding of een daaropvolgende beslissing werd genomen. Het gaat om zaken waarin een dagvaarding, een vaststelling voor de correctionele rechtbank, een vonnis, een verzet, een beroep, enz. voorkomt.

- ▶ **ONBEKEND/ERROR:** Deze rubriek omvat de zaken waarvoor de vooruitgangsstaat niet achterhaald kon worden. Vaak gaat het om **gevoegde** zaken waarbij de registraties in het REA/TPI-systeem niet toelaten om te achterhalen wat de vooruitgangsstaat is van de zaak waaraan er **gevoegd** werd.

In het geval van een voeging wordt per vooruitgangsstaat rekening gehouden met de vooruitgangsstaat die van toepassing was in de zogenaamde “moederzaak”. Een (dochter)zaak die gevoegd werd aan een zonder gevolg gestelde (moeder)zaak zal in de tabellen dus zelf ook geteld worden als een zonder gevolg gestelde zaak.

De tabel presenteert de vooruitgangsstaten per parket en afdeling. De percentages laten toe een zicht te krijgen op de verhouding tussen de verschillende vooruitgangsstaten en tussen de parketten en afdelingen.

Ten gevolge van de inwerkingtreding van de omzendbrief COL 16/2014 worden beslissingen die vroeger als een zonderevolgstelling geteld werden nu als een aparte afsluitende beslissing in deze tabel weergegeven. Het gaat in dit geval om ‘seining van de dader’, ‘pretoriaanse probatie’ en ‘administratieve sanctie’. Zaken waarin het parket met succes actief tussenkomt met het oog op regularisatie, worden sinds 1 januari 2017 ingevolge de op 6 oktober 2016 gewijzigde COL 16/2014 afgesloten met een pretoriaanse probatie in plaats van een seponering met motief ‘toestand geregulariseerd’.

De parketten wijzen trouwens op het feit dat men in de meeste gevallen streeft naar algemene regularisatie. Gevolg hiervan is dat er heel weinig zaken binnen het jaar gedagvaard worden en onderstaande cijfergegevens dus enigszins een vertekend beeld opleveren.

4.2.4 Motieven tot seponeren

In bovenstaand onderdeel met betrekking tot de vooruitgangsstaat van de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' werd vastgesteld dat d.d. 10 januari 2017 32,59% zonder gevolg werd gesteld door de parketten in het Vlaamse Gewest. Dat is een daling van 5,41% tegenover 2015⁵⁴.

Er werden voor de opmaak van dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening cijfers ter beschikking gesteld van de VHRM die een verder inzicht geven in de zaken die zonder gevolg werden gesteld.

Zo is daling van het aantal sepoten tussen 2015 en 2016 deels te verklaren door de stijging van de pretoriaanse probatie van 5,76% in 2015 naar 6,68% in 2016. Deze stijging is toe te schrijven aan Oost-Vlaanderen en vooral West-Vlaanderen dat in de tweede jaarhelft van 2016 al toepassing begon te maken van de op stapel staande wijziging aan de COL 16/2014 i.v.m. de nieuwe registratie van de actieve opvolging tot aan de regularisatie door het OM onder "pretoriaanse probatie" (zie hoger).

Bij de zaken die zonder gevolg werden gesteld is het verder belangrijk om rekening te houden met het motief tot seponeren. Het Wetboek van strafvordering, artikel 28 quater al. 1, ingevoegd door de wet van 12 maart 1998, legt aan de procureur des Konings de verplichting op zijn beslissingen te motiveren. De parketten beschikken over een verfijnde lijst van motieven 'zonder gevolgstelling' die uniform is voor het hele land en geformaliseerd is als gevolg van de Franchimonthervorming. Deze lijst – en de mogelijke rubrieken – werden opgenomen in omzendbrief COL12/98 van het College van procureurs-generaal betreffende de toepassing van de wet van 12 maart 1998.

De motieven tot zondergevolgstelling kunnen worden gegroepeerd in 2 categorieën: technische motieven en opportuniteitsmotieven.

De reden tot technisch sepot zijn:

- ▶ Geen misdrijf
- ▶ Onvoldoende bewijzen
- ▶ Verval van de strafvordering door
  - Verjaring
  - Overlijden dader
- ▶ Niet-toelaatbaarheid van de strafvordering
- ▶ Dader(s) onbekend

De reden tot sepot om opportuniteitsredenen zijn:

- ▶ Motieven eigen aan de aard van de feiten
  - Beperkte maatschappelijke weerslag
  - Toestand geregulariseerd
  - Redelijke termijn overschreden
- ▶ Motieven eigen aan de persoon van de dader
  - Afwezigheid van voorgaanden
  - Toevallige feiten met oorzaak
  - Wanverhouding strafvordering – maatschappelijke verstoring
  - Houding van het slachtoffer
- ▶ Beleid
  - Andere prioriteiten
  - Vordering van het Openbaar Ministerie voor de rechtbank van eerste aanleg
  - Voorrang aan de burgerlijke afhandeling

---

54 Met betrekking tot de vooruitgangsstaat van de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' werd d.d. 10 januari 2016 vastgesteld dat 38% zonder gevolg werd gesteld door de parketten in het Vlaamse Gewest – zie <https://www.vlaanderen.be/nl/search?keyword=handhavingsrapport+Ruimtelijke+ordening>, p. 55

In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van het soort zonderevolgstelling - technisch sepot of opportuniteitssepot- met betrekking tot de zaken 'Ruimtelijke Ordening' die de parketten in 2016 ontvingen.

	SEPOT VAN TECHNISCHE AARD		SEPOT OM OPPORTUNITEITSREDEKENEN		TOTAAL	
	n	%	n	%	n	%
ARRONDISSEMENT ANTWERPEN	60	26,91	163	73,09	223	100
Parket Antwerpen – afdeling Antwerpen	28	23,93	89	76,07	117	100
Parket Antwerpen – afdeling Mechelen	14	35,90	25	64,10	39	100
Parket Antwerpen – afdeling Turnhout	18	26,87	49	73,13	67	100
ARRONDISSEMENT LIMBURG	16	7,92	186	92,08	202	100
Parket Limburg – afdeling Hasselt	8	7,84	94	92,16	102	100
Parket Limburg – afdeling Tongeren	8	8,00	92	92,00	100	100
ARRONDISSEMENT BRUSSEL	33	33,33	66	66,67	99	100
Parket Halle-Vilvoorde	33	33,33	66	66,67	99	100
ARRONDISSEMENT LEUVEN	5	7,94	58	92,06	63	100
ARRONDISSEMENT OOST-VLAANDEREN	55	52,88	49	47,12	104	100
Parket Oost-Vlaanderen – afdeling Gent	22	44,00	28	56,00	50	100
Parket Oost-Vlaanderen – afdeling Dendermonde	27	64,29	15	35,71	42	100
Parket Oost-Vlaanderen – afdeling Oudenaarde	6	50,00	6	50,00	12	100
ARRONDISSEMENT WEST-VLAANDEREN	54	49,54	55	50,46	109	100
Parket West-Vlaanderen – afdeling Brugge	27	50,00	27	50,00	54	100
Parket West-Vlaanderen – afdeling Kortrijk	5	33,33	10	66,67	15	100
Parket West-Vlaanderen – afdeling Ieper	7	35,00	13	65,00	20	100
Parket West-Vlaanderen – afdeling Veurne	15	75,00	5	25,00	20	100
TOTAAL	223	27,88	577	72,13	800	100

Tabel 40. Motieven tot seponering voor de op 10 januari 2017 zonder gevolg staande zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen in 2016 al dan niet via voeging aan een moederzaak, per arrondissement

Bovenstaande tabel geeft aan dat 27,88% van het totaal aantal geseponeerde dossier geseponerd wordt wegens technische redenen, 72,13% wegens opportuniteitsredenen. Op een totaal van 2.455 zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' die in 2016 instroomden bij de parketten in het Vlaams gewest⁵⁵ worden 23,5% geseponerd wegens opportuniteitsredenen.

Het is opvallend dat bij de parketten Oost- en West-Vlaanderen de reden van seponering quasi gelijk verdeeld is over de geseponeerde dossiers terwijl bij de andere parketten de opportuniteitsgrond duidelijk het belangrijkste motief is. In Oost- en West-Vlaanderen zijn er twee afdelingen waar het technisch sepot heel sterk aanwezig

is: bij de afdeling Dendermonde en Veurne. De parketten Antwerpen, Limburg, Halle-Vilvoorde en Leuven, waar het opportuniteitssepot overheerst, geven intern een divers beeld: in Limburg en Leuven wordt quasi uitsluitend geseponerd om opportuniteitsredenen, in Antwerpen en Halle-Vilvoorde is de verhouding 1/3. Voor het parket Limburg is het grote aantal opportuniteitssepots onder andere te verklaren door een aparte werkwijze: de dossiers worden geseponerd in afwachting van een herstellvordering ('motieven eigen aan de persoon van de dader of van slachtoffer: houding van het slachtoffer). Als er effectief een herstellvordering wordt overgemaakt aan parket, wordt het onderzoek heropend. Aangezien deze herstellvordering soms niet binnen het jaar van dossierregistratie bij het OM binnekomt, houdt dit noodzakelijkerwijze een overschatting van het percentage opportuniteitssepots in.

⁵⁵ Zie tabel 39. Vooruitgangsstaat op 10 januari 2017 voor de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen op de parketten tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 per parket (en afdeling)

In het algemeen valt op te merken dat het essentieel is om in het kader van de goede Ruimtelijke Ordening de regularisatie van de toestand na te streven, hetzij via een vergunning, hetzij via vrijwillig herstel. In dat geval gaan parketten veelal niet meer over tot vervolging. Zaken waarin het parket met succes actief tussenkomt met het oog op regularisatie, worden vanaf 1 januari 2017 afgesloten met een pretoriaanse probatie.

Uit onderstaande tabel blijkt dat ook 'beleid' een belangrijke seponeringsgrond is binnen het opportuniteitssepot.

Onder die categorie valt de seponering omwille van 'andere prioriteiten' en 'voorrang aan de burgerlijke afhandeling'. Aangezien ook bij de parketten de middelen beperkt zijn, worden eigen prioriteiten vastgelegd: strafbare feiten die bij voorrang worden vervolgd. De vervolging van stedenbouwkundige schendingen is daaraan ondergeschikt. Herstelmaatregelen inzake Ruimtelijke Ordening kunnen ook voor de burgerlijke rechter worden ingeleid. In sommige zaken geeft het parket de voorkeur aan dat hersteltraject boven de strafrechtelijke procedure, wat leidt tot een seponering van die dossiers.

	66B		66C		66F		66G		TOTAAL	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
SEPOT VAN TECHNISCHE AARD	211	27,87	.	.	4	57,14	8	38,10	223	27,88
geen misdrijf	56	7,40	.	.	1	14,29	2	9,52	59	7,38
onvoldoende bewijzen	53	7,00	.	.	2	28,57	3	14,29	58	7,25
verval van strafvordering	95	12,55	.	.	1	14,29	2	9,52	98	12,25
verjaring	94	12,42	.	.	.	.	1	4,76	95	11,88
overlijden van de dader	1	0,13	.	.	1	14,29	1	4,76	3	0,38
niet-toelaatbaarheid van de strafvordering	5	0,66	.	.	.	.	.	.	5	0,63
kracht van gewijsde	4	0,53	.	.	.	.	.	.	4	0,50
ne bis in idem	1	0,13	.	.	.	.	.	.	1	0,13
dader(s) onbekend	2	0,26	.	.	.	.	1	4,76	3	0,38
SEPOT OM OPPORTUNITEITSREDENEN	546	72,13	15	100,00	3	42,86	13	61,90	577	72,13
motieven eigen aan de aard van de feiten	212	28,01	12	80,00	2	28,57	1	4,76	227	28,38
beperkte maatschappelijke weerslag	52	6,87	.	.	.	.	1	4,76	53	6,63
toestand geregulariseerd	148	19,55	12	80,00	2	28,57	.	.	162	20,25
redelijke termijn overschreden	12	1,59	.	.	.	.	.	.	12	1,50
motieven eigen aan de persoon van de dader of van slachtoffer	65	8,59	1	6,67	.	.	3	14,29	69	8,63
afwezigheid van voorgaanden	4	0,53	.	.	.	.	.	.	4	0,50
toevallige feiten met oorzaak	3	0,40	.	.	.	.	1	4,76	4	0,50
wanverhouding strafvord.-maatsch. verstoring	28	3,70	.	.	.	.	2	9,52	30	3,75
houding van het slachtoffer	29	3,83	1	6,67	.	.	.	.	30	3,75
vergoeding van het slachtoffer	1	0,13	.	.	.	.	.	.	1	0,13
beleid	269	35,54	2	13,33	1	14,29	9	42,86	281	35,13
andere prioriteiten	153	20,21	1	6,67	.	.	7	33,33	161	20,13
voorrang aan de burgerlijke afhandeling	116	15,32	1	6,67	1	14,29	2	9,52	120	15,00
TOTAAL	757	100	15	100	7	100	21	100	800	100

Tabel 41. Motieven tot seponering voor de op 10 januari 2017 zonder gevolg staande zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen in 2016 al dan niet via voeging aan een moederzaak

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De **conclusies** bouwen voort op de analyses en de bevindingen in dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening. Deze zijn gebaseerd op cijfermatige gegevens, aangereikt door de handhavingsactoren naar aanleiding van de bevraging, die een inzicht geven in de activiteiten die ze hebben uitgevoerd tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016. Die gegevens werden in een eerste ontwerp verwerkt en aangevuld met een inhoudelijke analyse, aangeleverd door de verschillende handhavingsactoren en de leden van de VHRM-werkgroep Milieu en Ruimtelijke Ordening.

De conclusies worden gegroepeerd rond de inspanningen van de handhavingsactoren, de instrumenten en de sanctionering. Daarmee volgen ze ook de structuur van dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening.

Het laatste deel van het rapport bevat de **aanbevelingen** voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid. Waar de vorige hoofdstukken focussen op een hoofdzakelijk cijfermatige analyse van het handhavingsbeleid gedurende het afgelopen jaar, wordt in dit hoofdstuk naar de toekomst gekeken vanuit de huidige beleidsvisie en de doelstellingen, zoals beschreven in het Handhavingsprogramma RO of zoals naar voor geschoven door de handhavingspartners bij de besprekingen van dit rapport. De conclusies uit dit rapport bieden een reflectiemogelijkheid voor de principes die in de visie en doelstellingen naar voor worden geschoven en zetten aan dat verdere uitwerking, verfijning of onderzoek.

5.1 CONCLUSIES

5.1.1 Inspanningen op het vlak van opsporing en vaststelling

5.1.1.1 Inzet van personeel

Op het vlak van de opsporing en de vaststelling van schendingen inzake Ruimtelijke Ordening beschikken drie entiteiten, de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening, de lokale politie en de steden en gemeenten, over dezelfde opsporings- en vaststellingsbevoegdheid.

De gewestelijke inspectiedienst heeft 23,04 VTE die voor alle handhavingstaken Ruimtelijke Ordening⁵⁶ worden ingezet, de lokale politie 38,93 VTE en de gemeenten met eigen verbalisanten RO 40,87 VTE. Bij een vergelijking van de cijfers moet rekening worden gehouden met het verschil in responsgraad van de verschillende actoren. Voor de gewestelijke inspectiedienst bedraagt die 100%, voor de lokale politie 67% en voor de gemeenten 63%. Bij de gewestelijke inspectiedienst is het aantal VTE 76,8% van het aantal personeelsleden bevoegd voor handhavingstaken Ruimtelijke Ordening⁵⁷. Bij de lokale politie en de gemeenten is het verschil groot: het aantal VTE is resp. slechts 24% en 37% van het aantal personeelsleden. Hierbij kan worden opgemerkt dat er binnen de RO-wetgeving geen verplichting tot aanstellen van verbalisanten op lokaal niveau bestaat⁵⁸. Ondanks de grote discrepantie tussen het aantal personeelsleden bevoegd voor handhavingstaken Ruimtelijke Ordening en het aantal VTE's is de output groot zoals blijkt uit het aantal controles (zie verder).

Een opvallend verschil is het aantal VTE dat door anderen dan de inspecteurs en verbalisanten, aan administratieve

ondersteuning bij de handhavingstaken wordt verleend. Bij de lokale politie is dit opvallend laag⁵⁹, bij de gewestelijke inspectiedienst en de gemeenten is die ondersteuning ongeveer de helft van de VTE dat aan de handhavingstaken zelf wordt besteed. Een logische verklaring is dat de handhavingstaak van lokale politie vooral gericht is op vaststellingen ter plaatse terwijl het voorbereidende onderzoekswerk naar bestemmingsgebied, stedenbouwkundige voorschriften, vergunningentoeestand, etc., bij de administratieve overheden zit.

In vergelijking met 2015 is er bij de gewestelijke inspectiedienst een beperkte daling van het aantal personeelsleden maar een grote daling van het aantal VTE⁶⁰. Bij de lokale politie wordt een stijging van het aantal agenten dat instaat voor handhavingstaken RO vastgesteld maar de responsgraad kent ook een stijging. Het aantal VTE daarentegen daalt t.o.v. 2015⁶¹. Bij de steden en gemeenten is er een daling van het aantal verbalisanten maar ook een daling in de responsgraad⁶².

In de responderende steden en gemeenten blijkt dat de steden en gemeenten met het grootste inwonersaantal ook over de meeste gemeentelijke verbalisanten beschikken. De drempel om in gemeentelijke verbalisanten te investeren, ligt volgens dit rapport op 30.000 inwoners.

De gemeenten doen hoofdzakelijk beroep op verbalisanten van de politiezone, eerder dan ambtenaren van de gemeente of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden tot gemeentelijke verbalisanten te laten aanwijzen door de gouverneur. Van de 194 responderende gemeenten hebben er maar 43 eigen verbalisanten. Dat is 18%. Dat is

---

56 Voor de gewestelijke inspectiedienst is onder handhavingstaken het volledige traject vanaf de opsporing en vaststelling tot aan de uiteindelijke uitvoering van een gerechtelijke uitspraak begrepen

57 Bij 'aantal personeelsleden bevoegd voor handhavingstaken RO' worden de inspecteurs en verbalisanten gerekend met uitzondering van de inspecteurs die voltijds voor taken OE worden ingezet. Dat geeft resp. 18 inspecteurs en 12 verbalisanten, met resp. 13,67 VTE en 9,37 VTE = 23,04 VTE totaal

58 Dit in tegenstelling tot de milieuwetgeving waar aanstellen van toezichthouders op gemeentelijk niveau verplicht is.

---

59 Administratieve ondersteuning van handhavingstaken door niet-agenten: 4,31 VTE

60 Aantal personeelsleden RO 2015: 19 inspecteurs en 13 verbalisanten met resp. 17,49 VTE en 9,8 VTE = 27,29 VTE totaal

61 lokale politie; responsgraad 2015: 60% - 2016: 67%. Handhavingstaken RO door agenten in 2015: 141 - 41,3 VTE, in 2016: 160 - 38,93 VTE

62 Gemeenten: responsgraad 2015: 79% - 2016: 63%. Verbalisanten in 2015: 146 - 47,29 VTE, in 2016: 110 - 40,87 VTE

een opvallend laag cijfer in vergelijking met het rapport van 2015 waar 56,5% van de responderende gemeenten eigen verbalisanten hadden. De enige verklaring die daarvoor kan worden gegeven, is dat precies die kleinere gemeenten met eigen verbalisanten niet aan de bevraging hebben meegewerkt.

De gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening voerde in 2016 909 controles uit⁶³, de lokale politie 1.708 en de gemeentelijke verbalisanten 13.740⁶⁴. In vergelijking met 2015 is dit voor de gewestelijke inspectiedienst een daling van 20%, bij de lokale politie en de gemeenten zien we een stijging van resp. 60% en 22%. De stijging bij de politie overtreft de stijging van de responsgraad⁶⁵. De stijging bij de lokale overheid is opmerkelijk gelet op de serieuze responsdaling.

Aanleiding voor het uitvoeren van controles

Een controle wordt ofwel naar aanleiding van een klacht ofwel op eigen initiatief, zoals bijvoorbeeld in het kader van een geplande handhavingcampagne, uitgevoerd. In de bevraging van 2016 werd bij de gemeenten en politie ook gepolst of de klacht of het initiatief rechtstreeks van hen kwam of op vraag van een andere overheidsdienst, resp. de politiezone of de gemeente.

Uit de bevindingen in het tweede hoofdstuk blijkt dat de aanleiding om een controle te doen bij de gewestelijke inspectiedienst niet wordt geregistreerd. De lokale politie rukt hoofdzakelijk uit ten gevolge van meldingen door een gemeente of andere overheid (49%), op de voet gevolgd door de klachten (42%). Ze nemen slechts in 9% eigen initiatief. Dat stemt overeen met het feit dat slechts 9% van de 67% responderende politiezones

handhaving van de VCRO in hun Zonaal Veiligheidsplan hebben opgenomen.

De gemeentelijke verbalisanten treden hoofdzakelijk op eigen initiatief op (70%). Dat is een duidelijke stijging tegenover 2015 waar het percentage 57 was. De klachten vormen maar 28% en controles op de vraag van andere overheden of de politiezone is marginaal klein (2%). Een kanttekening hierbij is dat achter het gemiddelde, een grote diversiteit tussen de gemeenten schuil gaat. Er is ook geen link tussen 'op eigen initiatief optreden' en de grootte van de gemeente naar inwonersaantal.

Het optreden op eigen initiatief kan wijzen op een gericht handhavingbeleid door de lokale overheid. Nochtans geeft maar een beperkte groep van de responderende gemeenten met gemeentelijke verbalisanten aan dat ze eigen prioriteiten inzake handhaving van de VCRO hebben vastgelegd (17%).

Resultaten van de controles

Een belangrijke vaststelling is het feit dat de gewestelijke inspectiedienst in maar 4% van de gevallen vaststelt dat er geen overtreding is bij de controles uitgevoerd in 2016. Bij de lokale politie ligt dat percentage op 26%, bij de gemeentelijke verbalisanten op 46%, wat een zeer hoog percentage is.

Voor de gewestelijke inspectiedienst waren er in 2015 geen cijfers beschikbaar. Voor de lokale politie blijft het percentage ongeveer gelijk.⁶⁶ Voor de gemeentelijke verbalisanten is er een opvallende stijging.⁶⁷ De gerichte controles van de gemeentelijke verbalisanten kunnen een preventieve werking hebben waardoor de nalevingsgraad wordt verhoogd en er dus minder overtredingen worden vastgesteld bij die controles.

5.1.1.2 Intergemeentelijke verenigingen

Uit hoofdstuk 2 van dit handveringsrapport blijkt dat van de vijf responderende intergemeentelijke verenigingen die actief zijn op het vlak van milieuhandhaving, er twee ook handhaving Ruimtelijke Ordening in hun takenpakket

63 De controles met het oog op de opmaak van een PV van (niet) uitvoering van een herstelmaatregel opgelegd in een definitieve rechterlijke uitspraak zijn hierin niet begrepen. Deze kunnen niet als basis voor een vergelijking met de andere actoren dienen aangezien enkel de gewestelijke inspecteurs decretaal die bevoegdheid hebben. De controle op de uitvoering van gerechtelijke uitspraken is echter wel een belangrijk onderdeel van de taken van de gewestelijke inspectiedienst en vergt dan ook de inzet van verschillende personeelsleden.

64 In de bevragingsfiche aan de gemeenten werd expliciet gevraagd om de controles uitgevoerd in het kader van de adviesverlening en/of het afleveren van stedenbouwkundige vergunningen daarin niet in mee te rekenen.

65 2015: 60% - 2016: 67%

66 23% in 2015

67 19% in 2015

hebben. Ze beschikken echter niet over verbalisanten Ruimtelijke Ordening in 2016.

5.1.2 Instrumenten

Het derde hoofdstuk van dit handavingsrapport Ruimtelijke Ordening 2016 handelde over de inzet van de afzonderlijke handavingsinstrumenten Ruimtelijke Ordening in 2016. Het betreft een kwantitatieve analyse van de inzet van de handavingsinstrumenten op basis van cijfers die door de verschillende handavingsactoren werden aangeleverd naar aanleiding van de analoge bevraging.

5.1.2.1 Geen actie ondernomen

Een belangrijke vaststelling is dat bij alle drie de handavingsactoren de controles waarbij geen verdere actie werd ondernomen, vrij laag liggen.⁶⁸ Dat vrij lage percentage geeft aan dat er bij het detecteren van een vermoedelijke schending haast altijd wordt gestreefd naar een of andere vorm van actie op het terrein door de verbalisanten.

Bij de lokale politie zijn de controles zonder verdere actie gedaan in vergelijking met 2015.⁶⁹ Dat is positief. Bij de gemeentelijke verbalisanten blijven de cijfers gelijk. Voor de gewestelijke inspectiedienst waren er in 2015 geen cijfers beschikbaar.

5.1.2.2 Handavingsinstrumenten bij de opsporing en vaststelling van bouw misdrijven

Op het vlak van de opsporing en de vaststelling van schendingen inzake Ruimtelijke Ordening beschikken drie entiteiten - de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening, de lokale politie en de steden en gemeenten - over dezelfde opsporings- en vaststellingsbevoegdheid inzake schendingen Ruimtelijke Ordening. Daarbij kunnen ze dezelfde handavingsinstrumenten, nl. waarschuwing, aanmaning, stakingsbevel en proces-verbaal, inzetten.

Uit het derde hoofdstuk blijkt dat het proces-verbaal het instrument is dat door de handavingsactoren gezamenlijk het meest ingezet in 2016, op de voet gevolgd door de zachte instrumenten.⁷⁰

Het zijn vooral de gemeenten die gebruik maken van de zachte instrumenten. De aanmaning wordt meer dan 3 keer zoveel ingezet dan de waarschuwing. Mogelijks is dat te verklaren omdat de aanmaning resultaatgerichter is dan de waarschuwing: met een waarschuwing worden alleen de mogelijke gevolgen van de voortzetting of instandhouding van een overtreding aan de overtreder meegedeeld terwijl bij een aanmaning de overtreder verzocht wordt om de schending ongedaan te maken en is dus gericht op rechtsherstel. Toch blijkt de waarschuwing een nuttig instrument te zijn voor de lokale besturen. Bij gebruik van de zachte instrumenten wordt in 23% van de gevallen naar de waarschuwing gegrepen, in 77% wordt de aanmaning ingezet.

De inzet van het stakingsbevel blijkt in 2016 vrij beperkt te zijn geweest.⁷¹ Het aantal processen-verbaal dat zonder stakingsbevel wordt opgesteld is meer dan 3 keer zoveel als het aantal processen-verbaal met stakingsbevel⁷². In de meerderheid van de gevallen zijn de bouw misdrijven dus al voltooid op het moment dat er een controle ter plaatse wordt uitgevoerd. Wordt de verhouding tussen de verschillende handavingsactoren bekeken, dan legt de lokale politie de meeste stakingsbevelen op. Zij treden ook het meest op naar aanleiding van een melding of een klacht. Bij de andere actoren ligt het percentage vrij dicht bij elkaar.⁷³ De cijfers uit 2015 geven een gelijkaardig beeld.

5.1.2.3 De herstellvordering

Op het vlak van de vervolging van bouw misdrijven beschikken de Colleges van burgemeester en schepenen (CBS) en de stedenbouwkundig inspecteurs (SI), behorend tot de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening, over de bevoegdheid om voor de rechtbank

68 Voor de gewestelijke inspectie is dat 3,5% van de controles waarbij een overtreding werd vastgesteld, voor de gemeentelijke verbalisanten 2% en voor de lokale politie 0,7%.

69 7% in 2015

70 PV: 46% - zachte handavingsinstrumenten (waarschuwing en aanmaning): 43%

71 11%

72 Aantal PV' zonder stakingsbevel: 1889 - aantal bevelen tot staking: 613

73 lokale politie: 19% - gemeentelijke verbalisanten: 9% - gewestelijke inspectiedienst: 6%

een herstelmaatregel te vorderen. De herstellvordering kan slechts worden ingeleid na het voorafgaandelijk bindend advies van de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid (HRH).

Uit de cijfers die door de HRH werden aangeleverd, blijkt dat in 2016 het globaal aantal ingediende herstellvordering licht is gestegen.⁷⁴ Quasi even veel adviezen hadden betrekking op herstellvorderingen opgemaakt door de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteurs (50,44%) als door de Colleges van burgemeester en schepenen (49,56%).⁷⁵ De herstellvorderingen van de gewestelijke inspectiedienst kennen een daling, deze van de lokale overheid gaan in stijgende lijn.⁷⁶

Voor 82% van de herstellvorderingen bracht de HRH in 2016 een positief advies uit.

Het valt op dat er in vergelijking met het aantal PV's die worden opgemaakt, er relatief weinig herstellvorderingen worden ingeleid.

5.1.2.4 De uitvoering van herstelmaatregelen opgelegd in een vonnis of arrest

Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de gewestelijke inspectiedienst in dat deel van het handhavingstraject het meest actief is, zowel wat betreft de betekening van de vonnissen en arresten met herstelmaatregel, als wat betreft de invordering van dwangsommen, de inschrijving van de wettelijke hypotheek en de controles op de meldingen van herstel.

5.1.3 Sanctionering

In het vierde hoofdstuk lag de focus op de strafrechtelijke sanctionering. De parketten in het Vlaamse Gewest ontvingen in 2016 2.455 zaken met betrekking tot Ruimtelijke Ordening, waarvan 50,47% (1.239 zaken) afkomstig van de algemene politie en 45,91% (1.127 zaken) afkomstig van de inspectiediensten. Het totaal aantal zaken is daarmee met 7% gedaald in vergelijking met 2015.⁷⁴ Het percentage per initiërende instantie is quasi gelijk.

Op het totaal aantal zaken die in 2016 instroomden bij de parketten in het Vlaams gewest werd 23,5% geseponeerd wegens opportuniteitsredenen. In 2015 was dat 25%. Van de 800 geseponeerde zaken werd bijna 73% geseponeerd om opportuniteitsredenen en 27% om technische redenen. Deze percentages zijn identiek met 2015.

Hierbij mogen de verschillen tussen de parketten, zowel wat de omvang van de instroom aan zaken betreft als de seponeringsgraad en het motief tot seponeren, niet uit het oog worden verloren. Er wordt door de parketten weinig duiding of verklaring gegeven voor deze cijfers. Wellicht vormt het beperkt aantal beschikbare VTE's aan parketzijde een (gedeeltelijke) verklaring. Het Openbaar Ministerie geeft mee dat vanaf 1 januari 2017 een juistere registratiemethode zal worden gehanteerd waardoor de actieve dossieropvolging inzake Ruimtelijke Ordening tot aan de effectieve regularisatie door de parketten niet langer als een opportuniteitssepot zal worden geregistreerd.

74 2015: 435 – 2016: 450

75 De gezamenlijke herstellvorderingen zijn daarbij inbegrepen: de HV van SI met CBS worden geacht opgesteld te zijn door de SI, de HV van CBS met SI worden geacht opgesteld te zijn door de CBS

76 Totaal aantal herstellvorderingen 2015: 435 waarvan 265 of 61% van de SI waarbij het CBS zich al dan niet aangesloten heeft en 170 of 39% van het CBS waarbij de SI zich al dan niet aangesloten heeft. Totaal aantal herstellvorderingen 2016: 450 waarvan 227 of 50,44% van de SI waarbij het CBS zich al dan niet aangesloten heeft en 223 of 49,56% van het CBS waarbij de SI zich al dan niet aangesloten heeft.

5.2 AANBEVELINGEN

De aanbevelingen vormen het product van de gegevens die de handhavingspartners aanleverden via de bevragingfiches en de reflectie over die resultaten binnen de stuurgroep handhaving RO en de VHRM-werkgroep Milieu en Ruimte.

In dit hoofdstuk wordt naar de toekomst gekeken vanuit de huidige beleidsvisie en de doelstellingen, zoals beschreven in het Handhavingsprogramma RO of zoals naar voor geschoven door de handhavingspartners bij de besprekingen van dit rapport. Indien er in dit rapport data beschikbaar zijn, worden ze als reflectie bij de geformuleerde aanbevelingen gezet. Dat geeft vaak aanleiding tot de aanbeveling naar verder uitwerking of verfijning van de principes die in de visie en doelstellingen, of naar de suggestie tot verder onderzoek.

De aanbevelingen worden gegroepeerd rond inspanningen van de handhavingsactoren, de instrumenten en de sanctionering en volgen daarmee de structuur van dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening. Tot slot worden ook aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot de monitoring en de opmaak van het handhavingsrapport RO.

5.2.1 Inspanningen van handhavingsactoren Ruimtelijke Ordening

5.2.1.1 Zorg voor heldere en voor iedereen werk- bare regelgeving

Een heldere en werkbare **regelgeving** is de basis voor een goede handhaving. Vlaanderen moet erover waken dat de regelgeving met betrekking tot handhaving RO, en bij uitbreiding met betrekking tot de Ruimtelijke Ordening in zijn totaliteit, niet onnodig complex wordt gemaakt. Zeker voor de (kleinere) lokale besturen die instaan voor de drie pijlers van de Ruimtelijke Ordening – plannen, vergunnen en handhaving – met een beperkte bestuurskracht is dit belangrijk.

In 2016 werd aan die aanbeveling uitvoering gegeven door het verder verfijnen van het decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning en de opmaak van de uitvoeringsbesluiten. Er werd gesleuteld aan de VCRO vanuit de vastgestelde knelpunten inzake RO op het terrein.

Een minpunt is de steeds uitgestelde inwerkingtreding van het vermelde handhavingsdecreet dat drie jaar na stemming nog niet van kracht is. Er dient zo vlug mogelijk duidelijkheid te worden gebracht. Dat is belangrijk voor de organisatie van de handhavingsdiensten en het uitstippelen van een beleid waarin ook de inzet van bestuurlijke handhavingsinstrumenten mogelijk is.

Binnen het **planningsproces** moet er aandacht zijn voor handhaving. Alle overheden moeten ervoor zorgen dat ze heldere, handhaafbare plannen afleveren. Anders blijft de afdwingbaarheid dode letter. De opmaak van een verzameldocument met inventarisering van de problemen inzake handhaafbaarheid van voorschriften in vergunningen en plannen kan als een actiepoint naar voor worden geschoven.

5.2.1.2 Bouw de samenwerking tussen de hand- havingspartners verder uit

Drie entiteiten – de gewestelijke inspectiedienst, de politie en de gemeenten - beschikken over dezelfde opsporings- en vaststellingsbevoegdheid inzake schendingen Ruimtelijke Ordening. Daarbij kunnen ze dezelfde handhavingsinstrumenten – waarschuwing, aanmaning, stakingsbevel en proces-verbaal - inzetten. Met betrekking tot de verdere vervolging kunnen zowel de gewestelijke inspecteur als het CBS een herstellvordering indienen en instrumenten inzetten om de uitvoering van vonnissen en arresten af te dwingen.

Om tot een efficiënte en effectieve handhaving te komen is samenwerking en het maken van afspraken tussen de verschillende handhavingspartners essentieel.

---

77 Instroom 2015: 2.639 zaken waarvan 54% van de algemene politie, 43% van de inspectiediensten, 2% klachten en BP-stellingen en 1% andere zendingen

In het Handhavingsprogramma wordt **subsidiariteit** als basis voor de samenwerking naar voor geschoven. Het principe van de subsidiariteit en het beleid op basis van prioriteiten, eind 2016 vastgelegd, brengen een aantal verschuivingen op het terrein te weeg. Het is belangrijk dat de handhavingspartners in gezamenlijk overleg vanuit hun ervaringen, concrete invulling geven aan het begrip 'subsidiariteit'. Zowel de samenwerking op het vlak van opsporen en vaststellen als bij het inleiden van de herstellvordering en de uitvoering van vonnissen als arresten zijn items die daarin aan bod kunnen komen. Daarbij mag de toekomstige regelgeving niet uit het oog worden verloren.

Uit de conclusies in dit rapport blijkt alvast een grote diversiteit op het terrein: er zijn gemeenten die over eigen verbalisanten beschikken, anderen doen beroep op de lokale politie. De gemeentelijke verbalisanten voeren vooral controles op eigen initiatief uit, lokale politie treedt hoofdzakelijk op op vraag van een andere overheid of naar aanleiding van een klacht. Bij het maken van een keuze naar samenwerkingsvorm is efficiëntie en effectiviteit het uitgangspunt.

De uitwerking van het 'radicaal digitaal'-principe, dat door de Vlaamse overheid naar voor wordt geschoven, zou een belangrijke meerwaarde betekenen voor de samenwerking tussen de verschillende bevoegde handhavingspartners in de materie handhaving RO. In dat kader worden initiatieven van de Vlaamse overheid verwacht waarbij gegevens zoveel mogelijk op een digitale manier worden opgevraagd, verwerkt en ter beschikking gesteld. **Digitale data** moeten op een gemakkelijke manier tussen de verschillende diensten worden **uitgewisseld** zodat een eenmalige registratie of ter beschikkingstelling voldoende is en een nieuwe bevraging door een andere dienst of met het oog op een ander doel, niet nodig is.

Met dit doel voor ogen werd in 2016 in de schoot van de VHRM de studie naar de mogelijkheden en de optimalisatie van informatie-uitwisseling in het kader van omgevingshandhaving opgestart. De resultaten van deze studie worden in oktober 2017 verwacht. Een vlugge implementatie van die resultaten is aangewezen.

5.2.1.3 Bevorder de intergemeentelijke samenwerking wat de handhaving Ruimtelijke Ordening betreft

Uit de bevindingen van dit handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening blijkt dat de lokale overheid pas investeert in reactieve handhaving van de Ruimtelijke Ordening vanaf een bepaalde schaalgrootte. Het investeren blijkt uit de aanstelling van eigen gemeentelijke verbalisanten voor de opsporing en vaststelling van bouw misdrijven en het zelf vorderen van herstelmaatregelen voor de rechtbank.

Verklaringen hiervoor zijn terug te vinden in de eerdere evaluatie van de uitvoering van het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening 2010⁷⁸. De beperkte middelen waarover kleinere gemeenten beschikken en de onmogelijkheid om voldoende expertise op te bouwen wegens de beperkte omvang van de handhaving, wordt opgegeven als een reden. Een andere reden is de te grote nabijheid van de gemeentelijke ambtenaar bij de overtreder en het feit dat een gemeentelijke ambtenaar zowel de pet van handhaver draagt als deze van planner en vergunner. Dat bemoeilijkt de inzet op handhaving in kleine gemeenten.

Om die redenen wordt gepleit om consequent in te zetten op de uitbouw van bovenlokale samenwerking op het vlak van handhaving Ruimtelijk Ordening. Dat kan zowel voor het opsporen en vaststellen als voor het verdere traject. Voor de eerste stap in het traject kan de schaalvergroting zowel op basis van de politiezones als via de intergemeentelijke samenwerking. Voor de latere fases is schaalvergroting vooral interessant voor het aanbieden van ondersteuning aan lokale besturen vanuit een opgebouwde expertise.

Het is belangrijk om de initiatieven op het terrein rond intergemeentelijke samenwerking op te volgen en goed practise te delen.

78 http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/handhaving/Evaluatie_HHplan_eindrapport.pdf

5.2.1.4 Leg meer nadruk op handhaving

De opname van handhaving Ruimtelijke Ordening als prioriteit in het Lokaal Veiligheidsplan van de politie en/of het verankeren van lokale prioriteiten in een document kan de aandacht en de blijvende investering in handhaving Ruimtelijke Ordening ten goede komen.

In 2016 is in de politiek-ambtelijke werkgroep Vervolgingsbeleid een inbreng gedaan om RO op te nemen in de nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid. Op federaal niveau werd RO als materie evenwel niet weerhouden. Deze plannen treden in werking voor 5 jaar en kunnen gedurende die periode niet worden aangepast. Toch moet verder worden ingezet op het behoud van handhaving RO als prioriteit op federaal niveau via het project Coördinatie Vlaams Handhavingbeleid (CVH) en de expertisenetwerken.

Naast de versterking van de handhaving op lokaal niveau, blijft een sterk uitgebouwde Vlaamse inspectiedienst Ruimtelijke Ordening essentieel. Die dienst moet blijvend handhavingstaken kunnen uitoefenen en ondersteuning bieden aan de gemeenten.

5.2.1.5 Bevorder het voeren van handhaving vanuit een te realiseren beleid

Handhaving Ruimtelijke Ordening wordt al te vaak louter gestuurd door klachten van burgers. Het opvolgen van die klachten betekent vaak een inzet van middelen en personeel in niet-prioritaire dossiers en de inzet van een instrument zonder verder traject.

Uit de bevraging blijkt dat gemeentelijke verbalisanten hoofdzakelijk op eigen initiatief (70%) optreden. Op gewestelijk niveau is het creëren van ruimte voor proactief toezicht, naast de klachtenbehandeling, één van de doelstellingen verwoord in het Handhavingsprogramma RO. De inzet van gemeentelijke verbalisanten door de lokale overheden toont aan dat een dergelijk gericht beleid mogelijk is.

Naast ruimte creëren voor proactief toezicht, schuift het Handhavingsprogramma RO het vastleggen van prioriteiten naar voor als tweede belangrijke pijler voor een kwalitatief handhavingsbeleid. Het vastleggen en expliciteren van prioriteiten, zowel op gewestelijk als op lokaal niveau, maakt de samenwerking tussen beide bestuursniveaus bovendien makkelijker. Overlappingen worden vermeden en terzelfdertijd kan worden gestreefd naar een dekkend handhavingsbeleid. Ook voor de andere handhavingspartners die tussenkomen in het handhavingstraject zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de HRH, geeft het bepalen van prioriteiten een houvast bij het te voeren handhavingsbeleid. Het risico dat een opgestart traject strandt, wordt verkleind en de kans om tot herstel te komen, vergroot.

Op 23 december 2016 heeft de Vlaamse regering de gewestelijke en gezamenlijke prioriteiten voor 2017 goedgekeurd. Ze zijn het resultaat van een ruime bevraging en focussen op specifieke gebieden, schendingen en overtreders. Op basis daarvan heeft de gewestelijke inspectiedienst een beslissingsboom opgemaakt inzake welke casussen al dan niet zullen worden aangepakt op basis van de prioriteiten.

Uit de bevraging in dit rapport blijkt dat weinig gemeenten eigen gemeentelijke prioriteiten hebben vastgelegd. Het verdient aanbeveling dat gemeenten verder inzetten op vastleggen en officialiseren van gemeentelijke prioriteiten.

5.2.2 Instrumenten

5.2.2.1 Werk een trajectaanpak uit

Bij de uitwerking van een trajectaanpak wordt nagedacht over de mogelijke inzet van elke afzonderlijk handhavingsinstrument en de rol van elke handhavingsactor in elke fase van het traject met het oog op een zo efficiënt en effectief mogelijk herstel van de goede Ruimtelijke Ordening.

Naast de items die hieronder aan bod komen, is het aan te bevelen dat onderzocht wordt hoe de drempels voor de opmaak van herstellvorderingen door lokale overheden maximaal kunnen worden weggewerkt. In dat kader zal ook de financiering worden besproken. Het lijkt logisch dat wie in handhaving investereert, er ook de vruchten van plukt.

In dat kader zal over de financiering op tafel komen. Het lijkt logisch dat wie in handhaving investereert, er ook de vruchten van plukt.

Naar analogie van milieu kunnen sjablonen voor RO worden opgemaakt die door elke handhavingspartner op het terrein kunnen worden gebruikt bij de inzet van de diverse handhavingsinstrumenten.

5.2.2.2 Zorg voor differentiatie bij (de inzet van) de handhavingsinstrumenten Ruimtelijke Ordening

Om een handhavingsbeleid naar waarde te beoordelen moet uiteindelijk worden gekeken naar de mate waarin de bestuurders en de burgers de regelgeving op een correcte manier naleven. Het voorkomen van bouw misdrijven blijft daarom de belangrijkste doelstelling van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening. In 2016 was er evenwel binnen de regelgeving handhaving Ruimtelijke Ordening geen instrument dat daarop inzet. In het handhavingsdecreet wordt daarvoor de raadgeving voorzien.

Wordt er toch een bouw misdrijf gepleegd, dan zouden twee grote principes de keuze voor het in te zetten instrument moeten sturen: zo vroeg mogelijk optreden en zo spoedig mogelijk herstel realiseren. Uit de bevraging blijkt dat de handhavingsactoren de verschillende instrumenten niet op een uniforme wijze inzetten. Een verdere analyse naar motivatie van de keuze en de behaalde resultaten zou interessant zijn met het oog op een mogelijke verbetering van het handhavingsbeleid, zeker nu uit dit rapport blijkt dat het proces-verbaal toch het meest ingezette instrument blijft, het bevel tot staking vrij weinig wordt ingezet en de zachte instrumenten vooral op lokaal niveau worden gebruikt.

De inzet van de zogenaamde 'zachte' handhavingsinstrumenten zoals de raadgeving, de aanmaning of de minnelijke schikking wordt in het Handhavingsprogramma gezien als een kans om tot een efficiëntere handhaving te komen. Uit de volgende rapporten zal moeten blijken of de inzet van die instrumenten in deze prille fase leidt tot een herstel zodat een verder handhavingstraject kan worden voorkomen. Dat kan ook de andere handhavingspartners zoals het Openbaar Ministerie of de rechtbanken ten goede komen.

5.2.2.3 Zet de instrumenten selectief in en stuur op resultaat

In het Handhavingsprogramma RO wordt gepleit om in de huidige handhaving het principe te hanteren dat een 'hard' handhavingsinstrument slechts wordt ingezet als het de bedoeling is om het handhavingstraject volledig te doorlopen. De opmaak van een proces-verbaal moet dus zorgvuldig worden afgewogen. Bovendien is het belangrijk dat elk opgestart traject met een duidelijk eindresultaat wordt afgesloten zoals bijvoorbeeld een proces-verbaal van vaststelling van uitvoering van herstel. Dat resultaat moet zorgvuldig worden geregistreerd in de dossierverwerkings- en informatiesystemen van de handhavingspartners⁷⁹.

---

79 Zie verder onder 5.2.4

5.2.3 Sanctienering

5.2.3.1 Organiseer overleg met het Openbaar Ministerie en communiceer over de vastgestelde prioriteiten

Na inwerkingtreding van het handhavingsdecreet zal naast de strafrechtelijke sanctienering eveneens bestuurlijke sanctienering mogelijk zijn. Uit de cijfers in de Milieuhandhavingsrapporten blijkt dat het invoegen van een bestuurlijk sanctieneringsspoor een daling van het aantal opportuniteitssepots bij de parketten tot gevolg had. De opvolging van de evolutie van het percentage seponeringen om opportuniteitsredenen op de totale instroom dossiers is belangrijk.

Het verdient aanbeveling om de mogelijkheid tot bestuurlijke sanctienering nader af te stemmen met de parketten en de nodige afspraken te maken om te komen tot een efficiënte aanpak van stedenbouwkundige misdrijven in het kader van de invoering van de bestuurlijke handhaving.

Het verdient aanbeveling om de mogelijkheid tot bestuurlijke sanctienering nader af te stemmen met de parketten en de nodige afspraken te maken om te komen tot een efficiënte aanpak van stedenbouwkundige misdrijven in het kader van de invoering van de bestuurlijke handhaving.

Deze aanbeveling wordt opgenomen zodra er duidelijkheid is over de inwerkingtreding van het Handhavingsdecreet, waarin de bestuurlijke handhaving is verankerd.

Daarnaast is de organisatie van een permanent overleg tussen de handhavingspartners en het Openbaar Ministerie op operationeel niveau aangewezen. Daarbinnen kunnen afspraken worden gemaakt over samenwerking en kunnen vastgestelde prioriteiten van de handhavingspartners aan het Openbaar Ministerie worden gecommuniceerd. Zowel de gewestelijke als de lokale handhavingspartner moeten, elk met hun eigen prioriteiten, daarin voldoende aan bod komen. Met het oog op transparantie, wordt aanbevolen dat dit wordt

uitgevoerd via overleg in het expertisenetwerk van het Openbaar Ministerie, de VHRM, de Coördinatie Vlaams Handhavingsbeleid en de Commissie HH RWO en via publicatie van de prioriteiten op de website van Ruimte Vlaanderen. Dit is transparant.

5.2.3.2 Onderzoek de provinciale verschillen tussen de parketten

Voortbouwend op de bevindingen uit het vierde hoofdstuk vallen de grote verschillen tussen de parketten op, zowel naar omvang van de instroom aan strafzaken Ruimtelijke Ordening als naar de graad en het motief van seponering. Een analyse van de oorzaken van die verschillen kan leiden tot een meer effectieve en doelmatige samenwerking in alle provincies tussen het Openbaar Ministerie en de andere handhavingspartners.

5.2.4 Monitoring en rapportering van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening

Het handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening is een belangrijke informatiebron. Via de hieronder geformuleerde aanbevelingen wordt gestreefd naar optimalisering van het rapport. Het is de ambitie van de VHRM om zich in te schrijven in het verhaal van de digitale rapportering. Zij beveelt dan ook sterk aan dat er verder werk wordt gemaakt van de uitbouw van de digitale rapportering.

5.2.4.1 Investeer in 'digitale rapportering

De Vlaamse overheid kiest voor een 'radicaal-digitaal'-verhaal. Dit betekent dat gegevens zoveel mogelijk op een digitale manier moeten worden opgevraagd, verwerkt en ter beschikking gesteld. Digitale data moeten op een gemakkelijke manier tussen de verschillende diensten worden uitgewisseld zodat een eenmalige registratie of ter beschikkingstelling voldoende is en een nieuwe bevraging door een andere dienst of met het oog op een ander doel, niet nodig is. Dat zal leiden tot efficiëntiewinsten voor beide partijen, zowel de bevroegde dienst als de dienst die voor de verwerking van de gegevens instaat.

De toepassing van die principes zou een meerwaarde kunnen betekenen voor de rapportering over het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening. Data kunnen worden geput uit het vergunningenregister en uit de digitale dossierverwerkingssystemen waarover de handhavingspartners beschikken.

Als de data digitaal worden aangeleverd, kunnen ze mogelijk aan elkaar worden gelinkt. Dat zou toelaten dat de aangeleverde data in een groter kader worden geplaatst, wat zou kunnen leiden tot een diepere analyse.

5.2.4.2 Zorg voor een volledige maar nuttige monitoring en rapportering

Met het oog op een betere rapportering werden de bevragingfiches naar de handhavingsactoren verder verfijnd. Opvallend is de daling van de respons van de lokale besturen. Voor een goede analyse van het beleid, is een zo ruim mogelijke respons noodzakelijk. Aan die verruiming moet worden gewerkt.

Verfijn de monitoring met het oog op analyse van de effectiviteit van elk handhavingsinstrument

Het is belangrijk om voor elk bouw misdrijf het instrument in te zetten dat het snelst tot herstel van de goede Ruimtelijke Ordening leidt. Daarom is het belangrijk om de 'uitval' na de inzet van elke instrument te kunnen meten via een procesanalyse. De gegevens uit een dergelijk systeem laten toe om een antwoord te geven op vragen zoals de mate waarin gevolg wordt gegeven aan een aanmaning of het percentage overtreders dat spontaan overgaat tot uitvoering van de herstelmaatregel na een positief advies van de HRH.

Verbeter de samenwerking met de handhavingsactoren

Dit kan door een glossarium op te maken waarin de gehanteerde terminologie in de bevragingfiches wordt verduidelijkt. Daarnaast is het belangrijk om te investeren in het verhogen van de responsgraad en om de partners aan te moedigen bij te dragen tot de inhoudelijke analyse van het rapport.

5.2.4.3 Focus ook op de outcome en impact

De bevraging en de analyse zijn gericht op input, activiteiten en output (het aantal vastgestelde misdrijven en de gevolgen die daaraan werden gegeven). De vraag of die inspanningen op het terrein ook het gewenste effect sorteren (in de vorm van een verbetering van de Ruimtelijke Ordening), ontbreekt nl. de outcome, kan aan de hand van de te bevragen gegevens niet worden beantwoord. Daarom wordt aanbevolen dat wordt onderzocht of het mogelijk is om ook over de outcome te rapporteren.

5.2.4.4 Schets een beeld van de gepleegde stedenbouwkundige schendingen

De focus in het rapport ligt sterk op het structurele kader van het handhavingsbeleid: de actoren, de ingezette instrumenten, de procedures, etc. Het voorwerp van die handhaving, de gepleegde stedenbouwkundige schendingen, komt maar beperkt aan bod. Het in kaart brengen van de soorten schendingen die worden gepleegd, al dan niet gekoppeld aan andere relevante data zoals bijvoorbeeld de bestemmingsgebieden waarin ze zich voordoen, zou een meerwaarde kunnen bieden voor de evaluatie en de bijsturing van het gevoerde beleid.

6 BIJLAGEN

6.1 LIJST MET AFKORTINGEN

Agentschap IRWO: Agentschap Inspectie Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed

BJO: afdeling Beleidontwikkeling en Juridische Ondersteuning van het departement Omgeving

CBS: Colleges van burgemeester en schepenen

Handhavingsdecreet: decreet van 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning, B.S. 27 augustus 2014

Handhavingsprogramma: Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening, vastgesteld door de Vlaamse regering op 17 juli 2015 en goedgekeurd door het Vlaams parlement op 18 november 2015 (art.6.1.3.handhavingsdecreet)

HH: afdeling Handhaving van departement Omgeving

HRH: Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid

SI: stedenbouwkundig inspecteur

VCRO: (gecoördineerde decreten) Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening

VHRM: Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu

VVSG: Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten vzw

VTE: voltijdse equivalenten

6.2 LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1. Personeelsinzet handhaving RO in de gewestelijke inspectiedienst RO over 2016	16
Tabel 2. Aantal controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst RO in 2016	17
Tabel 3. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst RO in 2016	18
Tabel 4. Inzet handhavingsinstrumenten bij controles uitgevoerd door de gewestelijke inspectiedienst Ruimtelijke Ordening in 2016	19
Tabel 5. Aantal processen-verbaal inzake RO opgesteld door politiediensten in het Vlaamse Gewest in 2016	22
Tabel 6. Inhoudelijke verdeling van materies over de opgestelde processen-verbaal	23
Tabel 7. Responsgraad van de lokale politie in 2016 gekoppeld aan inwonersaantal en aantal gemeenten	23
Tabel 8. Handhaving VCRO in Zonaal Veiligheidsplan en in de praktijk door lokale politie in 2016	24
Tabel 9. Personeelsleden lokale politie specifiek bezig met de handhaving VCRO in 2016	25
Tabel 10. Inspanningen met betrekking tot handhavingsscontroles RO uitgevoerd door de lokale politie in 2016	25
Tabel 11. Resultaten van de controles uitgevoerd door de lokale politie in 2016	26
Tabel 12. Inzet handhavingsinstrumenten bij controles uitgevoerd door de lokale politie in 2016	27
Tabel 13. Respons gemeenten op de bevraging gekoppeld aan hun inwonersaantal	28
Tabel 14. Aantal meldingen en afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen in responderende Vlaamse steden en gemeenten in 2015 gekoppeld aan hun inwonersaantal	29
Tabel 15. Beroep kunnen doen op verbalisanten in 2016	29
Tabel 16. Aantal verbalisanten actief voor lokale handhaving Ruimtelijke Ordening in 2016	30
Tabel 17. Spreiding van de gemeentelijke verbalisanten over de gemeenten naar inwonersaantal in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal	30
Tabel 18. Aantal VTE besteed aan handhavingstaken Ruimtelijke Ordening door gemeentelijk personeel in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal	30
Tabel 19. Vastleggen lokale prioriteiten door gemeenten met eigen verbalisanten in 2015	31
Tabel 20. Aantal controles uitgevoerd door gemeentelijke verbalisanten bevoegd voor handhavingstaken Ruimtelijke Ordening in 2016 gekoppeld aan hun inwonersaantal	32
Tabel 21. Gemiddeld aantal controles uitgevoerd door gemeentelijke verbalisanten in 2016	32
Tabel 22. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2016	33
Tabel 23. Resultaten van de controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2015 gekoppeld aan hun inwonersaantal	34
Tabel 24. Inzet handhavingsinstrumenten bij controles uitgevoerd door de gemeentelijke verbalisanten in 2016	34

Tabel 25. Overzicht van het aantal gemeenten met een GAS-reglement voor meldingsplichtige werken en het aantal opgelegde boetes in 2016	35	Tabel 34. Aandeel van de waarschuwing en de aanmaning bij de controles uitgevoerd door het gewest en de gemeenten in 2016	46
Tabel 26. Aantal herstelmaatregelen geformuleerd door het College van Burgemeester en Schepenen in 2016 die correctioneel of burgerlijk werden gevorderd	36	Tabel 35. Aantal VTE parketmagistraten RO	50
Tabel 27. Uitstroom van het aantal dossiers van de HRH in 2016	38	Tabel 36. Aantal zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2016 per initiërende instantie	52
Tabel 28. Aantal geformuleerde bindende adviezen betreffende herstellvorderingen door de HRH in 2016	39	Tabel 37. Aantal zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' afkomstig van inspectiediensten geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2016	53
Tabel 29. Soorten adviezen betreffende de herstellvordering geformuleerd door de HRH in 2016	40	Tabel 38. Instroom aantal zaken 'handhaving RO' naar tenlasteleggingscode geregistreerd door de correctionele afdelingen bij de parketten in het Vlaams Gewest in 2015	53
Tabel 30. Soorten adviezen geformuleerd door de HRH gekoppeld aan de aanvrager in 2016	41	Tabel 39. Vooruitgangsstaat op 10 januari 2017 voor de zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen op de parketten tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 per parket (en afdeling)	54
Tabel 31. Resultaten van de controles door de handhavingsactoren in 2016 uitgedrukt in absolute cijfers	44	Tabel 40. Motieven tot seponering voor de op 10 januari 2017 zonder gevolg staande zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen in 2016 al dan niet via voeging aan een moederzaak, per arrondissement	59
Tabel 32. Aandeel per handhavingsactor in de totale resultaten van de controles in 2016 uitgedrukt in percentages	45	Tabel 41. Motieven tot seponering voor de op 10 januari 2017 zonder gevolg staande zaken 'handhaving Ruimtelijke Ordening' binnengekomen in 2016 al dan niet via voeging aan een moederzaak	60
Tabel 33. Aandeel van de verschillende handhavingsinstrumenten bij de controles uitgevoerd in 2016	45		

6.3 LIJST VAN GRAFIEKEN

Grafiek 1. Responsgraad van de lokale politie in 2016 uitgedrukt in aantal gemeenten per inwonersaantal	24
--	-----------

COLOFON

Uitgave September 2017

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Prof. Dr. Michael G. Faure LL.M.
Voorzitter van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu
Koning Albert II-laan 20 bus 15
1000 Brussel

REDACTIE

Departement Ruimte Vlaanderen

LAY-OUT

Absoluut, Vaartdijk 3 bus 601, 3018 Leuven (Wijgmaal)

FOTO'S

Erwin Brouwers, Departement Omgeving
Jan Lamberts, Agentschap voor Natuur en Bos
Patrick Vanhopplinus, Departement Omgeving
Viktor Hanecek, picjumbo.com

DEPOTNUMMER

D/2017/3241/215

Dit rapport is beschikbaar op de website van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu: www.vhrm.be

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

**VLAAMSE HOGE HANDHAVINGSRAAD
VOOR RUIMTE EN MILIEU**

Koning Albert II-laan 20 bus 15
1000 BRUSSEL
www.vhrm.be